

అను గురించి మనకు కలిగిన పరిచయంవల్ల మన సుఖం వ్యాపకం కాగలిగింది. ఇదే న్యాయం వై శేషిక దర్శనాలకు ఆధారభూమి.

3. ఈ రీతిగా లభించిన సుఖమూ, సమాధానమూ అసంపూర్ణంగా ఉండటం చూచి మరికొందరు మనీషులు ఇంకా లోతుకు దిగి తత్వచింతన చేశారు. ఆ విధంగా సాంఖ్య, పూర్వోత్తర మీమాంసలు నిష్పన్నమైనవి. తైన-శౌద్ధ దర్శనాలుకూడ ఈ పరంపర లోనివే. విశ్వంలో కనిపించే వైవిధ్యానికి, భిన్నత్వానికి ఆధారభూ తంగా ఉన్నది ఒకే ఒక సార్వభౌమసర్వా అన్నది అన్ని దర్శనాలకు సారరూపమైన సత్యం.

4. ఈ సార్వభౌమసర్వాను జీవితంలో ప్రత్యక్షంచేసికో టానికి పరిశోధనలు జరిపినవారు యోగదర్శనాన్ని ప్రవచించారు. యోగాశాస్త్రం లేకుండా మానవునికి విశ్వానికి ఉండే స్థితిగతమైన సంబంధం తెలిసిరాదనీ, జీవితం ఫలించదనీ యోగశాస్త్రం తేల్చిన నిష్కర్ష. కనుకనే, ప్రజ్ఞా, ఉపాయాల సామరస్యాన్నిబట్టి జీవితం యొక్క యధార్థస్వరూపం ఏర్పడుతుందని శౌద్ధ దర్శనం చెబు తున్నది. తైన-శౌద్ధ, సాంఖ్య, వేదాంతాది అన్ని దర్శనాలలోనూ యోగశాస్త్రం ప్రాముఖ్యం ఇవ్వటం జరిగింది; భారతీయ సంస్కృ తిలో అన్యదర్శనానికి విశ్వదర్శనానికి యోగమే అనుభవసిద్ధమైన మార్గమని ఉద్ఘాటించబడ్డది.

ఈ మార్గంలో పురోగమించే మానవుని దృష్టి సహజంగా సమన్వయంలో మగ్నమై సూన్యమూ, తరళమూ అయిపోతుంది. ఆ ప్రాచీనతన సంఘర్షణలన్నీ సామరస్యం చెంది ఆనందమయంగానూ గౌరవార్థమయంగానూ మారిపోగవి. జీవితాన్ని విశృంభించేసే మత చాదానం అన్యదర్శనాలూ జన్మతః తైనదర్శనం ప్రతిపాదించిన అనే కాంతవాదం, తే. పౌర్ణామ్యం ఇందుకు నిదర్శనం అని చెప్పవచ్చు.

మునికూడ అదే విధంగా సహకరించిచారు. వీరందరు సర్వసేవా సంఘానికి అభిన్నమైన అంగాలు. మాకు మేము కృష్ణతలు తెలుపు కోటం ఎలాగ ?

శ్రీ జినేంద్రవర్ణిగారిని ప్రత్యేకంగా పేర్కొనకుండ ఉండ లేము. సంత వినోబాగారి ప్రేరణ ఆయన్ను విశేషంగా ప్రభావితం చేసింది. అందువల్ల ఆయన డణకాలంకూడ వ్యర్థంచేయకుండ ఈ కార్యానికి నడుముకట్టారు. స్వస్థత చెడి కృశించినకాయతో ఉన్న పుటికి ఆశ్రయంతో శ్రమించి బాధ్యతను విజయవంతంగా నిర్వహించారు. ఎక్కడైనా తనపేరు ఉల్లేఖంపబడటం ఆయనకు ఇష్టం కాదు, అయినా అంతరాళంనుండి పెల్లుబికి నలుదిక్కులా వ్యాపించే సుగంధాన్ని ఎవరు అపగలరు ? మేము ఆ మహనీయునికి కృతజ్ఞత తెలుపగలవారం కాము. అంలా ప్రభుకృప !

వారాణసిలోని 'పార్శ్వనాథ విద్యాశ్రమ శోధసంస్థానం' వారున్నా; 'స్వాధ్యక్ష జైన మహావిద్యాలయం' వారున్నా తమ వద్దనున్న నూర్లకొద్ది గ్రంథాలు మాకు అందజేశారు. మా ప్రార్థన మన్నించి 'జ్ఞానమండల యంత్రాలయం' వారు ఈ గ్రంథం అతి శీఘ్రంగా ముద్రించే ఏర్పాటు చేశారు.

బడోడాలోని 'యజ్ఞప్రకాశన సమితి' వారు ఈగ్రంథానికి గుజరాతీ సంస్కరణం శీఘ్రకాలంలో ముద్రించనుండుట సంతోష కార్యకం. 'మహావీర నిర్వాణ మహోత్సవ రాష్ట్రీయ సమితి' వద్దనున్న థియేటర్ ఇంగీమ గడ్డుమా ప్రకటించటానికి వీర్యానం చేయటం జరిగింది. ఇంతకాలంలోకికూడా ఈగ్రంథం అనువదించబడి ఇంటింటా దీనికి ప్రచారం కలుగజేయబడటం ఎంతోముఖ్యమైనదని. దీన్ని ప్రకటించే అధికారం వై నరహృదయాయులైన సమస్తసంప్ర

తెలుగు సంస్కరణము

తైత్తిరవానికి తెలులు, ఇస్లామునకు కురాన్, బౌద్ధానికి ధమ్మపదం, హిందూ వైదిక మతానికి భగవద్గీత ప్రధాన ధర్మ బోధ కాలు అయినట్లుగా వై నమతానికి 'సమణుత్తం' ఏకైక ప్రామాణిక గ్రంథంగా అవతరించింది. ఈ గ్రంథ సంకలనం భగవాన్ మహావీరుని 2500, వ. నిర్వాణ జయంతి శుభపర్వంలో సంపన్నం కావటం మూదావహం. దీనిద్వారా శ్వేతాంబర, దిగంబర, స్థానకవాసీ మొదలైన వై నసంధాలవారి కందరికీ సమన్వయం ఏర్పడటమేకాక ఇతర మతాలవారికి కూడా వై న ధర్మతత్వం సుబోధకం అయ్యే సౌకర్యం లభించింది.

భగవాన్ మహావీర 2500 వ. వార్షిక నిర్వాణ సమారోహసమితి ఆంధ్రప్రదేశ్ నిర్వాహకులూ, సర్వోదయ విచార ప్రచారట్రస్తు యొక్క సంచాలకులూ ఉభయులూ కలిసి 'సమణుత్తా'నికి తెలుగు అనువాదం ప్రకటించే ఏర్పాటు చేశారు. ఇందులోని మూలప్రాకృత గాథలకు సర్వసేవాసంఘంవారు ప్రకటించిన హిందీ భావార్థాలకు శ్రీ యస్.వి. శివరామశర్మగారు, వాడుక తెలుగులో సుబోధకంగా అనువాదంచేసి యిచ్చారు. ఇందులో కొన్ని శబ్దాలు వై నతత్వానికి సంబంధించిన పారిభాషికాలు, అవి అంత సులభంగా అందరికీ బోధ పడవు. పాఠకులు ఈ గ్రంథంచినర ఈయబడిన పారి భా షి క శబ్ద కోశాన్ని చూచుకొని వాటి భావం గ్రహించవలసి ఉంటుంది.

భగవాన్ మహావీరుని దివ్యవాణి జిజ్ఞాసువులైన పాఠకుల హృదయాల్లో జ్ఞానబోధి వెలిగించగలదని విశ్వసిస్తున్నాము.

నవంబరు. 1975,

ప్రొడరాబాదు-ఆం.ప్ర.

. ప్రకాశ పలు

అన్ని ఆమ్నాయాల ప్రముఖ కై నాచార్యులు, మునులు :

ఎరమనుండి :— శ్రీ జనేంద్ర వర్మ, ఆచార్య శ్రీ దర్మసాగర్ జీ ఉపాధ్యాయ, శ్రీ విద్యానందముని, శ్రీ సుశీల

100

100

కడలి తాళి ప్రతిమల విస్మరణకలకల అకేచ్యుత్పలం. అలాగే పట్టా పా
 సూర్యులు. వీరిమహిమి ఉచ్చస్థియులవలె చాలా మూలం అందిన కేయ గోపి
 యున్నాము. వీరము మామహిమి అందరినీ అందరినీ స్మరిస్తున్నాము.

నందిని పాపాల నేరాల అర్హముల పాపాదులములు

విద్యానందమహర్షి

మరి నుండినమహర్షి

మరి అందరి విజయ

మరిచందమహర్షి

రామహరి

విద్యార్థవర్ణ గ్రంథములందరినీ

రామహరి

12-12-74

రామహరి

శ్రీ వివేకా హస్తాక్షరాలు

1. The first part of the paper is devoted to a general discussion of the problem of the existence of a solution of the system of equations (1) for arbitrary values of the parameters α and β . It is shown that the system has a solution for all values of the parameters α and β if the function $f(x)$ is continuous and has a bounded derivative. The second part of the paper is devoted to a detailed study of the properties of the solution of the system of equations (1) for arbitrary values of the parameters α and β . It is shown that the solution of the system of equations (1) is unique and depends continuously on the parameters α and β . The third part of the paper is devoted to a study of the properties of the solution of the system of equations (1) for arbitrary values of the parameters α and β . It is shown that the solution of the system of equations (1) is unique and depends continuously on the parameters α and β .

2. The first part of the paper is devoted to a general discussion of the problem of the existence of a solution of the system of equations (1) for arbitrary values of the parameters α and β . It is shown that the system has a solution for all values of the parameters α and β if the function $f(x)$ is continuous and has a bounded derivative. The second part of the paper is devoted to a detailed study of the properties of the solution of the system of equations (1) for arbitrary values of the parameters α and β . It is shown that the solution of the system of equations (1) is unique and depends continuously on the parameters α and β . The third part of the paper is devoted to a study of the properties of the solution of the system of equations (1) for arbitrary values of the parameters α and β . It is shown that the solution of the system of equations (1) is unique and depends continuously on the parameters α and β .

డవటంవల్ల ఆయన ఎంతో శ్రమచేసి జైనపరిభాషాకోశాన్ని ఒకదాన్ని
 రచించాడు; అదికాక 'జైన ధర్మసారం' అనే పుస్తకం వ్రాసి దానికి
 వెయ్యి ప్రతులు అచ్చువేయించి జైన విద్వాంసులకూ తదితర ధార్మి
 కులకూ పంపి వారి అభిప్రాయాలు సేకరించాడు. విద్వాంసుల సూచ
 నలు మన్నించి కొన్ని గాథలు తీసివేసి, మరికొన్నిటిని చేర్చి, దాన్ని
 'జీణధమ్మం' అనేపేర గ్రంథరూపంలో ప్రకటించాడు. తదుపరి ఆ
 గ్రంథాన్ని సమీక్షించే ఉద్దేశ్యంతో 'బాబా' తెచ్చిన ఒత్తిడివల్ల ఒక
 సంగీతి (విర్వత్సక)సమావేశపరచటం జరిగింది దానిలో మునులు, ఆచా
 ర్యులు, శ్రావకులు ఇతర ఆధికారికులు సుమారు మూడువందల మంది
 పాలుగొన్నారు. అనేకసార్లు జరిపిన చర్చల ఫలితంగా, గ్రంథంయొక్క
 నామరూపాలు మార్పుచెంది చివరకు సర్వానుమతితో 'శ్రమణ
 సూక్తం' పర్వజ్ఞది. 'శ్రమణసూక్తం' అర్థమాగధి భాషలో 'సమణ
 సుత్తం' అయింది. ఇందులో 756 గాథలు సేకరించబడ్డవి. 'ఏడు'
 సంఖ్య మీద జైనులకు చాల మక్కువ ; 7 ను 108 తో గుణిస్తే 756
 అవుతుంది, ఇన్ని గాథలు సర్వసమ్మతితో క్రోడీకరింపబడి, చైత్ర
 శుక్ల త్రయోదశీ (24 ఏప్రిల్) నాడు జరుగనున్న వర్తమాన వర్తంతి
 సందర్భంలో ఈ గ్రంథాన్ని తప్పులులేకుండ ప్రకటించటానికి సంగీతి
 తీర్మానించింది. ఈ విధంగా వర్తమాన జయంతినాడు జైన ధర్మసార
 మైన 'సమణసుత్తం' యావద్ భారతదేశానికి లభిస్తుంది. భవిష్య
 త్తులో జైనధర్మం ఉన్నంతవరకు ముఖ్యంగా జైనులున్నా, వైదిక
 బౌద్ధాది ఇతర ధర్మానుయాయులున్నా, ఈ 'జైనధర్మసారం' పరిస్తూ
 ఉండగలరు. గడచిన పది పదిహేను వందల ఏండ్లలో జరగని మహా
 శ్కార్యం ఈనాడు సంపన్నం అయింది, దానికి 'బాబా' నిమిత్త
 మాత్రుడైనాడు, కాని భగవాన్ మహావీరుని కృపవల్లనే ఇది సాధ్య
 మైనదని 'బాబా' దృఢంగా నమ్ముచున్నాడు.

భగవద్గీత నన్ను గాఢంగా ప్రభావితంచేసిందని నేను అంగీకరిస్తున్నాను. గీతకు తరువాత నా చిత్తాన్ని ఎక్కువగా ఆకర్షించింది భగవాన్ మహావీరుడే. ఆయన ఆజ్ఞ నాకు పూర్తిగా అంగీకారయోగ్యమైంది, 'సత్యగ్రాహి'ని కమ్మన్నదే ఆయన ఆజ్ఞ. ఈ రోజుల్లో ఎక్కడెక్కడ తల ఎత్తిన వారందరూ "సత్యగ్రహులే" అవుతున్నారు. 'బాబా'ను కూడ 'వ్యక్తి సత్యగ్రహి' రూపంలోనే గాంధీజీ నిలచెట్టారు, కాని తాను 'సత్యగ్రహి' కాననీ 'సత్యగ్రాహి' మాత్రమేనని 'బాబా' గుర్తెరిగే ఉన్నాడు. ప్రతి మానవునిలోనూ సత్యం యొక్క కొంత అంశం ఉంటుంది, దానితో అతని మానవ జన్మసార్థకం అవుతుంది. అందువల్ల సమస్తధర్మాల్లోనూ, సంప్రదాయాల్లోనూ, మానవుల్లోనూ కనిపించే సత్యాంశాన్ని మనం గ్రహించవలసి ఉంటుంది. ప్రతివ్యక్తి 'సత్యగ్రాహి' కావలెనన్న మహావీరుని బోధ గీత తరువాత 'బాబా' ను ఎక్కువగా ప్రభావితంచేసింది, 'గీత తరువాత' అని నేను అంటున్నప్పటికీ, మళ్ళీ పర్యాయాలోచన చేసినప్పుడు నాకు ఈ రెంటికీ భేదం ఏమాత్రం కనిపించటంలేదు.

బ్రహ్మ విద్యామందిరం

పవచారు (వర్ణ)

25-12-74

రామహరి

రామహరి

రామహరి

(శ్రీ వినోబా హస్తాక్షరాలు)

భూ మి క

‘సమణసుత్తం’ అనే గ్రంథంయొక్క సంకలనం ఆచార్య వినోబా భావేగారి ప్రేరణవల్ల జరిగింది. వారి ప్రేరణవల్లనే సంగీతి పర్వడి దానిలో దీని పాండులిపికి స్వీకృతి లభించింది. ఇది ఒక విశిష్టమైన చారిత్రక సంఘటన.

లోకంలో ఉన్న ధర్మాలకన్నీటికి మూలాధారం-ఆత్మ, పరమాత్మ, ఈ రెండు తత్వాల స్తంభాలమీదనే ధర్మభవనం నిర్మితం అయి ఉన్నది. లోకంలో వ్యాపించి ఉన్న ధర్మపరంపరలలో కొన్ని, ఆత్మ వాదంతో పాటు ఈశ్వరవాదాన్నికూడా ప్రతిపాదిస్తుంటే మరికొన్ని అనీశ్వరవాదాన్ని సమర్థిస్తున్నవి. ఈశ్వరవాదియైన పరంపరలో సర్వ శక్తి మంతుడైన ఒక ఈశ్వరుడో లేక పరమాత్మో ఈ సృష్టికి కర్త అనీ, పాలకుడనీ, నియామకుడనీ విశ్వసించ బడుతున్నది. సృష్టి యావత్తు అతనిపై ఆధారపడి ఉన్నది. అతనికే బ్రహ్మ అనీ, విధాత అనీ పరమపిత అనీ ఇంకా ఇటువంటివే అనేకమైన పేర్లు వాడబడుతున్నవి. ఈ పరంపరకు చెందిన మాన్యతను (నమ్మకాన్ని) అనుసరించి ఈ భూలోకంలో అధర్మం పెరిగి ధర్మం క్షీణించినప్పుడల్లా భగవానుడు అవతరించి దుష్ట సంహారంద్వారా సృష్టిని రక్షిస్తాడు, సద్వర్తన బీజాలను తిరిగి నాటిపోతాడు.

అనీశ్వరవాదియైన పరంపర

ఇక రెండవ పరంపర ఆత్మవాదంతోపాటు అనీశ్వరవాదాన్ని ప్రతిపాదిస్తుంది : వ్యక్తియొక్క స్వతంత్ర వికాసాన్ని అది విశ్వసిస్తుంది.

ప్రతి ఒక్కవ్యక్తి తన జీవుడు తన సంపూర్ణమైన వికాసం తాను పొంద గలుగువాడు. తనలో రాగద్వేషరాహిత్యాన్ని అత్యధికంగా పెంపొందించుకొని తద్వారా పరమ పదవికి చేరుకోగలుగుతాడు. అతడు తనకు తానే నియామకుడు సంచాలకుడు. తనకు తానే మిత్రుడు, శత్రువుకూడ. ఈ పరంపరను అనుసరించేదే వై న ధర్మం : ఇది వై జ్ఞానిక మైంది. దీన్ని సంక్షేపంగా చెప్పాలంటే 'శ్రమణ-సంస్కృతి' అని చెప్పిగుర్తించవచ్చు. శౌద్ధాదితర ధర్మాలు కూడ ఈ ఆధ్యాత్మిక కోవకు చెందినవే. ఈశ్వరవాదమైన భారతీయ పరంపర 'బ్రాహ్మణ సంస్కృతి' అని పిలువబడుతున్నది.

ప్రాచీనర్షం

ప్రాచీనమైన కారణంచేత గాని లేక అర్వాచీనమైన కారణంచేత గాని ఒక ధర్మం శ్రేష్ఠమైనదని ఉపాదేయమనీ నిర్ధారణచేయటానికి నీలులేదు : కాని ప్రాచీనమై ఉండటంతోపాటు ఆ సంప్రదాయం యుగాల తరచు సజీవగాను, క్రియాశీలంగాను ఉండి వృద్ధిపొందునూ వచ్చి, లోకనీలనీ, జనుల సంస్కారాన్నీ వికసింపజేస్తూ, అభ్యుదయ ప్రేరకంగా ప్రసిద్ధి చెందినట్లయితే ఆ ధర్మమొక్క ప్రాచీనత దాని మహత్వాన్నీ అంతర్నిహితమై ఉండే సార్వకాలిక, సార్వభౌమిక, సర్వాన్నీ రంభక సూచిస్తుందని చెప్పవలసి ఉంటుంది. వై న ధర్మ పరంపరయొక్క ఆచారసంపదను, దావసంపదను పరికించిచూస్తే అది ఎంత ప్రాచీనకాలంనుంచి ప్రవర్తమానమై వస్తూఉన్నదో స్పష్టపడక మానదు. తీర్థంకర వర్ణమాన మహావీరుడు ఈ వై న ధర్మానికి మూల ప్రవక్తలుడు కాదన్న సత్యాన్ని చరితకారులు ఏలాటి సందేహం లేకుండ నిర్ధారణచేశారు. ఆయనకు ముందున్న తీర్థంకరులు కూడ వై న ధర్మాన్ని పునరుద్ధరించి ప్రాణ ప్రణిష్ఠ చేసినవారే.

‘అగ్రతధర్మం’ అనిపించేవారు. అర్హతేమి కర్మయోగియైన శ్రీకృష్ణ శలాకాపురుషునికి వినతంబడి కుమారుడు. శ్రీకృష్ణునిద్వారా జరిగిన గోసేవ, గోరసాల ప్రచారం వాస్తవానికి అహింసాత్మక సమాజ నిర్మణానికి చేసిన మొదటి ప్రయత్నం. బీహారు రాష్ట్రంలో అర్హత ధర్మం పేరుతోనే జైనం ప్రచారంలో ఉండేది. 21 వ. శత్రుంకరుడైన రాజర్షి నమి మిథిలా నివాసి. చరిత్రలో ఒకప్పుడున్న పేరు మరొకప్పుడు ఉండక మార్పుచెందుతూ ఉంటుంది. కాని ఈ ధర్మసంప్రదాయానికి మూలభూతమైన సిద్ధాంతం బీజరూపంలో నేడున్నరీతిగానే ఆనాడుకూడ ఉండినదని నిశ్చయంగా చెప్పగలం. ఆ మూల సిద్ధాంతాన్నే ఆత్మవాదమనీ, అనేకాంతవాదమనీ అంటారు, ఆత్మవాదమనే ఉర్వరక్షేత్రంలో జైనధర్మమనే కల్పతరువు పెరిగి మూడు పూలూ ఆరుకాయలూ కాసింది. జైన సాధువులను నేడుకూడ ‘శ్రమణు’లనే పిలుస్తారు. ఈ శ్రమణశబ్దం శ్రమకూ, సమత్వానికి, వికార శమనానికి పరిచయచిహ్నం. దీనిలో గొప్పఅర్థం ఇమిడి ఉన్నది.

జైనధర్మానికి జినోపదిష్టమైన లేక జినప్రవర్తితమైన కళ్యాణ మార్గంఅని అర్థం; దేహగతమూ, ఆత్మగతమూ-అనగా బాహ్యభ్యంతరములైన వికారాలను జయించినవానికి జిన (జినుడు) అనిపేరు. రాగద్వేషాలు మోహోది వికారాలు ఆత్మకు ప్రబలిమైన శత్రువులు. అందువల్ల జైన శబ్దానికి సహజంగా ఏర్పడిన అర్థం ప్రత్యేకమైన జాతినిగాని, వర్గాన్నిగాని సూచించేదికాదు జిన మార్గాన్ని ఆనగా ఆత్మోపలబ్ధి మార్గాన్ని అనుసరించేవారు ఎవరైనాసరే జైనులే అవుతారు.

వీరరాగ-విజ్ఞాన

పూర్ణమైన వీరరాగ-విజ్ఞాన సంపాదించటమే తైన ధర్మం. యొక్క లక్ష్యం; అట్టి విజ్ఞాన మంగళమయమూ, మంగళ ప్రదమూ అయినది. దీని దివ్యకోశ్యంతో నడిచే మానపుడు 'అరహంత' పదవిని చేరుకుంటాడు. ఈ వీరరాగధర్మం సమ్యగ్దర్శనం, జ్ఞానం, చారిత్రం- అనే రత్నత్రయాల సమన్విత సాధన ద్వారా లభిస్తుంది. శ్రద్ధ, జ్ఞానం, చారిత్రం-వీటితో కూడుకున్న సాధన మార్గమే వ్యక్తిని ముక్తిపదానికి చేర్చగలదు, ఆ మూటవల్లనే మానవునికి పూర్ణతత్వం సిద్ధిస్తుంది. శ్రద్ధతో, వివేకదృష్టితో జగత్తును పరికించి యథార్థాన్ని గ్రహించటం, ఆ గ్రహించిన జ్ఞానాన్ని తీవ్రతతో వినియోగించటం- ఇదే తైన ధర్మం ముఖ్యంగా ప్రసాదించిన మూల భూతమైన ఉప దేశం. సమస్త ఆచరణకు కేంద్రమైనది వైరాగ్యసిద్ధి. వైరాగ్యంతో పోల్చినప్పుడు సమస్తమైన ఐశ్వర్యాలు పనికిరానివే అవుతవి. ప్రవృత్తి మార్గం కానీయండి. నివృత్తి మార్గం కానీయండి, గృహస్థ వృత్తి అయినాసరే, బ్రహ్మచర్య వృత్తి అయినాసరే, వృత్తిలోనూ అంతరాత్మతో నిరంతర వైరాగ్యం పెంపొందించుకోవటమే శ్రేయస్కరమని చెప్ప బడ్డది. కాని, అనేకాంత దృష్టిలేనిదే వైరాగ్యసిద్ధికి మార్గం ఏర్పడదు; ప్రవృత్తిలో కూడ నివృత్తిని, నివృత్తిలోకూడ ప్రవృత్తిని దర్శింప చేసి యథార్థమైన, విరక్తికి మార్గం చూపించేది ఈ అనేకాంత దృష్టియే అని మనం తెలిసికొనవలసి ఉన్నది.

అహింస

జైనాచారానికి మూలం అహింస, కాని అనేకాంత దృష్టి లేకుండా అహింసను పాటించటం సరికాదు. ఎందుకంటే, తైన

తత్వాన్ని బట్టి హింసాకర్మ చేయకపోయినా మనవి. హింసకుడుకావచ్చు, అదేవిధంగా హింసచేస్తూ కూడ హింసకుడుకాకుండ ఉండవచ్చు. చేపలను చంపే ఉద్దేశ్యంతో నీటిలో వల పరచి కూర్చున్న వ్యక్తి చేపలను చిక్కించు కోలేక పోయినప్పటికీ హింసకుడే అవుతాడు, అతని మనస్సులో చేపలను చంపే భావన ఉండనేఉన్నది. అదే విధంగా పొలం దున్నేటప్పుడు రైతు నాగలిక్రిందపడి చుద్ర జీవాలు నశించిపోయినప్పటికీ అతడు హింసకుడు కాదు, ఎందుకంటే అతని భావన కీటకాలను చంపటంకాదు, ఆహార ధాన్యం పండించటం. అందువల్ల జైన ధర్మంలో హింస అహింసలనేవి కర్తయొక్క భావంమీద ఆధారపడి ఉంటువేకాని అతనిక్రియల మీదకాదు. పైకి కనిపించే క్రియారూపంలో జరిగేదాన్ని మాత్రమే హింస అని చెప్పినట్లయితే ఏ వ్యక్తికూడ అహింసకుడు అవటానికే వీలులేదు, ఎందుకంటే, జగత్తులో సర్వత్రా జీవాలు నిండే ఉన్నవి, అవిలేని తావేలేదు, జీవాలు చస్తూనే ఉంటవి. కనుక, జాగ్రత్తతో ప్రవర్తించే వ్యక్తియొక్క భావంలో అహింస ఉన్నప్పుడు అతడు అహింసకుడే ; అదేవిధంగా సావధానంగా ప్రవర్తించక హింసా భావన కలవాడు చేతులతో హింసచేయక పోయినప్పటికీ హింసకుడే కావలసి ఉంటాడు. ఈ విధమైన విశ్లేషణ అనేకాంత దృష్టిలేనిదే సంభవంకాదు. అందువల్ల అనేకాంత దృష్టిగలవానికే సమ్యక్ దృష్టి ఏర్పడుతుందనీ, సమ్యగ్దృష్టి ఉన్నప్పుడే సమ్యక్ జ్ఞానమూ సమ్యక్ చారిత్రమూ అలవడతవనీ విశ్వసించబడ్డది. సమ్యక్ ద్రష్టకాని వాని జ్ఞానం సత్యమైనది కాదు, వాని అచరణకూడ యథార్థమైనదిగా ఉండదు. కనుక జైన మార్గంలో సమ్యక్త్వం ఎంతోమహత్తుకలదిగా భావింప బడు తున్నది. అదే మోక్షసాధనకు ఆధారశిల.

సంసారం (జగత్తు) ఒక బంధం ; దీనిలో జీవుడు అనాదికాలం నుంచి చిక్కుకొని ఉన్నాడు. అందువల్ల అతడు తన యథార్థ స్వరూపాన్ని మరచి ఈ బంధమే తన స్వస్వరూపమని భావిస్తూ దానిలో రమిస్తున్నాడు (ఆడుచున్నాడు). అతని మరుపే అతని బంధనానికి మూలకారణం. తన తప్పు తెలిసిరావటంతో అతని దృష్టి తన నిజ రూపంపై మళ్లుతుంది. అప్పుడతడు—“నేను చైతన్య శక్తి సంపన్నుడను, నా శక్తి భౌతిక శక్తికిమించినది, నా చైతన్యం, అనంత జ్ఞానానికి. అనంత దర్శనానికి, అనంతసుఖానికి. అనంత శక్తికినిధానం” అని గుర్తించగలుగుతాడు. ఈ శ్రద్ధ ఉదయించిన వెంటనే అతనికి సమ్యద్దృష్టి ఏర్పడి, సమ్యగాచారణ ద్వారా తన స్వస్వరూపంలో స్థిర పడటానికి యత్నిస్తాడు. అందువల్ల జైన ధర్మయొక్క ఆచార మార్గం సమ్యక్ జ్ఞానంద్వారా వీతరాగత్వాన్ని చేరుకునే రాజ మార్గం అని చెప్పవలసి ఉంటుంది.

అనేకాంతము

వాస్తవానికి దేహధారి అయిన వ్యక్తికి ఈ విశాల విశ్వంలో కలిగే అత్యధికమైన జ్ఞానంకూడ సీమితమూ, అపూర్ణమూ, ఏకాంగీ అనే చెప్పవలసి ఉంటుంది. అతడు వస్తువు యొక్క అనంత గుణాలను సమగ్రంగా ఒక్కపెట్టిన గ్రహించలేడు. వ్యక్తంచేయటం అసలే సాధ్యపడదు. శబ్దార్థాలకున్న పరిమితి, భాషలో ఉన్నరోపం, ఆసమర్థత వివాదాలకు ఆస్పదం కల్పిస్తుంది. మనుష్యుని అహంభావం జగదాలను మరింత పెంచుతుంది. కాని అనేకాంత దృష్టి ఈ విరోధాన్ని పరిహరించి సమన్వయ మార్గాన్ని ప్రకటించేస్తుంది. అందరి మాటల్లోనూ సత్యంయొక్క అంశం ఉండనే ఉంటుంది. ఆ అంశాలనన్నిటినీ గ్రహించినప్పుడు వివాదం సులభంగా నివారించవచ్చు. హఃమూ,

తగ్గాన్నిబట్టి హింసాకర్మ చేయవలసివచ్చును. మనకు హింసగలదుగాకదబ్బు. అదేవిధంగా హింసచేస్తూ తమ హింసగలదుకాదు. ఉంటున్నప్పుడు చంపలను చంపే ఉద్దేశ్యంతో నీలో మా మనవి తూర్పున్నప్పుడు చేపలను చిక్కించు కోటిక దోలు నమ్మకే హింస చేయవచ్చు. అలా మన స్సులో చేపలను చంపే భావన ఉంటున్నది. అదే విధంగా పోలం దున్నేటప్పుడు రైతు బాగలికిండుడి ముద్ద తీయాలి ననిందిపోయి నప్పటికీ అతడు హింసకుడు కాడు. ఎందుకంటే అతని భావన రీతి కాలను చంపటంకాదు, అహింస భాగ్యం పెండించటం. అందువల్ల వైన ధర్మంలో హింస అహింసలనేవి వర్తయొక్క భావమీద ఆధారపడి ఉంటవేకాని అతనిక్రియల మీదకాదు. పైకి కనిపించే క్రియాదూపంలో బరిగేదాన్ని మాత్రమే హింసఅని చెప్పిచట్టయితే ఏ వ్యక్తికూడ అహింసకుడు అవటానికే వీలులేదు. ఎందుకంటే, బగత్తుతో సర్వత్రా జీవాలు నిండే ఉన్నవి, అవిలేని రావేలేదు, జీవాలు చస్తూనే ఉంటవి. కనుక, బాగ్రత్తతో ప్రవర్తించే వ్యక్తియొక్క భావనలో అహింస ఉన్నప్పుడు అతడు అహింసకుడే; అదేవిధంగా సావధానంగా ప్రవ ర్తించక హింసా భావన కలవాడు చేతులతో హింసచేయక పోయినప్ప టికి హింసకుడే కావలసి ఉంటాడు. ఈ విధమైన విశ్లేషణ అనేకాంత దృష్టిలేనిదే సంభవంకాదు. అందువల్ల అనేకాంత దృష్టిగలవానికే సమ్యక్ దృష్టి ఏర్పడుతుందనీ, సమ్యగ్దృష్టి ఉన్నప్పుడే సమ్యక్ జ్ఞానమూ సమ్యక్ చారిత్రమూ అలవడతవనీ విశ్వసింపబడ్డది. సమ్యక్ ద్రష్టకాని వాని జ్ఞానం సత్యమైనది కాదు, వాని అచరణకూడ యథార్థమైనదిగా ఉండదు. కనుక జైన మార్గంలో సమ్యక్త్వం ఎంతోమహత్తుకలదిగా భావింప బడు తున్నది. అదే మోక్షసాధనకు ఆధారశిల.

సంసారం (జగత్తు) ఒక బంధం ; దీనిలో జీవుడు అనాదికాలం నుంచి చిక్కుకొని ఉన్నాడు. అందువల్ల అతడు తన యథార్థ స్వరూపాన్ని మరచి ఈ బంధమే తన స్వస్వరూపమని భావిస్తూ దానిలో రమిస్తున్నాడు (ఆడుతున్నాడు). అతని మరుపే అతని బంధనానికి మూలకారణం. తన తప్పు తెలిసిరావటంతో అతని దృష్టి తన నిజ రూపంవైపు మళ్లుతుంది. అప్పుడతడు—“నేను చైతన్య శక్తి సంపన్నుడను, నా శక్తి భౌతిక శక్తికిమించినది, నా చైతన్యం, అనంత జ్ఞానానికీ. అనంత దర్శనానికీ, అనంతసుఖానికీ. అనంత శక్తికీనిధానం” అని గుర్తించగలుగుతాడు. ఈ శ్రద్ధ ఉదయించిన వెంటనే అతనికి సమ్యగ్దృష్టి ఏర్పడి, సమ్యగాచారణ ద్వారా తన స్వస్వరూపంలో స్థిర పడటానికి యత్నిస్తాడు. అందువల్ల జైన ధర్మయొక్క ఆచార మార్గం సమ్యక్ జ్ఞానంద్వారా వీతరాగత్వాన్ని చేరుకునే రాజ మార్గం అని చెప్పవలసి ఉంటుంది.

అనేకాంతము

వాస్తవానికి దేహధారి అయిన వ్యక్తికి ఈ వికార విశ్వంలో కలిగే అత్యధికమైన జ్ఞానంకూడ సీమితమూ, అపూర్ణమూ, ఏకాంగీ-అనే చెప్పవలసి ఉంటుంది. అతడు వస్తువు యొక్క అనంత గుణాలను సమగ్రంగా ఒక్కపెట్టిన గ్రహించలేడు. వ్యక్తంచేయటం అసలే సాధ్యపడదు. శబ్దార్థాలకున్న పరిమితి, భాషలో ఉన్న లోపం, అసమర్థత వివాదాలకు ఆస్పదం కల్పిస్తుంది, మనుష్యుని అహంభావం జగదాలను మరింత పెంచుతుంది. కాని అనేకాంత దృష్టి ఈ విరోధాన్ని పరిహరించి సమన్వయ మార్గాన్ని ప్రకటించేస్తుంది. అందరి మాటల్లోనూ సర్వయొక్క లంకం ఉండనే ఉంటుంది. ఆ అంశాలనన్నిటిని గ్రహించినప్పుడు వివాదం సులభంగా నివారించవచ్చు. హాశమూ,

దురాగ్రహమూ లేనప్పుడు అన్యేకాంతం ద్వారా ముడిబడ్డవివాదాలనన్నిటినీ పరిష్కరించుకోవచ్చు. నిజానికి ఈ అనేకాంత భావనవల్లనే మనిషి జీవించగలుగుతున్నాడు, కాని ఆ వెలుగు ఎక్కడి నుంచి వస్తున్నదీ అతనికి తెలియటంలేదు. హఠమూ మొండిపట్టూ అనే గంత కండ్లను కప్పి ఉంచినంతవరకు వస్తువు యధార్థరూపంలో గోచరించదు. ఈ అనేకాంత దృష్టి వస్తువు లేక పదార్థంయొక్క స్వతంత్ర సత్తాను చాటుతుంది. భావజగత్తులో అహింస యొక్క స్థూలరూపమే అనేకాంత సత్యం. అహింసను పాటించేవాడు అనేకాంతాన్ని నమ్ముతాడు, అనేకాంతాన్ని నమ్మేవాడు అహింసకుడుగా ఉంటాడు.

నేడు ప్రచలితంగా కనిపించే జైన ధర్మంయొక్క స్వరూపం మహావీరుని బోధలతో అనుప్రాణితమై ఉన్నది. ఆయన ధర్మశాసనమే నేడు చెల్లుబాడి అవుతున్నది. మహావీరుడు తత్వానికి ధర్మానికి సమన్వయం కుదిర్చిన మహానుభావుడు. జ్ఞాన దర్శన ఆచరణాల సమన్వయమే మనుష్యునికి దుఃఖవిముక్తి కలిగించేది. జ్ఞానహీనమైన కర్మ, కర్మ రహితమైన జ్ఞానం రెండూ వ్యర్థమైనవే. తెలిసికొన్న సత్యాన్ని ఆచరించటం, ఆచరించే సత్యాన్ని తెలిసికోటం రెండూ ఏకమై వర్తించినప్పుడే వాటికి సార్థకత ఏర్పడుతుంది.

వస్తు స్వభావ ధర్మం

వస్తువుయొక్క స్వభావమే ధర్మం (వస్తు సహావిధమోక్ష) అని జై నధర్మం వక్కాణిస్తున్నది, ఇది ఆ దర్శనతత్వం ప్రసాదించిన గొప్ప వరం, సృష్టిలోఉన్న ప్రతిపదార్థము దాని స్వభావానుసారం ప్రవర్తిస్తూ

ఉంటుంది. ఉత్పత్తి, స్థితి, వినాశం—అనే మూడు గుణాలు గలిగి పదార్థం
 ఎల్లప్పుడూ ఉండనేఉంటుంది. అది తన స్వభావాన్ని ఎన్నటికివదిలి
 పెట్టదు. పదార్థం జడమైనాసరే, చేతనమైనాసరే ఈరీతిగానే ఉంటుంది.
 సర్వార్థావంతో పదార్థం ఎల్లప్పుడూ ఉండేదే, కాని పర్యాయాలను
 బట్టి అది ఎప్పుడూ మారుచెందుతూ ఉంటుంది. జైన దర్శనం ఈ
 త్రిపదిమీద ఆధారపడి, ఉండటమే కాక, సమస్తమైన లోకవ్యవస్థ
 కూడ ఈ త్రిపది మీదనే ఆధారపడి ఉన్నదని ప్రతిపాదిస్తున్నది. ఇది
 జైన ధర్మంలో ఉన్న విశేషం. ఈ జగత్తు అనాది అనీ, అనంతం అనీ,
 పట్టివ్యాపిస్తోంది స్పష్టం చేస్తున్నది. దీనికి కర్తా, ధర్తా ఎవడూలేదు;
 పవ్యక్తిగాని, శక్తిగాని దీన్ని నిర్మించలేదు. ఆత్మసర్వ వస్తుస్వభావం
 మీద ఆధారపడిఉన్నది. అది దేశ కాలాలకు అతీతమైనది. ఈ సర్వాన్ని
 నమ్మినప్పుడు సమాజంలో వర్గభేదం, వర్గభేదం మొదలైన వైషమ్యా
 లకు తావు ఉండదు. ఈస్థితిని దృష్టిలో పెట్టుకొని మహావీరుని నంటి
 వైరాగ్య సంపన్నుడూ, తత్వదర్శి అయినవాడు వ్యవహార జగత్తులో
 సమభావమే అహింస అనీ, మనస్సులో మమత లేకపోవటమే—
 అపరిగ్రహం అనీ అనటం సమంజసంగా ఉంటుంది. సత్యం శాస్త్రంలో
 కాదు, అనుభూతిలో ఉన్నది: బ్రహ్మలో చరించటమే బ్రహ్మచర్యం
 అనిపించుకుంటుంది. కర్మను బట్టి మనుష్యుడు బ్రాహ్మణుడు, క్షత్రి
 యుడు, వైశ్యుడు, శూద్రుడు అవుతాడు. చారిత్రంలేని వ్యక్తికి
 సంప్రదాయం, వేషం, ధనం, బలిం, సత్తా, ఐశ్వర్యం, జ్ఞానం, శాస్త్రం
 బలాన్ని ఈయలేవు. దేవీ-దేవతలకూ, విధిన్న ప్రకృతి శక్తులకూ
 ప్రీతికలిగించే ఉద్దేశ్యంతో ఆచరించే కర్మకాండవల్లనూ అనుష్ఠానాం
 వల్లనూ కూడ మానవునికి బ్రాహ్మ పమానం కలుగదు. అతనికి ముక్తి
 ప్రాప్తాదించ గలిగినవి ఆత్మప్రసాది (ఆత్మవిశ్వాసం), ఆత్మజ్ఞానం, ఆత్మ
 తగ్గయన, ఆనంద నిమగ్నత, ఇదే సమస్తోత్త్యం. మహావీరుడు

దురాగ్రహమూ లేనప్పుడు అన్యకాంశం ద్వారా ముడివిడ్డవివాదాలనన్నిటినీ పరిష్కరించుకోవచ్చు. నిజానికి ఈ అనేకాంశ భావనవల్లనే మనిషి జీవించగలుగుచున్నాడు. కాని ఆ మెరుగు ఎక్కడి నుంచి వస్తున్నదీ అననికి తెలియటంలేదు. హాసమూ మొండిపట్టూ అనే గంభీర కండ్లను కప్పి ఉంచినంతవరకు వస్తువు యథార్థరూపంలో గోచరించదు. ఈ అనేకాంశ దృష్టి వస్తువు లేక పదార్థంయొక్క స్వతంత్ర సర్వాను చాటుతుంది. భావనగర్భంలో అహింస యొక్క స్థూలరూపమే అనేకాంశ సత్యం. అహింసను పాటించేవాడు అనేకాంశాన్ని నమ్ముతాడు, అనేకాంశాన్ని నమ్మేవాడు అహింసకుడుగా ఉంటాడు.

నేడు ప్రచలితంగా కనిపించే జైన ధర్మంయొక్క స్వరూపం మహావీరుని బోధలతో అనుప్రాణితమై ఉన్నది. ఆయన ధర్మశాసనమే నేడు చెల్లుబాడి అవుతున్నది. మహావీరుడు తత్వానికి ధర్మానికి సమన్వయం కుదిర్చిన మహానుభావుడు. జ్ఞాన దర్శన ఆచరణాల సమన్వయమే మనుష్యునికి దుఃఖవిముక్తి కలిగించేది. జ్ఞానహీనమైన కర్మ, కర్మ రహితమైన జ్ఞానం రెండూ వ్యర్థమైనవే. తెలిసికొన్న సత్యాన్ని ఆచరించటం, ఆచరించే సత్యాన్ని తెలిసికోటం రెండూ ఏకమై వర్తించినప్పుడే వాటికి సార్థకత ఏర్పడుతుంది.

వస్తు స్వభావ ధర్మం

వస్తువుయొక్క స్వభావమే ధర్మం (వస్తు సహావిధమో) అని జైనధర్మం వక్కాణిస్తున్నది. ఇది ఆ దర్శనతత్వం ప్రసాదించిన గొప్ప వరం, సృష్టిలో ఉన్న ప్రతిపదార్థము దాని స్వభావానుసారం ప్రవర్తిస్తు

[illegible]

మాయ, లోభం-వీటిస్తానే ఊమ, మార్దవం, సరళత్వం, సంతోషం మొదలైన వాటిని అలవరచుకొంటాడు. కషాయాలను నిగ్రహించి భోగసక్తములైన ఇంద్రియాలను వశంలో పెట్టుకుంటాడు. ఇతర ప్రాణులను ఆత్మవశుగా భావించి పర సుఖ దుఃఖ సంవేదన అభ్యసిస్తాడు. ఇతరుల అక్కరలను గమనించి వీలైనంతవరకు పరిగ్రహం వదలిపెడతాడు. స్వపరభేదం పాటించకుండా జాగరూకుడై వివేకంతో మోక్షమార్గగామి అవుతాడు.

ద్వితీయ ఖండం 'మోక్షమార్గం' వ్యక్తంచేసేది. ఈ మార్గంలో అడుగు పెట్టిన వ్యక్తికి ఉండే సమస్తమైన శంకలు, భయాలు, కాంక్షలు, మూఢత్వాలు, శ్రద్ధాజ్ఞాన చారిత్రాత్లో అథవా భక్తిజ్ఞాన కర్మల సమన్విత త్రివేణిలో కలిసి కరిగిపోతవి. ఇష్టానిష్టాలనే ద్వంద్వ బుద్ధి సమసిపోతుంది, సమత్వ వాత్సల్యాల ప్రోతస్సు వైకి ఉబుకుతుంది. సాంసారిక భోగాల మీద విరక్తి కలిగి చిత్తం ప్రశాంతం అవుతుంది. ఇల్లు వాకిలి కలిగి ఉండకూడ తామరాకు మీద నీటిబొట్టు వలె అలిప్తంగా ఉంటాడు. వ్యవసాయాది వ్యాపారాలు చేస్తూకూడ ఏమీ చేయనివాడు అవుతాడు. శ్రావకస్థితిలో నుంచి క్రమంగా శ్రమణవృత్తి అవలంబించి, జ్ఞాన వైరాగ్యధ్యానాది సాధనల ద్వారా అంతరాలను క్రమశః చాటుకుంటూ ఉన్నత స్థానం చేరుకోగలుగుతాడు. అతని సమస్తవాసనలు నిర్మూలమై జ్ఞాన సూర్యుని ప్రభురణ్యోతి చిత్తంలో ప్రసరించినప్పుడు, అతని ఆత్మ ఆనందసాగరంలో ఓలలాడటం మొదలుపెడుతుంది. దేహం ఉన్నంతకాలం అతడు అరహంత దశలో అనగా జీవన్ముక్త దశలో ఉండి ఉపదేశాల ద్వారా లోక కళ్యాణం చేకూరుస్తూ సందరిస్తుంటాడు. ఆయువు పూర్తి అయి

నప్పుడు సిద్ధత్యాన్ని అనగా విదేహస్థినిని పొంది ఆనందాద్ధిలో
పరిగమిస్తున్నాడు.

శృంగీయ ఖండం 'చర్మదర్శనా'నికి సంబంధించింది. ఇందులో
జీవము-అజీవము మొదలైన సప్తగర్భాలను గురించి, పుణ్యము-పాపము
మొదలైన నవపదార్థాను గురించి వివేచన కనిపిస్తుంది. జీవాత్మ, పుణ్యం
పరమాణువు మొదలైన షట్ద్రవ్యాల పరిచయంతో పాటు వాటి
సంయోగ విభాగాల ద్వారా నిశ్చలసృష్టి తనరూపానే (అకృ
ప్రిమంగా) ఏర్పడినదని, అది ఆద్యంతాలు లేనిదని ప్రతిపాదించ
బడ్డది.

చతుర్థ ఖండం 'స్వాధ్యాసా'న్ని గురించింది. అనేకాంత
నన్యాయాన్ని గురించి వైన పరిచయం చేయటం అయింది. వైన దర్శ
నంలో ప్రధానమైన న్యాయం ఈ అనేకాంతమే. ఈ ఖండంలో
ప్రమాణం, నయం, నిరేపం, సప్తభగీవంటి గూఢ విషయాలు
సరళంగానూ, సంక్లిష్టంగానూ వివరించబడ్డవి. చివరకు పరస్తవంతో
గర్భిణం సమాప్తం అయింది.

ఈ నాలుగు ఖండాల్లో ఉన్న 750 గాథల్లో వైన దర్శనం
మొక్కగర్భం, అచారమార్గం-అన్ని అంశాలతోనూ సంక్లిష్టంగా
వివరించబడ్డది చెప్పవచ్చు. వైన వ్యాఖ్యలకు చాల విభిన్నమయింది.
అక్కోక్కణానూ గురించిన సంగీతాలు లెక్కనుమించి ఉన్నవి.
సాధ్యమైనా అన్ని అనాహాసం తో ఉండవచ్చును ఈ గ్రంథాలు
అసంఖ్యంగా తమవంటి ఉంటుంది. కానీ విన్న సంప్రదాయం

విషయ సూచిక

ప్రథమ భండం—జ్యోతిష్కము

ప్రకరణం

1. మంగళసూత్రం	1-10
2. తిహాసన సూత్రం	17-24
3. సంచు సూత్రం	25-31
4. నిరూపణ సూత్రం	32-44
5. సంసార చక్ర సూత్రం	45-55
6. కర్మ సూత్రం	56-68
7. మిథ్యాత్వ సూత్రం	67-70
8. రాగపరిహార సూత్రం	71-81
9. ధర్మ సూత్రం	82-121
10. సంయమ సూత్రం	122-139
11. అపరిగ్రహ సూత్రం	140-146
12. అహింసా సూత్రం	147-159
3. అస్రమాద సూత్రం	160-189
4. విషాసూత్రం	170-178
5. ఆత్మ సూత్రం	177-191

ద్వితీయ ఖండం — మోక్షమార్గం

ప్రకరణం	గాథల సంఖ్య
16. మోక్షమార్గ సూత్రం	192-207
17. రత్నత్రయ సూత్రం	208-218
18. సమ్యక్త్వ సూత్రం	219-244
19. సమ్యగ్జ్ఞాన సూత్రం	245-261
20. సమ్యక్ చారిత్ర సూత్రం	262-287
21. సాధనా సూత్రం	288-295
22. ద్వివిధ ధర్మ సూత్రం	296-300
23. శ్రావక ధర్మసూత్రం	301-335
24. శ్రమణ ధర్మసూత్రం	336-363
25. వ్రత సూత్రం	364-388
26. సమితిగుప్తి సూత్రం	384-410
27. ఆవశ్యక సూత్రం	417-438
28. తప సూత్రం	439-458
29. ద్యాన సూత్రం	484-504
30. అనుప్రేషా సూత్రం	505-580
31. రేశ్యా సూత్రం	581-545
32. ఆత్మ వికాస సూత్రం (గుణస్థానం)	546-566
33. సంరేఖనా సూత్రం	567-587

తృతీయ భండం—తత్వదర్శనం

క్రమకాండ	గాథల సంఖ్య
34. తత్వ సూత్రం	588-623
35. ద్రవ్య సూత్రం	624-650
36. సృష్టి సూత్రం	651-659

చతుర్థ భండం—స్వాధ్యాయం

క్రమకాండ	గాథల సంఖ్య
37. అనేకాంత సూత్రం	660-673
38. ప్రమాణ సూత్రం	674-680
39. నయ సూత్రం	680-718
40. స్వాధ్యాయ సప్తశ్లోకీ సూత్రం	714-721
41. సమన్వయ సూత్రం	722-730
42. నిశ్చేద సూత్రం	737-744
43. సమాపనం	745-749
44. పీఠనైవనం	750-753

పరిశీలన—పాఠికానికి శిష్యులకు—పేజీ 245

సమణసుత్తం

ప్రథమ భాగం
జ్యోతిర్మఖం

६. त्रायहि पंच वि गुरवे, मंगलचउत्तरणसोयसिस्सिम् ।
 पर-भुर-गेयर-सहिम्, आराहुणनामगे योरे ॥६॥
 ज्ञायत पञ्च अणि गुरन्, मङ्गल-पनुत्तरणसोयसिस्सिम् ।
 नरगुरोन्नरगिज्ञान्, आराधननामगत्तन् वीरान् ॥६॥
७. घनघादकम्ममहत्ता, तिहुवणयरभय्व-कम्मलमत्ता ।
 अरिहा अणंतणाणी, अण्वमसोयता जयन्तु जग् ॥७॥
 घनघातिकमंगथनाः, त्रिभुवनवरभय्व-कम्मलमत्ताः ।
 अर्हाः (अहन्तः) अनन्तगानिनः, अनुपमसौम्या जयन्तु जनति ॥
८. अट्टविहकम्मवियला, णिट्टियकज्जा पणट्टसंसार ।
 दिट्टसपलत्तयसारा, सिद्धा सिद्धि मम दिस्संतु ॥८॥
 अष्टविधकामंविनालाः, निष्ठितकयाः प्रणष्टसंगाराः ।
 दृष्टसकलार्थसाराः, सिद्धाः सिद्धि मम दिशन्तु ॥८॥
९. पंचमहव्ययतुंगा, तत्कालिय-सपरसमय-सुदवारा ।
 णाणागुणगणभरिया, आहरिया मम पत्तोदंतु ॥९॥
 पञ्चमहाव्रततुङ्गाः, तत्कालिकस्वपरसमयश्रुतवाराः ।
 नानागुणगणभरिता, आचार्या मम प्रसीदन्तु ॥९॥
१०. अण्णाणघोरतिमिरे, दुरंततीरम्हि हिटमाणानं ।
 भवियाणुज्जोययरा, उवज्झाया वरमदि देंतु ॥१०॥
 अज्ञानघोरतिमिरे, दुरन्ततीरे हिण्डमानानाम् ।
 भव्यानाम् उद्योतकरा, उपाध्याया वरमति ददतु ॥१०॥
११. थिरधरियसीलमाला, ववगयराया जसोहपडिहत्था ।
 बहुविणयभूसियंगा, सुहाइं साहू पयच्छंतु ॥११॥
 स्थिरवृत्तशीलमाला, व्यपगतरागा यशओषप्रतिहस्ताः ।
 बहुविनयभूषिताङ्गाः, सुखानि साधवः प्रयच्छन्तु ॥११॥
१२. अरिहंता, असरीरा, आयरिया, उवज्झाय मुणिणो ।
 पंचक्खरनिप्पण्णो, ओंकारो पंच परमिद्धी ॥१२॥
 अर्हन्तः अशरीराः, आचार्या उपाध्याय मुनयः ।
 पञ्चाक्षरनिष्पन्नः, ओङ्कारः पञ्च परमेष्ठिनः ॥१२॥

6. మంగళ స్వరూపులు, చతుర్వరణ రూపులు, లోకోత్తములు, పరమ బరాహ్మలు, సరసుర విద్యాధరులచే పూజింపబడువారు కర్మ శత్రు విలేరలు ఆయిన పంచ గురువులను (పరమేష్ఠులను) ద్యానించవలెను.
7. దట్టమైన ఘాతి కల్గును మధించుకట్టివారును, ముల్లోకములలో నున్న దవ్యజీవులనే కమలములను విరసింపలేయు మాత్రాండు లును, అనంతజ్ఞాన సంపత్తి అనుపమ సౌఖ్య సంపత్తియుగల లర్హతులకు ఈ జగత్తులో జయము కలుగుగాక.
8. అష్టవిధకర్మరహితులును, కృత కృత్యులును, జన్మ మరణచక్ర విముక్తులును సకల తత్వరహస్యద్రష్టలును అగు సిద్ధులు నాకు సిద్ధిని ప్రసాదించుడు గాక.
9. పంచ మహావ్రతములతో సమున్నతులు, తత్కాలస్వపర మత శాస్త్ర జ్ఞులలు, నా నా గుణ సమూహ పరిపూర్ణులు అగు ఆచార్యులు నా యెవరి ప్రసన్నత వహించుడు గాక.
10. అజ్ఞానమనే అంతులేని అంధకారంలో పరిద్రమించే దవ్యజీవులను జ్ఞానజ్యోతిని చూపించే ఉపాధ్యాయులు నాకు ఉత్తమగతిని దినంగుడుడు గాక.
11. కీంచనే మాంసు విరువక తరించేవారును, రాగ రహితులును, యుగోరాగ పరిపూర్ణులును, విగయారంభ్యుల కరీయలును అగు సాధువులు నాకు గుణము ప్రసాదించుడు గాక.
12. అర్హులు, అకరీషులు (సిద్ధులు), ఆచార్యులు, ఉపాధ్యాయులు, మునులు — ఈ అయిదుగురి ప్రతిమానదారను (అ + అ + అ = ఉ = మ) చేర్చగా టిండామ దీప్తియగుచి. అది పంచ జులకేష్ఠులకు పర్యాయము, నీల దూపమైనది.

१३. उसहमजियं च वंदे, संभवमभिणंदणं च सुमई च ।
 पउमप्पहं सुपासं, जिणं च चंदप्पहं वंदे ॥१३॥
 ऋपभमजितं च वन्दे, संभवमभिनन्दनं च सुमति च ।
 पच्चप्रभं सुपासवं, जिणं च चन्द्रप्रभं वन्दे ॥१३॥
१४. सुविहिं च पुप्फयंतं, सीयल सेयंस वासुपुज्जं च ।
 विमलमणंत-भयवं, धम्मं संति च वंदामि ॥१४॥
 सुविधिं च पुष्पदन्तं, शीतलं थ्रेयांसं वासुपूज्यं च ।
 विमलम् अनन्तभगवन्तं, धर्मं शान्तिं च वन्दे ॥१४॥
१५. कुंथुं च जिणवरिदं, अरं च मल्लिं च सुव्वयं च णमि ।
 वंदामि रिट्ठणेमिं, तह पासं वड्ढमाणं च ॥१५॥
 कुन्थुं च जिनवरेन्द्रम्, अरं च मल्लिं च सुव्रतं च नमिम् ।
 वन्दे अरिष्टनेमिं, तथा पार्श्वं वर्धमानं च ॥१५॥
१६. चंदेहि णिम्मलयरा, आइच्चेहि अहियं पयासंता ।
 सायरवरगंभीरा, सिद्धा सिद्धिं मम दिसंतु ॥१६॥
 चन्द्रैर्निर्मलतरा, आदित्यैः अधिकं प्रकाशमानाः ।
 सागरवरगम्भीराः, सिद्धाः सिद्धिं मम दिशन्तु ॥१६॥

२. जिनशासनसूत्र

१७. जमल्लीणा जीवा, तरंति संसारसायरमणंतं ।
 तं सव्वजीवसरणं, णंदु जिणसासनं सुइरं ॥१॥
 यद् आलीना जीवाः, तरन्ति संसारसागरमनन्तम् ।
 तत् सर्वजीवशरणं, नन्दतु जिनशासनं सुचिरम् ॥१॥
१८. जिणवयणमोसहमिणं, विसयसुह-विरेयणं अमिदभयं ।
 जरमरणवाहिहरणं, खयकरणं सव्वदुक्खाणं ॥२॥
 जिनवचनमोपवमिदं, विपयसुखविरेचनम्-अमृतभूतम् ।
 जरामरणव्याधिहरणं, क्षयकरणं सर्वदुःखानाम् ॥२॥

13. 1 ఋషభ, 2 అజిత, 3 సంధవ, 4 అధినందన, 5 సుమతి, 6 పద్మ ప్రభు, 7 సుపార్శ్వ, 8 చంద్ర ప్రభువులకు నా వందనములు.
14. 9 సువిధి (పుష్పదంత), 10 కీలం, 11 శ్రేయాంసు, 12 వాసుభూజ్య, 13 విమల, 14 అనంత, 15 ధర్మ, 16 కాంతులకు నేను వందనము అర్పిస్తున్నాను.
15. నేను 17 కర్మ, 18 అర, 19 మర్రి, 20 మునిసువ్రత, 21 నమి, 22 అవిష్టనేమి, 23 పార్శ్వ, 24 వర్తమానులకు నమస్కారము చేస్తున్నాను.
16. చంద్రునికి మించిన నిర్మలత్వం, సూర్యునికి మించిన ప్రకాశం, సముద్రుని వంటి గాంధీర్యం గల సిద్ధులు నాకు సిద్ధిని (ముక్తిని) ప్రసాదించురు గాక.

2. చినకానన సూత్రం

17. చినకాననం పట్టకాని జీవులు అనంతమైన సంసార సాగరాన్ని దాటి పోగలుగుతున్నారు. అది సమస్త జీవులకు శరణ స్థానం; అట్టి చినకాననం చిరకాలం బోధిల్లుతుండు గాక.
18. ఈ చినకాననం విషయ సుధాంకు విరేచనంవంటిది. జరామరణ వ్యాధిని హరింపజేసే సమస్త దుఃఖాంశు నశింపజేసే అమృతావరణం.

३. संघसूत्र

२५. संघो गुणसंघाओ, संघो य विमोचओ य कम्मार्ण ।
 दंसणणाणचरित्ते, संघायंतो हवे संघो ॥१॥
 संघो गुणसंघातः, संघश्च विमोचकश्च कर्मणाम् ।
 दर्शनज्ञानचरित्राणि, संघातयन् भवेत् संघः ॥१॥

२६. रयणत्तयमेव गणं, गच्छं गमणस्स मोक्खमग्गस्स ।
 संघो गुण संघादो, समयो खलु निम्मलो अप्पा ॥२॥
 रत्नत्रयमेव गणः, गच्छः गमनस्य मोक्षमार्गस्य ।
 संघो गुणसंघातः, समयः खलु निर्मलः आत्मा ॥२॥

२७. आसासो वोसासो, सीयघरसमो य होइ मा भाहि ।
 अम्मापितिसमाणो, संघो सरणं तु सर्व्वेसि ॥३॥
 आश्वासः विश्वासः, शीतगृहसमश्च भवति मा भैषीः ।
 अम्बापितृसमानः, संघः शरणं तु सर्व्वेषाम् ॥३॥

२८. नाणस्स होइ भागी, यिरयरओ दंसणे चरित्ते य ।
 धन्ना गुरुकुलवासं, आवकहाए न मुंचंति ॥४॥
 ज्ञानस्य भवति भागी, स्थिरतरको दर्शने चरित्रे च ।
 धन्याः गुरुकुलवासं, यावत्कथया न मुञ्चन्ति ॥४॥

२९. जस्स गुरुस्मि न भत्ती, न य वहुमाणो न गउरवं न भयं ।
 न वि लज्जा न वि नेहो, गुरुकुलवासेण किं तस्स ? ॥५॥
 यस्य गुरौ न भक्तिः, न च बहुमानः न गौरवं न भयम् ।
 नापि लज्जा नापि स्नेहः, गुरुकुलवासेन किं तस्य ? ॥५॥

३०-३१. कम्मरयजलोहविणिग्गयस्स, सुयरयणदीहनालस्स ।
 पंचमहव्वयथिरकणियस्स, गुणकेसरालस्स ॥६॥
 सावगजणमहुयरपरिवुडस्स, जिणसूरतेयबुद्धस्स ।
 संघपउमस्स भद्दं, समणगणसहस्सपत्तस्स ॥७॥
 कर्मरजजलौघविनिर्गतस्य, श्रुतरत्नदीर्घनालस्य ।
 पञ्चमहाव्रतस्थिरकर्णिकस्य, गुणकेसरवतः ॥६॥
 श्रावकजन-मधुकर-परिवृतस्य, जिनसूर्यतेजोबुद्धस्य ।
 संघपद्मस्य भद्रं, श्रमणगणसहस्रपत्रस्य ॥७॥

3. సంఘ సూత్రము

25. గుణముల సమూహము సంఘము: కర్మ విమోచనము కలిగించేది సంఘము: దర్శనజ్ఞాన చారిత్రములనే రత్నత్రయమును సమన్వయపరచేదే సంఘము.
26. రత్నత్రయమే 'గుణము' మోక్ష మార్గంలో నడవటమే 'గచ్ఛ', గుణసమూహమే 'సంఘము' నిర్మలమైన అత్యయే 'సమయము'.
27. ధయముచేత బీటర్లిన వ్యక్తులకు సంఘము ఊరట కలిగిస్తుంది; తన నిష్కపటమైన ప్రసర్తనవల్ల విశ్వాసము నమ్మకము పుట్టిస్తుంది; అందరి ఎడల సమదావం చూపించటంవల్ల శతగృహం వలె సుదాన్నిస్తుంది; విషమ దృష్టిలేకపోవటం వల్ల తల్లిదండ్రులవలె వాత్సర్యం చూపుతుంది. ఈ విధంగా సంఘం సమస్త ప్రాణులకు శరణస్థానం అవుతుంది. అందువల్ల నీవు నంఘానికి ధయపడవద్దు.
28. సంఘంలో ఉన్న సాధువుడు జ్ఞానలాభం కలుగుతుంది; దర్శనం లోనూ స్థిరత్వం పర్చుకుంటుంది, యావత్జీవం గురుకులవాసం చేస్తుందే సాధువులు దన్యాత్ములు.
29. గురువుమీద ధయభక్తులుగాని గౌరవాధిమానాలుగాని, లక్షాన్నేవోజగాని లేనివానికి గురుకులవాసం వల్ల ప్రయోజనం ఏముంటుంది :
- 30-31 సంఘం కమలస్పృహనికి సమానం. అది కర్మరూపమైన దురద నీటిలో నుంచి అరిష్టంగా పైకి విడిసింది ఉంటుంది. క్రుత రత్నమే (జ్ఞాన అగమమే) ఆ కమలానికి పొదుపాటి నాళం: పంచమహావ్రతాలే దాని రక్షిర (మత్స్యగున్న చిమ్మె), ఉత్తమ గుణాలే దాని మువ్వగున్న కేసరాలు: బ్రాహ్మ జనంనే తుమ్మె వలు ఈ కమలం చిట్టా మూగుతూ ఉంటుంది. దిగేశ్వరుడనే మూర్ఖుని రిక్కి పోకనుకనే ఈ కంఠ కమలం వికసిస్తుంది. క్రమబద్ధంగానే చెయ్యి పూరేదలు చిమ్ముతుంటుంది. ఈ సంఘ రూపమైన కమలానికి తీరము కలుగు గాక.

३८. जह ण वि सक्कमणज्जो, अणज्जभासं विणा उगाहेउं ।
 तह व्यवहारेण विणा, परमत्थुवएसणमसक्कं ॥७॥
 यथा नापि अन्योऽन्योऽन्यभासां विना तु ग्राहयिनुम् ।
 तथा व्यवहारेण विना, परमार्थोपदेगनमशक्यम् ॥७॥
३९. व्यवहारोऽभूयत्यो, भूयत्यो देसिदो दु सुद्धणओ ।
 भूयत्यमस्सिदो खलु, सम्माइट्ठो हवइ जीवो ॥८॥
 व्यवहारोऽभूतार्थो, भूतार्थो देशितरतु शुद्धनयः ।
 भूतार्थमाश्रितः खलु, सम्यग्दृष्टिर्भवति जीवः ॥८॥
४०. निच्छयमवलंबंता, निच्छयतो निच्छयं अजाणंता ।
 नासंति चरणकरणं, बाहिरकरणालसा केइ ॥९॥
 निश्चयमवलम्बमानाः, निश्चयतः निश्चयम् अजानन्तः ।
 नाशयन्ति चरणकरणम्, बाह्यकरणाऽलसाः केचित् ॥९॥
४१. सुद्धो सुद्धादेशो, णायव्वो परमभावदरिसीहि ।
 व्यवहारदेसिदा पुण, जे दु अपरमे द्विदा भावे ॥१०॥
 शुद्धः शुद्धादेशो, ज्ञातव्यः परमभावदर्शिभिः ।
 व्यवहारदेशिताः पुनर्ये त्वपरमे स्थिता भावे ॥१०॥
४२. निच्छयओ दुण्णेयं, को भावे कम्मि वट्टइं समणो ।
 व्यवहारओ य कीरइ, जो पुव्वठिओ चरित्तम्मि ॥११॥
 निश्चयतः दुर्ज्ञेयं, कः भावः कस्मिन् वर्तते श्रमणः ? ।
 व्यवहारतस्तु क्रियते, यः पूर्वस्थितश्चारित्र्ये ॥११॥
४३. तम्हा सव्वे वि णया, मिच्छादिट्ठो सपक्खपडिबद्धा ।
 अन्नोन्नणिस्सिया उण, हवंति सम्मत्तसव्भावा ॥१२॥
 तस्मात् सर्वेऽपि नयाः, मिथ्यादृष्टयः स्वपक्षप्रतिबद्धाः ।
 अन्योन्यनिश्चिताः पुनः, भवन्ति सम्यक्त्वसद्भावाः ॥१२॥
४४. कज्जं णाणादीयं, उत्सग्गाववायओ भवे सच्चं ।
 तं तह समायरंतो, तं सफलं होइ सव्वं पि ॥१३॥
 कार्यं ज्ञानादिकं, उत्सर्गपिवादतः भवेत् सत्यम् ।
 तत् तथा समाचरन्, तत् सफलं भवति सर्वमपि ॥१३॥

38. దాని, అనాద్యునికి వాని అనార్య దాషలో చెరిగే తప్ప ఏదీ అర్థం కానట్లుగా వ్యవహార నయంలేకుండా పరమార్థం ఉపదేశించటం సాధ్యంకాని పని.
39. వ్యవహారం అదూతార్థం (అసత్యమైన అర్థం) కలిగి; నిశ్చయం దూతార్థం (సత్యమైన అర్థం) కలిగి. దూతార్థాన్ని ఆశ్రయించు దున్న జీవుడే సమద్వంద్వ గలవాడు.
40. నిశ్చయ నయాన్ని అవలంబించిన కొందరు జీవులు దాన్ని నిశ్చయంగా అవగతం చేసికొనని కారణం చేత దావ్యోచరణ విషయంలో సోమరులుగానో స్వేచ్ఛాచారులుగానో ఉండిపోయి చరణ కరణాది అచార క్రియను నాశనం చేస్తున్నారు.
41. (అట్టివాటిని గురించి అచార్యులు ఇలా అంటున్నారు :-) కుద్ధ వస్తువును తెలిపే కుద్ధనయమే (నిశ్చయనయమే) పరమ దావ ద్రవ్యతై న జీవుల ద్వారా తెలిసికొనవలసియున్నది. పరమ దావ సరోస్థిరపడని జనులకు వ్యవహార నయంద్వారా ఉపదేశించటం నమూచితం.
42. దాతే, ఏ శ్రమణుడు ఏ దావంలో ఉన్నాడో నిశ్చయంగా తెలిసి కోవటం కష్టమైన పని. అందువల్ల పూర్వచారిశ్రంలో ఉన్నవారి కృతికర్మ (వందనం) వ్యవహార నయంద్వారా సంపన్నం అవుతుంది.
43. కనుక తమ తమ పక్షంమీద రీప్రమైన పట్టుదలగల వారి నయాలు (అరిప్రాయాలు) అన్నీ మిక్కిలి అనీ, పరస్పర సాపేక్ష కలిగి నప్పుడు అవి అన్నీ సమ్యక్ దావనగా రూపొందుతవనీ గ్రహించ వలసి ఉన్నది.
44. క్లానము మొదలై న కార్యాలు ఉత్పన్న అవవాడుల ద్వారా (అనగా: సామాన్య విశేష విధుల ద్వారా) సకారాలు అవతలి. అవి ఆ విధంగా సఖం అయ్యేలాగిన చేయవలెను.

५. संसारचक्रसूत्र

४५. अध्वे असासयम्मि, संसारम्मि दुक्खपडराए ।
 किं नाम होज्ज तं कम्मयं, जेणाऽहं दुग्गइं न गच्छेज्जा ? ॥१॥
 अध्वेऽशाश्वते, संसारे दुःखप्रचुरके ।
 किं नाम भवेत् तत् कर्मकं, येनाहं दुर्गतिं न गच्छेयम् ॥१॥
४६. खणमित्तसुक्खा बहुकालदुक्खा, पगामदुक्खा अणिगामसुक्खा ।
 संसारमोक्खस्स विपक्खभूया, खाणी अणत्थाण उ कामभोगा ॥२॥
 क्षणमात्रसौख्या बहुकालदुःखाः, प्रकामदुःखाः अनिकामसौख्याः ।
 संसारमोक्षस्य विपक्षभूताः, खानिरनर्थानां तु कामभोगाः ॥२॥
४७. सुट्ठु वि मग्गिज्जंतो, कत्थ वि केलीइ नत्थि जह सारो ।
 इंदिअविसएसु तहा, नत्थि सुहं सुट्ठु वि गविट्ठं ॥३॥
 सुण्वपि मार्ग्यमाणः, कुत्रापि कदल्यां नास्ति यथा सारः ।
 इन्द्रियविषयेषु तथा, नास्ति सुखं सुण्वपि गवेपितम् ॥३॥
४८. नरविबुहेसरसुक्खं, दुक्खं परमत्थओ तयं विति ।
 परिणामदारुणमसासयं च जं ता अलं तेण ॥४॥
 नरविबुधेश्वरसौख्यं, दुःखं परमार्थस्तद्वृत्ते ।
 परिणामदारुणमशाश्वतं, च यत् तस्मात् अलं तेन ॥४॥
४९. जह कच्छुल्लो कच्छुं, कंडयमाणो दुहं मुणइ सुक्खं ।
 मोहाउरा मणुस्सा, तह कामदुहं सुहं विति ॥५॥
 यथा कच्छुरः कच्छुं, कण्डूयन् दुःखं मनुते सौख्यम् ।
 मोहातुरा मनुप्याः, तथा कामदुःखं सुखं वृवन्ति ॥५॥
५०. भोगामिसदोसविसन्ने, हियनिस्सेयसबुद्धिवोच्चत्थे ।
 वाले य मन्दिए मूढे, वज्झई मच्छिआ व खेलम्मि ॥६॥
 भोगामिपदोपविपण्णः, हित्तिनिःश्रेयसबुद्धिविपर्यस्तः ।
 वालश्च मन्दितः मूढः, वध्यते मक्षिकेव श्लेष्मणि ॥६॥

5. సంసార చక్ర సూత్రము

45. అద్రవము (అస్థిరము), అకాశ్యతము, దుఃఖ ప్రాచుర్యము గల సంసారం (లోకం)లో నాకు దుర్గతి గరిగించని కర్మ ఏది ఉన్నది?
46. ఈ కామోప భోగాలు వడకమైన సుఖాన్ని, చిరకాల దుఃఖాన్ని ఇచ్చేవిగా ఉన్నవి. ఏటివల్ల కలిగే సుఖం అల్పం, దుఃఖం అపారం. అందువల్ల ఈ సంసారం ముక్తికి విరోధి, అనర్థాలకు గనిగా ఉన్నది.
47. ఎంత వెదకినా అరటి చెట్టులో చేప కనిపించనట్లుగా ఇంద్రియ విషయాలలో సుఖం ఏ మాత్రం కనిపించదు.
48. సరేంద్రులకు (రాజులకు) సురేంద్రులకూ కలిగే సుఖం పరమార్థ దృష్టిలో చూస్తే దుఃఖంగానే కనిపిస్తుంది. అది వడకమైనవృత్తికి పరిణామం కాదుకామైనది. కనుక ఆ సుఖాలకు దూరంగా ఉండటమే సరియైన పని.
49. దురదలోనికి గోడుకువల్ల కలిగే వాడరూత సుఖంగానే లోస్తుంది. ఆ విధంగానే మోహోపశమం కామవల్ల కలిగే దుఃఖాన్ని సుఖంగానే వదిలిస్తారు.
50. అశ్వము చూచితోడనే లోగామిషంలో ముగ్ధుడై ఉన్నట్టియు, హితాన్ని ప్రేయస్సునూ గుర్తించలేని విషరీతబుద్ధి గరిగినట్టియు, ముడిను, మూలము, అద్దానియు అయిన దీవులు శ్లేష్మ, వడిన శుగంధక కర్మ బంధంలో చిక్కుకొని ఉంటారు.

५१. जाणिज्जइ चिन्तिज्जइ, जम्मजरामरणसंभवं दुक्खं ।
 न य विसएसु विरज्जई, अहो सुवद्धो कवडगंठी ॥७॥
 जानाति चिन्तयति, जन्मजरामरणसम्भवं दुःखम् ।
 न च विषयेषु विरज्यते, अहो ! सुवद्धः कपटग्रन्थिः ॥७॥

५२-५४. जो खलु संसारस्थो, जीवो ततो दु होदि परिणामो ।
 परिणामादो कम्मं, कम्मादो होदि गदिसु गदो ॥८॥
 गदिमधिगदस्स देहो, देहादो इंदियाणि जायंते ।
 तेहिं दु विसयग्रहणं, ततो रागो वा दोसो वा ॥९॥
 जायदि जीवस्सेवं, भावो संसारचक्कवालम्मि ।
 इदि जिणवरैहिं भणिदो, अणादिणिधणो सणिधणो वा ॥१०॥
 यः खलु संसारस्थो, जीवस्ततस्तु भवति परिणामः ।
 परिणामात् कर्म, कर्मतः भवति गतिषु गतिः ॥८॥
 गतिमधिगतस्य देहो, देहादिन्द्रियाणि जायन्ते ।
 तैस्तु विषयग्रहणं, ततो रागो वा द्वेषो वा ॥९॥
 जायते जीवस्यैवं, भावः संसारचक्रवाले ।
 इति जिनवरैर्भणितो-ज्जादिनिधनः सनिधनो वा ॥१०॥

५५. जम्मं दुक्खं जरा दुक्खं, रोगा य मरणाणि य ।
 अहो दुक्खो हु संसारो, जत्थ कीसन्ति जंतवो ॥११॥
 जन्म दुःखं, जरा दुःखं रोगाश्च मरणानि च ।
 अहो दुःखः खलु संसारः, यत्र क्लिश्यन्ति जन्तवः ॥११॥

६. कर्मसूत्र

५६. जो जेण पगारेणं, भावो णियओ तमन्नहा जो तु ।
 मन्नति करेति वदति व, विप्परियासो भवे एसो ॥१॥
 यो येन प्रकारेण, भावः नियतः तम् अन्यथा यस्तु ।
 मन्यते करोति वदति वा, विपर्यासो भवेद् एषः ॥१॥

51. జన్మ జరామరదాంవల్ల కలిగే దుఃఖం జీవుడు ఎరిగియే ఉన్నాడు. వాటిని గురించి ఆలోచనకూడా చేస్తాడు. కాని విషయ దోగాంసుండి విరట్తుడు కాలేడు. ఆహా ! మాయా బంధం ఎంత దృఢమైనదో కదా !

52-54. సంసారమగున్నదైన జీవునికి రాగద్వేషరూపమైన పరిణామం (సంకర్పా) కలుగుతుంది. దానివల్ల కర్మ బంధం ఏర్పడుతుంది. కర్మ బంధంవల్ల జీవునికి నాలుగు గతులలో జన్మకలుగుతుంది. జన్మతో శరీరం, శరీరంతో ఇంద్రియాలు ప్రాప్తిస్తవి. ఇంద్రియాలద్వారా జీవుడు విషయసేవన (దోగం) చేస్తాడు. అందు మూలంగా తిరిగి రాగద్వేషాలు ఏర్పడతవి. ఈ విధంగా జీవుడు సంసారచక్రంలో పరిభ్రమిస్తుంటాడు. ఈ పరిభ్రమణహేతువులు, జీవునికి సమ్యక్ దృష్టి లంఠించనప్పుడు అనాదిగాను ఆనంతం గాను పరిణామం చెందుతూ ఉంటవి, సమ్యక్ దృష్టి లంఠించిన తరువాత అనాదిగాను సాంతం (అంతంగంవి) గాను పరిణామం చెందుతవి.

55. జన్మం దుఃఖం, వృద్ధాప్యం దుఃఖం, రోగం దుఃఖం, మృత్యువు దుఃఖం. ఓహో ! సంసారం దుఃఖమయం, దీనిలోపడి జీవుడు క్షేణం అనుభవిస్తూ ఉన్నాడు.

6. తత్త్వ సూత్రము:

56. ఏ దామం ఏతేణా నియతమై (స్వాధిపత్యమై) ఉంటుందో దాన్ని ఆధ్యాత్మ (జీవ తేణా) దామంచటం, చెప్పటం, లేక అవలంబటం విషయాగ్రం లేక విచారణాన్ని అనిపించుకుంటుంది.

५७. जं जं समयं जीवो आविसइ जेण जेण भावेण ।
 सो तंमि तंमि समए, सुहासुहं वंधए कम्मं ॥२॥
 यं यं समयं जीवः, आविशति येन येन भावेन ।
 सः तस्मिन् समये, शुभाशुभं वध्नाति कर्म ॥२॥

५८. कायसा वयसा मत्ते, वित्ते गिद्धे य इत्थिसु ।
 दुहओ मलं संचिणइ, सिसुणागु व्व मद्वियं ॥३॥
 कायेन वचसा मत्तः, वित्ते गृद्धश्च स्त्रीपु ।
 द्विधा मलं संचिनोति, शिशुनाग इव मृत्तिकाम् ॥३॥

५९. न तस्स दुक्खं विभयन्ति नाइओ, न मित्तवग्गा न सुधा न वंधवा ।
 एक्को सयं पच्चणुहोइ दुक्खं, कत्तारमेव अणुजाइ कम्म ॥४॥
 न तस्य विभजन्ते ज्ञातयः, न मित्रवर्गा न सुता न वान्धवाः ।
 एकः स्वयं प्रत्यनुभवति दुःखं, कर्तारमेवानुयाति कर्म ॥४॥

६०. कम्मं चिणंति सवसा, तस्सुदयम्मि उ परव्वसा होति ।
 रुक्खं दुरुहइ सवसो, विगलइ स परव्वसो तत्तो ॥५॥
 कर्म चिन्वन्ति स्ववशाः, तस्योदये तु परवशा भवन्ति ।
 वृक्षमारोहति स्ववशः, विगलति स परवशः ततः ॥५॥

६१. कम्मवसा खलु जीवा, जीववसाइं कहिचि कम्माइं ।
 कत्थइ धणिओ बलवं, धारणिओ कत्थइ बलवं ॥६॥
 कर्मवशाः खलु जीवाः, जीववशानि कुत्रचित् कर्माणि ।
 कुत्रचित् धनिकः बलवान्, धारणिकः कुत्रचित् बलवान् ॥६॥

६२. कम्मत्तणेण एकं, दव्वं भावो त्ति होदि दुविहं तु ।
 पोगलपिण्डो दव्वं, तस्सत्ती भावकम्मं तु ॥७॥
 कर्मत्वेन एकं, द्रव्यं भाव इति भवति द्विविधं तु ।
 पुद्गलपिण्डो द्रव्यं, तच्छक्तिः भावकर्म तु ॥७॥

६३. जो इंदियादिविजई, भवीय उवओगमप्पगं ज्ञादि ।
 कम्मोहि सो ण रंजदि, किह तं पाणा अणुचरन्ति ॥८॥
 य इन्द्रियादिविजयी, भूत्वोपयोगमात्मकं ध्यायति ।
 कर्मभिः स न रज्यते, कस्मात् तं प्राणा अनुचरन्ति ॥८॥

57. కీర్తుకు ఏయే సమయాల్లో ఏయే విధంగా రావనచేస్తారో ఆయా సమయాల్లో ఆయా విధమైన పద - ఆకుడ కర్మ చంఠాలు ఏర్పాటు చేసుకుంటూ ఉంటారు.
58. ప్రమత్తుని శరీరము, వాక్కు రెండు మదిముప్పిరి ఉంటవి. అతడు దనానికి స్వీలరూ లోయదై ఉంటాడు. రాగద్వేషాంతు లోనై వానపాపము నోటిలోనూ శరీరంబోనూ మన్ను చేర్చు కున్నట్లుగా, అతడు కర్మరూపమైన మలం పోగుచేసికొంటాడు.
59. పుత్రదుిత్ర బంధువర్గంలో ఎవడు కూడ ఆరిని దుబలలో పాలు పంచుకొడు, ఉంటుంటే ఆతడు దుఃఖాంసు ఆనందస్థు ఉంటాడు. ఎందువలనో కర్మ కర్తను మాత్రమే పెంటాడుతూ ఉంటుంది, (ఇతరులను కాదు)
60. కీర్తుకు కర్మలను స్వతంత్రుడై తన ఇష్టము వచ్చినట్లు ఏర్పి కూర్చుంటాడు, కాని అది పరిణానికి నచ్చినప్పుడు వాటికి అడిగిదై అనుభవిస్తాడు. మిసిసి స్వేచ్ఛగా చెట్టుపైకి ఎక్కి నప్పుటికి ప్రమాదనకంఠత పరిపతుడై క్రిందపడిపోతాడు. కర్మ పంపం అనుభవించుటలో మిసిసి స్వతంత్రుడు కాదు.
61. దనికుడైన ఋణదారి అప్పు ఇచ్చేటప్పుడు స్వతంత్రుడుగాను బంపించుడుగానూ ఉంటాడు, కాని అప్పు తీర్చేటప్పుడు ఋణ గ్రస్తుడే బంపించుడుగా ఉంటాడు. అదే విధంగా ఒకప్పుడు కీర్తుకు కర్మలకు అడిగిడుగా ఉంటాడు, మరొకప్పుడు కర్మలే కీర్తుని అడిగినలో ఉంటవి.
62. సామాన్య దృష్టికి కర్మ ఒక్కటే (ఏద రూపమైనది). కాని ప్రక్కాన్వేషణ, రాదాన్వేషణ చూస్తే కర్మ ద్వివిధమైనది. కర్మ స్వర్గంబంబంబంబం ప్రక్కాన్వేషణ అని పేరు. దానిలో ఉండే శక్తికి లేదు కాని రాదాన్వేషణ కీర్తునిలో ఉంది. రాగద్వేష టాప మైన వివాదానికి రాదాన్వేషణ అని పేరు.
63. గంధ్రహృదయంను బంధువర్గముగమమమైన అప్పును వ్యాపించే వారు కర్మలకత బంధించువారు, కనుక ద్వివిధ మమమైన ప్రాణం అనినది బంధించు లేదు. అలాగా అనినది ప్రాణ అన్నది ఎత్తవలసిన అవగతం ఏర్పడనిగ్నమేదాదు.)

६४-६५. नाममात्रनिर्णयं, रंगमात्रम् तथा ।
 धैर्यनिर्णयं तथा मोक्षं, आचरणं मयेव य ॥२॥
 नामकर्मं च मोक्षं च, अचरणं मयेव य ।
 एतमेवाहं कस्माहं, अद्वैतं च समाश्रितो ॥२॥
 नाममात्रनिर्णयं, रंगमात्रम् तथा ।
 धैर्यनिर्णयं तथा मोक्षम्, आचरणं मयेव य ॥२॥
 नामकर्मं च मोक्षं च, अचरणं मयेव य ।
 एतमेवाहिं कर्माणि, अद्वैतं तु समाश्रितः ॥२॥

६६. पट-प्रतिहार-सिन्धुज, हृद-चित्त-कुलाङ्ग-भञ्जगरीणं ।
 जह एषांति भावा, कस्मात्तु वि जान तह भावा ॥२॥
 पट प्रतिहारासि-मय, हृदि-चित्त-कुलाङ्ग-भाण्डागारिणाम् ।
 यथा एतेषां भावाः, कर्मणाम् अपि जानीहि तथा भावान् ॥२॥

७. मिथ्यात्वसूत्र

६७. हा ! जह मोहियमश्रणा, सुगहमग्नं अजाणमाणेणं ।
 भीमे भयकान्तारे, सुचिरं भमियं भयकरम्मि ॥१॥
 हा ! यथा मोहितमतिना, सुगतिमार्गमजानता ।
 भीमे भयकान्तारे, सुचिरं भ्रान्तं भयकरे ॥१॥
 ६८. मिच्छत्तं वेदन्तो जीवो, विवरीयदन्तणो होइ ।
 ण य धम्मं रोचेदि ह्नु, महुरं पि रस्सं जहा जरिदो ॥२॥
 मिथ्यात्वं वेदयन् जीवो, विपरीतदर्शनो भवति ।
 न च धर्मं रोचते हि, मधुरं रसं यथा ज्वरितः ॥२॥

६९. मिच्छत्तपरिणदप्पा, तिच्चकसाएण सुट्ठु आविट्ठो ।
जीवं देहं एकं, मण्णंतो, होदि वहिरप्पा ॥३॥
मिथ्यात्वपरिणतात्मा, तीव्रकपायेण सुष्ठु आविष्टः ।
जीवं देहमेकं, मन्यमानः भवति वहिरात्मा ॥३॥

७०. जो जहवायं न कुणइ, मिच्छादिट्ठी तओ हु को अन्ना ।
वड्ढइ य मिच्छत्तं, परस्स संकं जणेमाणो ॥४॥
यो यथावादं न करोति, मिथ्यादृष्टिः ततः खलु कः अन्यः ।
वर्धते च मिथ्यात्वं, परस्य शंकां जनयमानः ॥४॥

८. राग-परिहारसूत्र

७१. रागो य दोसो वि य कम्मवीयं, कम्मं च मोहप्पभवं वयंति ।
कम्मं च जाईमरणस्स मूलं, दुक्खं च जाईमरणं वयंति ॥१॥
रागश्च द्वेषोऽपि च कर्मबीजं, कर्म च मोहप्रभवं वदन्ति ।
कर्म च जातिमरणस्य मूलम्, दुःखं च जातिमरणं वदन्ति ॥१॥
७२. न वि तं कुणइ, अमित्तो, सुट्ठु वि य विराहिओ समत्थो वि ।
जं दो वि अनिग्गहिया, करंति रागो य दोसो य ॥२॥
नैव तत् करोति अमित्रं, सुण्ठ्वपि च विराद्धः समर्थोऽपि ।
यद् द्वावपि अनिगृहीतो, कुस्तो रागश्च द्वेषश्च ॥२॥
७३. न य संसारम्मि सुहं, जाइजरामरणदुक्खगहियस्स ।
जीवस्स अत्थि जम्हा, तम्हा मुखो उवादेओ ॥३॥
न च संसारे सुखं, जातिजरामरणदुःखगृहीतस्य ।
जीवस्यास्ति यस्मात्, तस्माद् मोक्षः उपादेयः ॥३॥
७४. तं जइ इच्छसि गंतुं, तीरं भवसायरस्स घोरस्स ।
तो तवसंजमभंडं, सुविहिय ! गिण्हाहि तूरंतो ॥४॥
तद् यदीच्छसि गन्तुं, तीरं भवसागरस्य घोरस्य ।
तहि तपःसंयमभाण्डं, सुविहित ! गृहाण त्वरमाणः ॥४॥

69. మిథ్యా దృష్టిగల మనుష్యుడు తీవ్రమైన కషాయంలో పూర్తిగా చిక్కుకొని ఉన్నప్పుడు శరీరమూ ఒకదేనని దానిపై ఉంటాడు. అట్టివాడు బహిర్యామి.

70. తత్వవిచారంచేసి దానికి అనుగుణంగా నడచుకొనని మనుష్యుని కన్న మించిన మిథ్యా దృష్టి వేరొకడుండదు. వాడు పరులకు శంక కలిగిస్తూ తన మిథ్యాత్వాన్ని మరింత ఎక్కువచేసికొంటూ ఉంటాడు.

8. రాగ పరిహార సూత్రము

71. రాగధ్వేషాలు కర్మకు దీక్షదానమైన మూల కారణాలు. కర్మ మోహంవల్ల పుడుతుంది, అది జన్మ మరణాలకు మూలం. జన్మ మరణాలు దూరమిది మూలం అని చెప్పబడ్డది.

72. మనదే అకలింపదిన రాగధ్వేషాలు దాం హాని కలిగిస్తవి. అంత హాని నివారించబడ్డ బంధంతులైన శత్రువుకూడ కలిగించలేదు.

73. జన్మ జరామరణ దుఃఖాలలో పీడించబడే కీర్షిని సుఖం అనేది ఏదీ ఉండదు; అందువల్ల మోక్షమే కోరబడింది.

74. 1. మదిహీనుడు ! పిన్న ఈ మోక్ష ముహూర్త సాగరాన్ని దాటి ఎరిగే దురదృష్టంలే ఉన్నప్పుడు, నిగ్రహం - అనే నామ క్రియగా నెలకొంటుంది.

८८. कुलव्यवसायवृद्धिः, तत्सुदसीलेषु गारवं सिचि ।
 जो यदि कुलवृद्धिं समर्थो, मह्यवधर्मं हवे तस्त ॥७॥
 वृद्धव्यवसायवृद्धिः, तत्सुदसीलेषु गौरवं सिचि ।
 जो नैव करोति धर्मणः, मादवधर्मो भवेत् तस्त ॥७॥

88. కులము, రూపము, జాతి, జ్ఞానము, శక్తి, శ్రుతము, కీంము-
వీటిని గురించిన గర్వము లేకమాత్రమైన లేనట్టి శ్రమణుడు
అనుష్ఠించేది మార్గప ధర్మమనగును.
89. ధర్మకలరూప భావ చేసిన అనమాన దోషానికి జాగ్రత్తగా పరి-
హారము కావించువాడే మానవంతుడు, గుణములు లేకుండ అతి
మానము చూపుటలో అర్థము ఏమాత్రము లేదు.
90. ఈ పురుషుడు అనేక పర్యాయములు ఉత్పన్నోత్రాంశూ అనేక
పర్యాయములు సేవగోత్రాంశూ స్వయంగా అనుభవించి ఉన్నాడు.
తనకు ఉత్పన్నేత గోత్రములను గురించిన స్పృహ అర్థములేనిది.
ఈ సంగతి గ్రహించిన తరువాత గోత్రవాది-అతిమానవాది-
అనేవాడు ఎవడూ ఉండదు.
91. కుడించైన ఆరోపనలు చేయనివాడు, కుడించైన మాటలు పలు-
కనివాడు, కుడించైన పనులు చేయనివాడు, తన దోషములను
చాచనివాడు అనునొకటి అర్థప ధర్మము.
92. పరులను సంభాసం కరిగించే మాటలు విడిచి తనకూ పరులకూ
హితము కరిగించే మాటలు పలుకు రితిపు అవలంబించు నార్థప
ధర్మము నిర్వహణగును.
93. అజ్ఞుడు అతిన తరువాత మనుష్యుడు కావడం అజ్ఞుడు పరించక
పోవడం చూచి చూచిస్తాడు. అజ్ఞుడు చెప్పటానికి పూర్వం
దురులను మోసగించటానికి కాదు అజ్ఞుడు చెప్పదోకున్నాడని
వాటిని అపహరించును. తన అసత్యాన్ని పలుకు ఎవరైనా తెలిసి
కొంటానోమో అది అతనికి విచారం కలుగునూడ కలుగుతుంది.
ఈ విధంగా అజ్ఞుడు దానిని అన్నిసార్లు చూచుకొని కరిగిస్తుంది.
ఈ విధంగానే విజ్ఞుడోగంపల్ల తృప్తి చెందక పొంగడం
లేదు. మిగిలిన వాడు అత్రయ హితుడైపోతాడు.
94. తన గణవాది (సహజజను) చెప్పిన హితవాక్కు మనుష్యుడు
ప్రతిభాగా తోచిపోయినట్లంటే దీని మునుదాగి సర్వమహి-
మందో మునుదలించేది నాగే ఉంటుంది.

९५. विस्ससणिज्जो माया व, होइ पुज्जो गुरु व्व लोभस्स ।
 सयणु व्व सच्चवाई, पुरिसो सच्चस्स होइ पिओ ॥१४॥
 विश्वसनीयो मातेव, भवति पूज्यो गुरुरिव लोकस्य ।
 स्वजन इव सत्यवादी, पुरुषः सर्वस्य भवति प्रियः ॥१४॥
९६. सच्चम्मि वसदि तवो, सच्चम्मि संजमो तह वसे सेसा वि गुणा ।
 सच्चं णिवंधणं हि य, गुणाणमुदधीव मच्छाणं ॥१५॥
 सत्ये वसति तपः, सत्ये संयमः तथा वसन्ति शेषा अपि गुणाः ।
 सत्यं निबन्धनं हि च, गुणानामुदधिरिव मत्स्यानाम् ॥१५॥
९७. जहा लाहो तहा लोहो, लाहा लोहो पवड्ढई ।
 दोमासकयं कज्जं, कोडीए वि न निद्धियं ॥१६॥
 यथा लाभस्तथा लोभः, लाभाल्लोभः प्रवर्धते ।
 द्विमाषकृतं कार्यं, कोट्याऽपि न निष्ठितम् ॥१६॥
९८. सुवण्णरुप्पस्स उ पव्वया भवे, सिया हु कैलाससमा असंखया ।
 नरस्स लुद्धस्स न तेहि किञ्चि, इच्छा हु आगाससमा अणन्तिया ॥१७॥
 सुवर्णरूप्यस्य च पर्वता भवेयुः स्यात् खलु कैलाससमा असंख्यकाः ।
 नरस्य लुब्धस्य न तैः किञ्चित्, इच्छा खलु आकाशसमा अनन्तिका ॥
९९. जहा य अण्डप्पभवा वलागा, अण्डं वलागप्पभवं जहा य ।
 एमेव मोहाययणं खु तण्हा, मोहं च तण्हाययणं वयंति ॥१८॥
 यथा च अण्डप्रभवा वलाका, अण्डं वलाकाप्रभवं यथा च ।
 एवमेव मोहायतनं खलु तृष्णां, मोहं च तृष्णायतनं वदन्ति ॥१८॥
१००. समसंतोसजलेणं, जो धोवदि तिक्क-लोहमल-पुंजं ।
 भोयण-गिद्धि-विहीणो, तस्स सउच्चं हवे विमलं ॥१९॥
 समसन्तोपजलेन, यः धोवति तीव्रलोभमलपुञ्जम् ।
 भोजनगृद्धिविहीनः, तस्य शौचं भवेत् विमलम् ॥१९॥
१०१. वय-समिदि-कसायाणं, दंडाणं तह इंदियाण पंचण्हं ।
 धारण-पालण-णिग्गह-चाय-जओ संजमो भणिओ ॥२०॥
 व्रतनमित्तकपायाणां, दण्डानां तथा इन्द्रियाणां पञ्चानाम् ।
 धारण-पालन-निग्रह-त्यागजयः संयमो भणितः ॥२०॥

85. సత్యవాది తల్లివలె విశ్వసనీయుడు, జనులకు గురువువలె పూజ్యుడు, అగ్నియునివలె అందరికీ ప్రేయం కలిగించేవాడుగా ఉంటాడు.
86. తపము, సంయమము, ఇతర సమస్త సద్గుణాలు సత్యంలోనే సమావిష్టమై ఉన్నవి. సముద్రం జలవరాన్నిటికీ ఆశ్రయస్థాన మైనట్లుగా సమస్త సద్గుణాలకు సత్యమే నివాస స్థలం.
87. రాధం కలిగిన కొద్దీ రోధం పెరుగుతుంది. రెండు గురిగించల నిర్దుష్టంగానూ పూర్తి అయ్యే వని రోధం పెరిగిన కారణం చేత కోటి స్వర్ణముద్రల వల్ల కూడ పూర్తిరాదు. (ఈ హిత వాక్యం కపిలుడనే వ్యక్తియొక్క రోధాన్ని వర్ణించే సందర్భంలో చెప్పబడ్డది.)
88. తైలాన పర్వతంలో సమానమైన వెండి బంగారపు కొండలు అనంతాకంగా లభించినప్పటికీ రోధివానికి వాటిలో తృప్తి కలగదు. ఎందుకంటే కోరిక అనేది ఆకాశంవలె అతులేనిది.
89. కొక్కెర గుడ్డులోనుంచి వుడుతుంది, అగుడ్డు కొక్కెర కడుపులో నుంచి వుడుతుంది; అదే విధంగా తృష్ణ నుండి మోహం వుడు తుంది, అమోహం తృష్ణ వలన ఉద్బవిస్తుంది.
90. అంధశబ్దం, నమకం, సంగోషం అనే జలంతో రోధం అనే ముత్యం కలిగివేసి రోజునరోజూన్ని వదలివేసిన సాధకుడు ఎటువైపు వెళ్లినా అదే అదృష్టం.
91. పుష్కరావళి, సమీరిసాంస, కషాయ విగ్రహం, మనోవార్కా యోగ ప్రవృత్తి అనే దురాచార త్యాగం, వందేంద్రియ విషయాలపై అన్నిటికీ నెంచుచుం అది చేయ.

१०२. वित्तवकसाय-विणिग्गहभायं, काऊण णाणसज्जाए ।
 जो भावइ अप्पाणं, तस्स तवं होदि नियमेण ॥२१॥
 विणिग्गसाय-विणिग्गहभायं, कृत्वा ध्यानस्वाध्यायान् ।
 यः भावयति आत्मानं, तस्य तपः भवति नियमेन ॥२१॥

१०३. णिव्वेदतियं भावइ, मोहं चइऊण सच्चदव्वेसु ।
 जो तस्स हवे चागो, इदि भणिदं जिणवरिदेहि ॥२२॥
 निर्वेदन्निकं भावयति, मोहं त्यक्त्वा सर्वद्रव्येषु ।
 यः तस्य भवति त्यागः, इति भणितं जिनवरेन्द्रे ॥२२॥

१०४. जे य कंते पिए भोए, लद्धे विपिट्टिकुव्वइ ।
 साहीणे चयइ भोए, से हु चाइ त्ति वुच्चइ ॥२३॥
 यः च कान्तान् प्रियान् भोगान्, लब्धान् विपृष्ठीकरोति ।
 स्वाधीनान् त्यजति भोगान्, स हि त्यागी इति उच्यते ॥२३॥

१०५. होऊण य णिस्संगो, णियभावं णिग्गहित्तु सुहुहुदं ।
 णिदं देण हु वट्ठदि, अणयारो तस्साऽऽकिच्चणं ॥२४॥
 भूत्वा च निस्संगः, निजभावं निगृह्य सुखदुःखदम् ।
 निर्द्वन्द्वेन तु वर्तते, अनगारः तस्याऽऽकिञ्चन्यम् ॥२४॥

१०६. अहमिक्को खलु सुद्धो, दंसणणाणमइओ सदाऽरूवी ।
 ण वि अत्थि मज्झ किञ्चि वि, अण्णं परमाणुमित्तं पि ॥२५॥
 अहमेकः खलु शुद्धो, दर्शनज्ञानमयः सदाऽरूपी ।
 नाप्यस्ति मम किञ्चिदप्यन्यत् परमाणुमात्रमपि ॥२५॥

१०७-१०८. सुहं वसामो जीवामो, जेसि णो नत्थि किञ्चण ।
 मिहिलाए डज्झमाणीए, न मे डज्झइ किञ्चण ॥२६॥
 चत्तपुत्तकलत्तस्स, निव्वावारस्स भिक्खुणो ।
 पियं न विज्जइ किञ्चि, अप्पियं पि न विज्जए ॥२७॥
 सुखं वसामो जीवामः, येषाम् अस्माकं नास्ति किञ्चन ।
 मिथिलायां दह्यमानायां, न मे दह्यते किञ्चन ॥२६॥
 त्यक्तपुत्रकलत्रस्य, निर्व्यापारस्य भिक्षोः ।
 प्रियं न विद्यते किञ्चित्, अप्रियमपि न विद्यते ॥२७॥

102. ఇంద్రియవిషయాలనూ కర్మఫలాలనూ నిగ్రహించి ద్యానస్వాద్యా
యాలనాదైక ఆత్మను కావించటాన్ని తపోతత్వం అని అంటారు.
103. అన్ని ద్రవ్యములకుండు కలిగే మోహాన్ని త్యజించి, త్రివిధ
విశ్వరూప (సంసార, భూ, లోకం ఎక విరాగం) లో తన
ఆత్మను కావించేవారు త్యాగదత్తాన్ని అచరిస్తాడని జీనోద్ర
దేవుడు గోరించాడు.
104. మనోహరము, అత్యంత ప్రీయము అయిన లోకవస్తువులత్య
మైనప్పుటికి కానినంటే ఏముంటే తన స్వేచ్ఛతో లోక త్యాగం
చేసేవారే నిజమైన త్యాగి అని పిలువబడతారు.
105. అన్ని విధములైన సరిగ్రహణను వదలిపెట్టి నిస్సంగులై, తన
సూత వివాదాలను నిగ్రహిస్తూ నిర్వృణ్ణులగా సంపదించేముని
అచరిస్తూ తత్కాన్ని అచరిస్తాడు.
106. నేను అర్హుడను, ఉత్తమను, దర్శన ద్వాగమయునిను, నిత్యుడను,
మానసికుడను, విమూఢు మూర్ఖుడైనను ఇతర పదార్థం కంటే
నాది కాదు (అని భావించడం అసంబద్ధం తత్వం)
107. మావత్త స్వీకారం కలిగేదు. నేను సుఖంగా నిదుర్చున్నాను.
108. నిమిషాగతం వాటిపోయినవి, కాలి, కాలబోయే వస్తువుల్లో
నాది పడి లేదు కాదు నిత్యమంటే స్థానపాదాది వ్యత్యం
మంటే వస్తువులై నీవును ప్రకృత్యైవ వస్తువునా అప్రీయ
మైన వస్తువునాది పడి ఉంది. 'ఈ మూర్తి లన కారణవదలి
సావత్తే' అంటారు నిత్యుడను ముని. వైరాగ్య స్వత్వం
సాగుచుంటుంది.

१०९. जहा पोम्मं जले जायं, नोवल्लिप्पइ वारिणा ।
 एवं अलित्तं कामोहिं, तं वयं बूम माहणं ॥२८॥
 यथा पव्वं जले जातं, नोपलिप्प्यते वारिणा ।
 एवमलिप्तं कामैः, तं वयं बूमो ब्राह्मणम् ॥२८॥
११०. दुवखं हयं जस्स न होइ मोहो, मोहो हओ जस्स न होइ तण्हा ।
 तण्हा हया जस्स न होइ लोहो, लोहो हओ जस्स न किञ्चनाइ ॥२९॥
 दुःखं हतं यस्य न भवति मोहः, मोहो हतो यस्य न भवति तृष्णा ।
 तृष्णा हता यस्य न भवति लोभः, लोभो हतो यस्य न किञ्चन ॥२९॥
१११. जीवो वंभ जीवम्मि, चेव चरिया हविज्ज जा जदिणो ।
 तं जाण वंभचेरं, विमुक्कपरदेहतित्तिस्स ॥३०॥
 जीवो ब्रह्म जीवे, चैव चर्या भवेत् या यतेः ।
 तद् जानीहि ब्रह्मचर्यं, विमुक्त-परदेहतृप्तेः ॥३०॥
११२. सव्वंगं पेच्छंतो, इत्थीणं तासु मुयदि दुब्भावं ।
 सो वम्हचेरभावं, सुक्कदि खलु दुद्धरं धरदि ॥३१॥
 सर्वाङ्गं प्रेक्षमाणः स्त्रीणां तासु मुञ्चति दुर्भावम् ।
 स ब्रह्मचर्यभावं, सुकृती खलु दुर्धरं धरति ॥३१॥
११३. जउकुंभे जोइउवगूढे, आसुभितत्ते नासमुवयाइ ।
 एवित्थियाहि अणगारा, संवासेण नासमुवयंति ॥३२॥
 जतुकुम्भे ज्योतिरुपगूढः आश्वभितप्तो नाशमुपयाति ।
 एवं स्त्रीभिरनगाराः, संवासेन नाशमुपयान्ति ॥३२॥
११४. एए य संगे समइयकमित्ता, सुदुत्तरा चेव भवंति सेसा ।
 जहा महासागरमुत्तरित्ता, नई भवे अवि गंगासमाणा ॥३३॥
 एतादृश संगान् नमस्तिशम्य, मुदुरतराश्चैव भवन्ति शेषाः ।
 यथा महासागरमुत्तीर्य, नदी भवेदपि गङ्गासमाना ॥३३॥
११५. जह सोलरक्खयाणं, पुरिसाणं णिदिदाओ महिलाओ ।
 तह सोलरक्खयाणं, महिलाणं णिदिदा पुरिसा ॥३४॥
 यथा सोलरक्षकाणां, पुरुषाणां निन्दिता भवन्ति महिलाः ।
 तथा सोलरक्षकाणां, महिलानां निन्दिता भवन्ति पुरुषाः ॥३४॥

109. సిరిలో పుట్టిన కమలం సిరిలో తరిసిపోనట్లుగా రామోప లోగ వాతావరణంలో పుట్టినను దాన్ని అందిని మనుష్యుణ్ణి బ్రాహ్మ యవని అంటారు.
110. మోహంలేనివాడు తన దుఃఖాన్ని నశింపు చేసికొన్నాడన్నమాట. శృష్టను విడువగలిగిన వాడు మోహాన్ని తొలగించుకున్నాడని చెప్పవచ్చు. అదే విధంగా లోకాన్ని విడిచినవాడు శృష్టను వదిలిపెలాడని అనుకోవలె. ఇదివరకే ఏదీ లేనివాడు లోకాన్ని విడిచిన మాట నిశ్చయం.
111. దీవుడే బ్రాహ్మ. దేహమందు అశక్తి విడిచి పెట్టిన ముని బ్రాహ్మను గురించి అవలంబించే చర్మకు బ్రాహ్మచర్యం అని పేరు.
112. సుందరీషయం మనోహరమైన హావదావగళం, అంగప్రకరణం గల చూచి దువ్వావనిగాని మనో విచారణగాని కలుగని వాడే వాస్తవమైన బ్రాహ్మచర్యం అనడానికివినవారు.
113. లక్ష్మణులో చేసిన కంఠ నిప్పునుండి విస్కిసిన వెంటనే కారి నశించిపోయినట్లు స్త్రీ సాంగత్యం పొందిన అనుగాటకు (ముని) వివాహం చెందితామ.
114. స్త్రీ విషయమై బ్రాహ్మణ స్త్రీని అయ్యుతగలిగిన వాడు ఇతరుడు లైంగ అశక్తుడను మూలముగా భయపడగలగువాడు. మహా సాగులమని వాటి అంశముగలిగిన వానిని గుణావని వాటి

११६. किं पुण गुणसहिदाओ, इत्थोओ अत्थि वित्थडजसाओ ।
 णरलोगदेवदाओ, देवेहिं वि वंदणिज्जाओ ॥३५॥
 किं पुनः ? गुणसहिताः, स्त्रियः सन्ति विस्तृतयशसः ।
 नरलोकादेवताः देवरपि वन्दनीयाः ॥३५॥
११७. तेल्लोक्काडविडहणो, कामग्गी विसयस्खपज्जलिओ ।
 जोव्वणतणिल्लचारी, जं ण ड्हइ सो हवइ धण्णो ॥३६॥
 त्रैलोक्याटविदहन्ः, कामाग्निर्विषयवृक्षप्रज्वलितः ।
 यौवनतृणसंचरणचतुरः, यं न दहति स भवति धन्यः ॥३६॥
११८. जा जा वज्जई रयणी, न सा पडिनियत्तई ।
 अहम्मं कुणमाणस्स, अफला जन्ति राइओ ॥३७॥
 या या व्रजति रजनी, न सा प्रतिनिवर्तते ।
 अधर्मं कुर्वाणस्य, अफलाः यान्ति रात्रयः ॥३७॥
- ११९-१२०. जहा य तिण्णि वणिया, मूलं घेतूण निग्गया ।
 एणोअथ ल्हई लाहं, एणो मूलेण आगओ ॥३८॥
 एणो मूलं पि हारित्ता, आगओ तत्थ वाणिओ ।
 व्यवहारे उपमा एसा, एवं धम्मे विद्याणह ॥३९॥
 यथा न वयो वणिजः, मूलं गृहीत्वा निर्गताः ।
 एकोअ लभते व्याभम्, एको मूलेन आगतः ॥३८॥
 एको मूलम् अपि हारयित्वा, आगतरतव वाणिजः ।
 व्यवहारे उपमा एसा, एवं धर्मे विजानीत् ॥३९॥
१२१. अप्पा जागइ अप्पा, जहट्ठिओ अप्पमक्खिओ धम्मो ।
 अप्पा करेइ नं तह, गह अप्पनुहावओ होइ ॥४०॥
 अन्तर्मानं जानाति आत्मा, दशान्वितो आत्ममाशिको धर्मः ।
 अन्तजा करोति न यथा, यथा आत्ममुपासको भवति ॥४०॥

१०. संघमसूत्र

१२२. अप्पा जई वेय्यणी, अप्पा मे कट्ठमागळी ।
 अप्पा जणहूया वेण, अप्पा मे नेरमं ययं ॥४१॥
 अप्पा जई वेय्यणी, अप्पा मे कट्ठमागळी ।
 अप्पा जणहूया वेण, अप्पा मे नेरमं ययं ॥४१॥

१३३. इह उवसंतकसाओ, लहइ अणंतं पुणो वि' पडिवायं ।
 न हु भे वीससियव्वं, थेवे वि कसायसेसम्मि ॥१२॥
 इह उपशान्तकपायो, लभतेऽनन्तं पुनरपि प्रतिपात्तम् ।
 न हि युष्माभिर्विद्वसितव्यं स्तोकेऽपि कपायशेषे ॥१२॥
१३४. अणयोवं वणयोवं, अग्गीथोवं कसाययोवं च ।
 न हु भे वीससियव्वं, थोवं पि हु तं बहु होइ ॥१३॥
 ऋणस्तोकं व्रणस्तोकम्, अग्निस्तोकं कपायस्तोकं च ।
 न हि भवद्भिर्विद्वसितव्यं, स्तोकमपि खलु तद् बहु भवति ॥१३॥
१३५. कोहो पीइं पणासेइ, माणो विणयनासणो ।
 माया मित्ताणि नासेइ, लोहो सव्वविणासणो ॥१४॥
 क्रोधः प्रीतिं प्रणाशयति, मानो विनयनाशनः ।
 माया मित्राणि नाशयति, लोभः सर्वविनाशनः ॥१४॥
१३६. उवसमेण हणे कोहं, माणं महवया जिणे ।
 मायं चऽज्जवभावेण, लोभं संतोसओ जिणे ॥१५॥
 उपशमेन हन्यात् क्रोधं, मानं मार्दवेन जयेत् ।
 मायां च आर्जवभावेन, लोभं सन्तोषतो जयेत् ॥१५॥

130. పాపకర్మలో వ్యక్తిని ప్రవర్తించలేనే పాపాలు రాగర్హపాలు.
ఈ రెండిని నిర్మించే దిక్షలు సంసారంలోనే నిలబడిపోయిన
విముక్తి పొందుతారు.
131. కష్టము దిగించి గుడ్డాన్ని దంపూర్వకంగా వశంలో ఉంచు
కున్నట్లుగా భ్రాతృ ద్యాన తపోబలాల్లో ఇంద్రియ విషయాంశూ
కషాయాంశూ నిరోధించవలె.
132. మహాగుణయు పీతరాగుతుడు అగుముని ద్వారా ఉపకరించిన
దేవులచేత కషాయములు ఉన్నప్పుడునుండి చారిత్ర దంధంగం
మునిని కూడ చరించలేని అతనికి వరసం కలిగించదలినదిగా
ఉన్నది. అస్థిలో రాగ యుక్తులైన సామాన్య మునుల సంగతి
చేత చెప్పవలయునా :
133. కషాయాంశూ ఉపకరించలేనే స్వయమసికి కూడ అనంతమైన
ప్రతిపాదం (అవ్యవసాయహీనత్వం) ప్రాప్తించేదప్పుడు
శేషించిన కషాయం పిలి అర్హమైనదైతప్పుడీ దాన్ని నమ్మి
ఉయరొనడానికి వీలరదు. అదిగా దాన్ని విశ్వసించ కూడదు.
134. టుగుల కొండెగురదా అనీ, గాయం చిన్నరేదా అనీ, విష్ణు
లమలరేదా అనీ కషాయం అర్హమైనదేదా అనీ నమ్మి ఉయకో
కూడదు. ఇవి అన్ని పూర్వంగా ఉండి వినవినప్రవృత్తమానం
అవుతూ ఉంటవి.

१३७. जहा कुम्मे सअंगाई, ताए देहे समाहरे ।
 एयं पावाइ मेहावी, अज्जप्पेण समाहरे ॥१६॥
 मत्था वूमः स्वअङ्गानि, स्वके देहे समाहरेत् ।
 एव पापानि मेधावी, अध्यात्मना समाहरेत् ॥१६॥

१३८. मे जाणमग्गाणं वा, कद्धं आहम्मिअं पयं ।
 संवरे विप्पमग्गाणं, वीयं तं न समायरे ॥१७॥
 न जानन् अजानन् वा, कृत्वा आधार्मिकं पदम् ।
 संवरेत् मित्रमात्मानं, द्वितीयं तत् न समाचरेत् ॥१७॥

१३९. धम्मारागमे चरे भिच्छु, धिइमं धम्मसारही ।
 धम्मारागए वंते, दम्भचेरसमाहिए ॥१८॥
 धर्मागमे चरेद् भिच्छुः, धृतिमान् धर्मसारथिः ।
 धर्मागमगते दान्तः, ब्रह्मचर्यममाहितः ॥१८॥

137. తాదేయ తన అంగంను శరీరం లోపలికి ముడిచిపెట్టుకున్నట్లుగా జ్ఞానియైనవాడు అధ్యాత్మంధ్వరా పాపాలను లోపలికి ముడిచి ఉంచుకొనగలుగుతాడు.
138. తెలిసియో, తెలియకనో ఏదైన అధర్మచర్యం ఆచరించటం జరిగినట్లయితే తన అత్తను వెంటనే దాని నుండి మళ్ళించుకోవలె, తిరిగి తెంచవసాది ఎన్నటికీ ఆ పని తలపెట్టరాదు.
139. తైత్తిరీకారి, తర్కరతం నడిపేవాడు, తర్కశీత్రంలో నడచురించే వాడు, దాంతుడు, బ్రహ్మచర్యంలో సమాహితుడు అయిన దిశిపు సదా తర్కారామంలో నిహరిస్తూ ఉంటాడు.

11. అపరిగ్రహ సూత్రము

140. దీక్షితు పరిగ్రహం కోసం హింస చేస్తాడు, అశత్రుం వధాడుతాడు, దోలననం చేస్తాడు, స్త్రీ సంగమం చేస్తాడు, అశృంగరంగా అర్జునబాతాడు, పరిగ్రహం వంచపాతకాలను మూలం.
141. నిరీక్షణిని, విరీక్షణిగాని అయిన ఏ దిన్న వర్తననైనా సరే పరిగ్రహింపరాదు, లేక ఇతరుడు పరిగ్రహించటానికి అనుజ్ఞ ఇచ్చిన అర్థ పాతనచికి మించి ముక్తి కలుగదు.
142. పరిగ్రహ ద్వారా విడిచిపెట్టినదాచే పరిగ్రహాన్ని త్యాగించగలడు, పరిగ్రహ, లేదని ముని పాపరామణ్యాన్ని అవగతం చేసికో నెలకు.

१४३-१४४. मिच्छत्तवेदरागा, तहेव हासादिया य छद्दोसा ।
 चत्तारि तह कसाया, चउदस अब्भंतरा गंया ॥४॥
 वाहिरसंगा खेतं, वत्थु धणधन्नकुप्पभांडाणि ।
 दुपयचउप्पय जाणाणि, केव सयणासणे य तहा ॥५॥
 मिथ्यात्ववेदरागाः, तथैव हासादिकाः च पड्दोपाः ।
 चत्वारस्तथा कषायाः, चतुर्दश अभ्यन्तराः ग्रन्थाः ॥४॥
 वाह्यसंगाः क्षेत्रं, वास्तुधनधान्यकुप्यभाण्डानि ।
 द्विपदचतुष्पदानि यानानि, चैव शयनासनानि च तथा ॥५॥

१४५. सव्वगंथविमुक्को, सीईभूओ पसंतचित्तो अ ।
 जं पावइ मुत्तिसुहं, न चक्कवट्ठी वि तं लहइ ॥६॥
 सर्वग्रन्थविमुक्तः, शीतीभूतः प्रशान्तचित्तश्च ।
 यत्प्राप्नोति मुवितसुखं, न चक्रवर्त्यपि तल्लभते ॥६॥

१४६. गंथच्चाओ इंदिय-णिवारणे अंकुसो व हत्थिस्स ।
 णयरस्स खाइया वि य, इंदियगुत्ती असंगत्तं ॥७॥
 ग्रन्थत्यागः इन्द्रिय-निवारणे अंकुश इव हस्तिनः ।
 नगरस्य खातिका इव च, इन्द्रियगुप्तिः असंगत्वम् ॥७॥

१२. अहिंसासूत्र

१४७. एयं खु नाणिणो सारं, जं न हिंसइ कंचण ।
 अहिंसासमयं चेव, एतावन्ते वियाणिया ॥१॥
 एतत् खलु ज्ञानिनः सारं, यत् न हिनस्ति कञ्चन ।
 अहिंसा समतां चैव, एतावतीं विजानीयात् ॥१॥

१४८. सव्वे जीवा वि इच्छंति, जीविउं न मरिज्जिउं ।
 तम्हा पाणवहं घोरं, निगंया वज्जयंति णं ॥२॥
 सर्वे जीवाः अपि इच्छन्ति, जीवितुं न मर्तुम् ।
 तस्मात्प्राणवधं घोरं, निग्रन्थाः वर्जयन्ति तम् ॥२॥

143- పరిగ్రహం తె.కు వివాదై నది: బరటి అభ్యంతరం, తె.దనది

144. దాహ్యం. అభ్యంతరపరిగ్రహంతో 14 దేదానానాది :

1. దిద్దాకర్ణం, 2. నీరేద, 3. పువడనేద, 4. నవంసరనేద,
5. హానాన, 6. దం, 7. అరతి, 8. దోరం, 9. కయం,
10. జగపృ, 11. శ్రోదం, 12. మానం, 13. మాయ,
14. దోదం.

దాహ్య పరిగ్రహం 10 విదమురై నది:-

1. పోలం, 2. దాల్లు, 3. ధన దానం, 4. వర్షం, 5. దానం,
6. దాన దాన, 7. పువ్వులు, 8. యానం, 9. కయ్యా,
10. అనం.

145. సుభార్థంగా పరిగ్రహంనంది విమర్శిగాంచి, ప్రసన్నుదితురై ,
కీరీహానైద - ప్రసన్నుదితురై ముర్తీ సుమమా కర్తవ్యురై
నూద అనిందన.

146. విమర్శనా విమర్శిగాంచి అనిందన అనం అనం అనం అనం
నట్లు, అనిందన అనం అనం అనం అనం అనం అనం అనం
అనం అనం అనం అనం అనం అనం అనం అనం అనం
అనం అనం అనం అనం అనం అనం అనం అనం అనం
అనం.

१५६. णाणी कम्मस्स खयत्थ-मुट्ठिदो णोट्ठिदो य हिंसाए ।
 अददि असढं अहिंसत्थं, अप्पमत्तो अवधगो सो ॥१०॥
 ज्ञानी कर्मणः क्षयार्थ-मुत्थितो नोत्थितः च हिंसायै ।
 यतति अशठम् अहिंसार्थम् अप्रमत्तः अवधकः सः ॥१०॥

१५७. अत्ता चेव अहिंसा, अत्ता हिंसति णिच्छओ समए ।
 जो होदि अप्पमत्तो, अहिंसगो हिंसगो इदरो ॥११॥
 आत्मैवाहिंसाऽऽत्मा, हिंसेति निश्चयः समये ।
 यो भवति अप्रमत्तोऽहिंसकः, हिंसकः इतरः ॥११॥

१५८. तुंगं न मंदराओ, आगासाओ विसालयं नत्थि ।
 जह तह जयंमि जाणसु, धम्ममहिंसासमं नत्थि ॥१२॥
 तुङ्गं न मन्दरात्, आकाशाद्विशालकं नास्ति ।
 यथा तथा जगति जानीहि, धर्मोऽहिंसासमो नास्ति ॥१२॥

१५९. अभयं पत्थिवा ! तुब्भं, अभयदाया भवाहि य ।
 अणिच्चे जीवलोगम्मि, किं हिंसाए पसज्जसि ॥१३॥
 अभयं पार्थिव ! तुभ्यम् अभयदाता भव च ।
 अनित्ये जीवलोके, किं हिंसायां प्रसज्जसि ॥१३॥

१३. अप्रमादसूत्र

१६०. इमं च मे अत्थि इमं च नत्थि, इमं च मे किच्चं इमं अकिच्चं ।
 तं एवमेवं लालप्पमाणं, हरा हरन्ति त्ति कहं पमाए ? ॥१॥
 इदं च मेऽस्ति इदं च नास्ति, इदं च मे कृत्यमिदमकृत्यम् ।
 तमेवमेवं लालप्पमानं, हरा हरन्तीति कथं प्रमादः ? ॥१॥

१६१. सीतंति सुवंताणं, अत्था पुरिस्ताण लोससारत्था ।
 तम्हा जागरमाणा, विघुणध पोरणयं कम्मं ॥२॥
 सीदन्ति स्वपताम्, अर्थाः पुरुषाणां लोकसारार्थाः ।
 तस्माज्जागरमाणा, विबूनयत पुराणकं कर्म ॥२॥

156. ధ్వాని కర్మశయంతోనం దిద్దుకొన్నట్లై సారథి చేస్తాడు. హింస తోనం వాడు. అనిత నిష్కళంబ రావంతో అహింస సాధించటానికి యత్నిస్తుంటాడు. అట్టి ప్రవృత్తులై న ముని అహింస తీరవలెచూడు.
157. అశ్వయ అహింస. అశ్వయ హింస - ఇది నిర్వాంశంయొక్క నిర్మయ. అప్రమత్తులై తండేవాడు అహింసకుడు. ప్రమత్తులై తండేవాడు హింసకుడు.
158. మేలు కర్మనం వంట విత్తెనదీ. అచారం వంట విరాంమైనదీ జగత్తులో ఏదీ లేనిదే అహింసకు సమానమైన దర్శనం ఏదీలేదు.
159. "ఓ పోలిక చూడకురా ! నీవు అరయుకన్న అయినావు, కనుక ఇరడుంగు అవలంబం ఇవ్వవలసి ఏము. అనిత్యమైన యీ జీవ రోదంబో నీవు నొలకగు విందుకు పూనుకుంటావు!" అని ముని అంటాడన్నది.

१५६. णाणी कम्मस्स खयत्थ-मुद्धिदो णोद्धिदो य हिंसाए ।
 अददि असदं अहिंसत्थं, अप्पमत्तो अवघगो सो ॥१०॥
 ज्ञानी कर्मणः क्षयार्थ-मुत्थितो नोत्थितः च हिंसार्थे ।
 यतति अशठम् अहिंसार्थम् अप्रमत्तः अवघकः सः ॥१०॥
१५७. अत्ता चेव अहिंसा, अत्ता हिंसति णिच्छओ समए ।
 जो होदि अप्पमत्तो, अहिंसगो हिंसगो इदरो ॥११॥
 आत्मैवाहिंसाऽऽत्मा, हिंसेति निश्चयः समये ।
 यो भवति अप्रमत्तोऽहिंसकः, हिंसकः इतरः ॥११॥
१५८. तुंगं न मंदराओ, आगासाओ विसालयं नत्थि ।
 जह तह जयंमि जाणसु, धम्ममहिंसासमं नत्थि ॥१२॥
 तुङ्गं न मन्दरात्, आकाशाद्विशालकं नास्ति ।
 यथा तथा जगति जानीहि, धर्मोऽहिंसासमो नास्ति ॥१२॥
१५९. अभयं पत्थिवा ! तुव्भं, अभयदाया भवाहि य ।
 अणिच्चे जीवलोगम्मि, किं हिंसाए पसज्जसि ॥१३॥
 अभयं पार्थिव ! तुभ्यम् अभयदाता भव च ।
 अनित्ये जीवलोके, किं हिंसायां प्रसज्जसि ॥१३॥

१३. अप्रमादसूत्र

१६०. इमं च मे अत्थि इमं च नत्थि, इमं च मे किच्चं इमं अकिच्चं ।
 तं एवमेवं लालप्पमाणं, हरा हरंति त्ति कहं पमाए ? ॥१॥
 इदं च मेऽस्ति इदं च नास्ति, इदं च मे कृत्यमिदमकृत्यम् ।
 तमेवमेवं लालप्यमानं, हरा हरन्तीति कथं प्रमादः ? ॥१॥
१६१. सीतंति सुवंताणं, अत्था पुरिसाण ल्लोगसारत्था ।
 तम्हा जागरमाणा, विवुणध पोरणयं कम्मं ॥२॥
 सीदन्ति स्वपताम्, अर्थाः पुरुषाणां लोकसारार्थाः ।
 तस्माज्जागरमाणा, विबूयत पुराणकं कर्म ॥२॥

159. ధృవి కర్మనయలోనం ఉత్పన్నుడై సాదన చేస్తాడు. హింస కోసం వాడు. అతడు చిన్ననల రావంతో అహింస సాధించడానికి యత్నిస్తుంటాడు. అట్టి అప్రమత్తుడైన మని అహింస చూడజాలడు.
167. అశ్వమే అహింస. అశ్వమే హింస - ఇది సిద్ధాంతమొక్క నిశ్చయం. అప్రమత్తుడై ఉండేవాడు అహింసకుడు, ప్రమత్తుడై ఉండేవాడు హింసకుడు.
168. మేమి చిత్తుత. చింత పట్టెనదీ, అరాళం కంఠ వికాశమైనదీ గొత్తులో పడి చేనప్పు అహింసకు సమానమైన చక్కం వీడిలేదు.
170. "ఓ ప్రార్థన మనస్సువా ! నీవే అరణ్యమనీ అయినావు. కనుక గణపంబు అరణ్యం ఉన్నవారెవరి కమ్ము. అనిర్వచ్యమైన యీ దీప లోపలలో నీవే నీవంటి ఎందుకు నూనరుంటావు?" అని మని అంటాడు.

13. అప్రమోద సూత్రము

169. "ఇది వాటి ఉన్నది. ఇది లేదు. ఇదిగోని చేయవలసి ఉన్నది. ఇది లేదు. చేయవలసిలేదు" - అని స్వరాలవమలారే మనస్సుగలవం మృగము లేవడిగొలిపిపోయింది. ఇట్టిస్థితిలో మనము ప్రమాదము లోపై ఉంటుంటాము.
171. ఈ అనిష్టలో భూత మొకటైన అద్భుత ప్రాణి అంతమైన ప్రమాదములో పడ్డ ఉన్నది. సత్తాచేతన ఉండే మనస్సుని ప్రమాదములోకి తగిలించింది. అది మృత్యు మరణమంటే అది మరణమేనని తెలుసుకోవలసింది. ప్రకటించబడింది.

१६२. जागरिया धम्मीणं, अहम्मीणं च सुत्तया सेया ।
 वच्छाहिवभगिणीए, अर्काहिसु जिणो जयन्तीए ॥३॥
 जागरिका धर्मिणाम्, अर्धर्मिणां च सुत्तता श्रेयसी ।
 वत्साधिपभगिन्याः, कथितवान् जिनः जयन्त्याः ॥३॥
१६३. सुत्तेसु यावो पडिबुद्धजीवी, न वीससे पण्डिए आसुपण्णे ।
 घोरा मुहुत्ता अवलं सरीरं, भारंड-पक्खी व चरेऽप्पमत्तो ॥४॥
 सुत्तेषु चापि प्रतिबुद्धजीवी, न विश्वसेत् पण्डित आशुप्रज्ञः ।
 घोराः मुहूर्त्ता अवलं शरीरम्, भारण्डपक्षीव चरेद् अप्रमत्तः ॥४॥
१६४. पमायं कम्ममाहंसु, अप्पमायं तहाऽवरं ।
 तद्भावादेसओ वावि, वालं पंडियमेव वा ॥५॥
 प्रमादं कर्म आहु-रप्रमादं तथाऽपरम् ।
 तद्भावादेशतो वापि, वालं पण्डितमेव वा ॥५॥
१६५. न कम्मुणा कम्म खवेंति वाला, अकम्मुणा कम्म खवेंति धीरा ।
 मेधाविणो लोभमया वतीता, संतोसिणो नो पकरेंति पावं ॥६॥
 न कर्मणा कर्म क्षपयन्ति वाला, अकर्मणा कर्म क्षपयन्ति धीराः ।
 मेधाविनो लोभमदाद् व्यतीताः, संतोपिणो नो प्रकुर्वन्ति पापम् ॥
१६६. सव्वओ पमत्तस्स भयं, सव्वओ अप्पमत्तस्स नत्थि भयं ॥७॥ ।
 सर्वतः प्रमत्तस्य भयं, सर्वतोऽप्रमत्तस्य नास्ति भयम् ॥७॥
१६७. नाऽऽलस्सेण समं सुवखं, न विज्जा सह निद्वया ।
 न वेरगं ममत्तेणं, नारंभेण दयालुया ॥८॥
 नाऽऽलस्येन समं सौख्यं, न विद्या सह निद्रया ।
 न वैराग्यं ममत्वेन, नारम्भेण दयालुता ॥८॥
१६८. जागरह नरा ! णिच्चं, जागरमाणस्त वड्ढते बुद्धी ।
 जो सुवति ण सो धन्नो, जो जग्गति सो सया धन्नो ॥९॥
 जागृत नराः ! नित्यं, जागरमाणस्य वर्द्धते बुद्धिः ।
 यः स्वपिति न सो धन्यः, यः जागर्ति स सदा धन्यः ॥९॥

102. "దర్శితులు మేల్కొని ఉండటం, అదర్శితులు నిద్రపోయి ఉండటం ప్రేయస్కరం"—అని భగవాన్ మహావీరుడు వర్ణన చేశాడనిన శతావధిని సోదరి జయంతి తెలియ జెప్పారు.
103. ప్రజ్ఞావారిమైన పండితుడు నిద్రిస్తున్న వ్యక్తులను చూచిన మేల్కొని ఉండవలె; ప్రమాదంతో కూడిన వాటిని శక్తినించకూడదు. కాలంయొక్క పండితులు (మువ్వారాలు) నిద్రోయినవి, వాటికి దయ అనేది లేదు. శరీరం దుర్బలమైంది; బయట అతడు దళింప పడినది అప్రమేయమై మెదగుటకు ఉండటం మంచిది. (దళించం ఒక విధమైన పేద, శరీరం ఒకటి అయినా దానికి కీవాలు లేదు, లేదు మేదలు, మూడువార్లు ఉంది. ఒక కీవా నిద్రపోయివున్నప్పుడు లేగవది దాగ్రత్తగా మేల్కొని ఉంటుంది.)
104. ప్రమాదాన్ని తర్క (అప్రమం) అని, అప్రమదాన్ని అతర్క (సంపదం) అని అంటారు. ప్రమాదం ఉన్నప్పుడు మనస్సుకు దాడులు (అడ్డాని) అవుతాయి. ప్రమాదాన్ని లేగవవు పండితుడు (జ్ఞాని) అనితాడు.
105. అడ్డానిమైన సాక్షుడు తర్క ప్రవృత్తికి లోనై తన తర్కశీలం అటుంచి దాటిపోతాడు. దాని అతడు తర్కద్వారా తర్కశీలం చేసికోదలడు. తన విషయం అతర్క (సంపద - నిష్కర్మ) ద్వారా తర్కశీలం సాధిస్తాడు. అట్లే మేదాని మన లోకాలకు అగతమై సంతోష అనంతరంగా పాపతర్క చేయడం చేయదు.
106. ప్రవృత్తికి అన్ని నై సలసుండి తయమే కలుగుతుంది; దాగ దానితో ఏ కలుమో కలుగుదు.
107. అంత ప్రావీణ్యము ఉంటుంది, స్వీకరించు విద్యాభ్యాసం చేయలేదు. మనము గుణములు నైవాన్యం అపాదించలేదు. సొంత చేయదాని కలుమకానిదాని విధించు.
108. మనస్సులకు శక్తిమైన మేల్కొని ఉంటుంది; మేల్కొన్న వాడు ఒకటి చేయలేదు. స్వీకరించు వాడు విషయం, దాని విషయం దానితో ఉంటుంది.

१६९. आदाने णिक्खेवे, वोसिरणे ठाणगमणसयणेसु ।
 सच्चत्थ अप्पमत्तो, दयावरो होडु हु अहिंसओ ॥१०॥
 आदाने निक्षेपे, व्युत्सर्जने स्थानगमनशयनेषु ।
 सर्वत्राऽप्रमत्तो, दयापरो भवति खल्वहिंसकः ॥१०॥

१४. शिक्षासूत्र

१७०. विवत्ती अविणीअस्स, संपत्ती विणीअस्स य ।
 जस्सेयं दुहओ नायं, सिक्खं से अभिगच्छइ ॥१॥
 विपत्तिरविनीतस्य, संपत्तिर्विनीतस्य च ।
 यस्यैतद् द्विधा ज्ञातं, शिक्षां सः अधिगच्छति ॥१॥
१७१. अह पंचहिं ठाणेहिं, जेहिं सिक्खा न लब्धई ।
 थम्भा कोहा पमाएणं, रोगेणाऽलस्सएण य ॥२॥
 अथ पञ्चभिः स्थानैः, यैः शिक्षा न लभ्यते ।
 स्तम्भात् क्रोधात् प्रमादेन, रोगेणालस्यकेन च ॥२॥
- १७२-१७३. अह अट्ठहिं ठाणेहिं, सिक्खासीले त्ति वुच्चई ।
 अहस्सिरे सया दंते, न य मम्ममुदाहरे ॥३॥
 नासीले न विसीले, न सिया अइलोलुए ।
 अकोहणे सच्चरए, सिक्खासीले त्ति वुच्चई ॥४॥
 अथाष्टभिः स्थानैः, शिक्षाशील इत्युच्यते ।
 अहसनशीलः सदा दान्तः, न च मर्म उदाहरेत् ॥३॥
 नाशीलो न विशीलः, न स्यादतिलोलुपः ।
 अक्रोधनः सत्यरतः, शिक्षाशील इत्युच्यते ॥४॥
१७४. नाणमेग्गाचित्तो अ, ठिओ अ ठावयई परं ।
 सुआणि अ अहिज्जित्ता, रओ सुअसमाहिए ॥५॥
 ज्ञानमेकाग्रचित्तश्च, स्थितः च स्थापयति परम् ।
 श्रुतानि च अधीत्य, रतः श्रुतसमाधौ ॥५॥

१७५. वसो गुरुकुले निचवं, जोगवं उवहाणवं ।
 प्रियंकरे प्रियंवाद्यं, सो शिखां लब्धुमरिहं ॥६॥
 वसोद् गुरुकुले नित्यं, योगवानुवागवान् ।
 प्रियंकरः प्रियवादी, न शिखां लब्धुमहंति ॥६॥

१७६. जह दीवा दीवसयं, पश्येत् सो य दिप्पे दीवो ।
 दीवसमा आवरिया, दिप्पंति परं च दीवेति ॥७॥
 यथा दीपान् दीपयतं, प्रदीप्यते न च दीप्यते दीपः ।
 दीपयामा आचार्याः, दीपयन्ते परं च दीपयन्ति ॥७॥

१५. आत्मसूत्र

१७७. उत्तमगुणाण धामं, सत्त्वद्रव्याण उत्तमं दत्तं ।
 तत्त्वाण परं तत्त्वं, जीवं जाणेह निच्छद्यदो ॥१॥
 उत्तमगुणानां धामं, सर्वद्रव्याणां उत्तमं द्रव्यम् ।
 तत्त्वानां परं तत्त्वं, जीवं जानीत निश्चयतः ॥१॥

१७८. जीवा हवंति त्रिविहा, बहिरप्पा तह य अंतरप्पा य ।
 परमप्पा वि य दुविहा, अरहंता तह य सिद्धा य ॥२॥
 जीवाः भवन्ति त्रिविधाः, बहिरात्मा तथा च अन्तरात्मा च ।
 परमात्मानः अपि च द्विविधाः, अर्हन्तः तथा च सिद्धाः च ॥२॥

१७९. अवखाणि बहिरप्पा, अंतरप्पा हु अप्पसंकप्पो ।
 कम्मकलंक-विमुक्को, परमप्पा भण्णए देवो ॥३॥
 अक्षाणि बहिरात्मा, अन्तरात्मा खलु आत्मसंकल्पः ।
 कर्मकलङ्कविमुक्तः, परमात्मा भण्यते देवः ॥३॥

१८०. ससरीरा अरहंता, केवलणाणेण मुणिय-सयलत्था ।
 णाणसरीरा सिद्धा, सत्त्वुत्तम-सुक्ख-संपत्ता ॥४॥
 सशरीराः अर्हन्तः, केवलज्ञानेन ज्ञातसकलार्थाः ।
 ज्ञानशरीराः सिद्धाः, सर्वोत्तमसौख्यसंप्राप्ताः ॥४॥

175. పదా గురుకులవాసం చేసేవారు, కాస్త్రార్థయశం (సమాధి)లో
 తీసమై ఉండేవారు, అర్థయశ కాలంలో తపము చేసేవారు,
 ప్రియురకములైన పనులు చేసేవారు, ప్రియవచనాలు పఠి
 వారు శీతల (విద్యార్థాన)మునకు యోగ్యులైన వారు.

176. ఒక్క దీపము నూర్చుకొద్ది దీపాంసు వెలిగించి తాను కూడ
 వెలుగుతూ ఉండునట్లు అదాత్తుడు స్వయంగా ప్రకాశ్చూ ఇతరు
 లను కూడ ప్రకాశింప జేయగలుగుతున్నారు.

15. ఆత్మ సూత్రము

177. దీపము ఉత్తమ గుణాంకు ఆశ్రయమనీ, అన్ని ద్రవ్యార్థోపా
 ఉత్తమ ద్రవ్యమనీ, అన్ని తత్వార్థోపా పరమ తత్వమనీ-నీవి
 నిష్పందేహంగా తెలిసికో.

178. దీపము (ఆత్మ) మూడు విధాలైనవి : 1. జహితార్క. 2. అంత
 రార్క. 3. పరమార్క. పరమార్క తెలుగు రకాలు: 1. అర్హంశం.
 2. నిర్దం.

179. ఇంద్రియ సమాహాన్ని ఆత్మహుతంగా స్వీకరించేది జహితార్క.
 జేహావికంఠే రిన్నమైత ఆత్మ సంకల్పాన్ని స్వీకరించేది అంత
 రార్క. తత్వ కళంకం నుంచి విముక్తి పొందించి పరమార్క.

180. జేహం జ్ఞానో ననుర్త విద్యాంశం తెలిసికొనే సోపానమైన
 దీపము అర్హశరణి, సర్వోత్తమమైన మరొన్ని (హామి)
 పొందిన దాసోపానమైన దీపము నిర్దశని విద్యమనరాదు.

१८१. आरुह्वि अंतरप्पा, वहिरप्पो छंडिऊण तिविहेण ।
 झाइज्जइ परमप्पा, उवइट्ठं जिणवरिदेहि ॥५॥
 आरुह्व अन्तरात्मानं, वहिरात्मानं त्यक्त्वा त्रिविधेन ।
 ध्यायते परमात्मा, उपदिष्टं जिनवरेन्द्रः ॥५॥
१८२. चउगइभवसंभमणं, जाइजरामरण-रोयसोका य ।
 कुलजोणिजीवमग्गण-ठाणा जीवस्स णो संति ॥६॥
 चतुर्गतिभवसंभ्रमणं, जातिजरामरण-रोगशोकाश्च ।
 कुलयोनिजीवमार्गणा-स्थानानि जीवस्य नो सन्ति ॥६॥
१८३. वण्णरसगंधफासा, थीपुंसणवुंसयादि-पज्जाया ।
 संठाणा संहणणा, सत्त्वे जीवस्स णो संति ॥७॥
 वर्णरसगन्धस्पर्शाः, स्त्रीपुंनपुंसकादि-पर्यायाः ।
 संस्थानानि संहननानि, सर्वे जीवस्य नो सन्ति ॥७॥
१८४. एदे सत्त्वे भावा, ववहारणयं पडुच्च भणिदा हु ।
 सत्त्वे सिद्धसहावा, सुद्धणया संसिदी जीवा ॥८॥
 एते सर्वे भावाः व्यवहारनयं प्रतीत्य भणिताः खलु ।
 सर्वे सिद्धस्वभावाः, शुद्धनयात् संसृता जीवाः ॥८॥
१८५. अरसमरुवमगंधं, अद्वत्तं चेदणागुणमसद्दं ।
 जाण अलिगगग्रहणं, जीवमणिद्धिसंठाणं ॥९॥
 अरसमरूपमगन्धम् अव्यवत्तं चेतनागुणमशब्दम् ।
 जानीह्यलिगग्रहणं, जीवमनिदिष्टसंस्थानम् ॥९॥
१८६. णिद्वंडो णिद्वंदो, णिम्ममो णिक्कलो णिरालंबो ।
 णीरागो णिद्वेसो, णिम्मूढो णिद्वभयो अप्पा ॥१०॥
 निर्दण्डः निर्द्वन्द्वः, निर्ममः निष्कलः निरालम्बः ।
 नीरागः निर्व्वेषः, निर्मूढः निर्भयः आत्मा ॥१०॥
१८७. णिगन्धो णीरागो, णिस्सल्लो सयलदोसणिम्मदको ।
 णिक्कामो णिक्कोदो, णिम्माणो णिम्मदो अप्पा ॥११॥
 निगन्धो नीरागो, निःशल्यः सकलद्रोपनिर्मुक्तः ।
 निष्कामो निष्कोदो, निर्मानो निर्मदः आत्मा ॥११॥

181. "నీవు మనోవాక్యాయాలో బహిరాత్మను వదిలిపెట్టి అంతరాత్మను ఆరీష్టించి పరమాత్మను త్యాగం చెయ్యి" — అని జనోబ్రతుడు వదించియున్నాడు.

182. తద్భాత్మలో రతుక్తిరీ భావమైన దన ద్రవణం. ఆస్య. ఆరా. మరణ. రోగ. రోశ. కుం. యోని. నీవస్థాన. మార్గదాస్థానాలు అనేది ఏమీ ఉండవు.

183. తద్భాత్మలో జల్ల. రస. గంధ. స్పర్శ. ర్శ. పుషప. నస్థింశరాది లేదానా. సంస్థాన. సంహానగానా ఉండవు.

184. ఈ అనేక రావాంశ్చి వ్యవహారయాన్ని ఒట్టి చెప్పబడ్డది. తద్భావయాన్ని (నిర్వయానయాన్ని) ఒట్టి చూస్తే సంపాద్యలైన నీవుల భావ సిద్ధి న్నదాహారే.

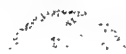
185. తద్భాత్మ వ్యావహారిక భావ. రస. గంధ రహితం. అపకర్తం. చైతన్యగుణయుక్తం. అట్ల అహితం. అరింగ్రహాహ్లాం (నిరహిత అంబినిది), సంస్థాన రహితం అయినదిగా తన్నది.

186. మనోవాక్యాయాలోని ప్రవృత్తి రహితము. నిర్వృత్తియు. నిరాశి. ముద్రానానాము. నిర్మలము (కలక విరహియు) నిరాదానము (మిత్రవాక్యాయాలో లేనట్లు). నిరాలము. నిర్భోగము. నిరాహు రహితము. నిర్మలము. అయినట్లగు అర్థం.

187. అర్థం గంధరహితము. నిరాశి. నిర్వృత్తియు. నిరాశి. ముద్రా. ముద్రా నిర్మలము (అర్థంలో లేనట్లు). నిరాలము. నిరభోగము. నిరాలము. నిర్మలము. అయినట్లగు అర్థం.

సమకాలము

విజయ వరము
మహావీరవర్ణనము

సమంతసత్తం

విజయవాడ
బెంగాల్ ప్రెస్

१६. मोक्षमार्गसूत्र

१९२. मग्गो मग्गफलं ति य, दुविहं जिणसासणे समक्खादं ।
 मग्गो खलु सम्मत्तं मग्गफलं होइ णिव्वाणं ॥१॥
 मार्गः मार्गफलम् इति च द्विविधं जिनशासने समाख्यातम् ।
 मार्गः खलु सम्यक्त्वं मार्गफलं भवति निर्वाणम् ॥१॥
१९३. दंसणणाणचरित्ताणि, मोक्खमग्गो त्ति सेविदव्वाणि ।
 साधूहि इदं भणिदं, तेहिं दु वंधो व मोक्खो वा ॥२॥
 दर्शनज्ञानचारित्राणि, मोक्षमार्ग इति सेवितव्यानि ।
 साधुभिरिदं भणितं, तैस्तु बन्धो वा मोक्षो वा ॥२॥
१९४. अण्णाणादो णाणी, जदि मण्णदि सुद्धसंपओगादो ।
 हवदि त्ति दुक्खमोक्खं, परसमयरदो हवदि जीवो ॥३॥
 अज्ञानात् ज्ञानी, यदि मन्यते शुद्धसम्प्रयोगात् ।
 भवतीति दुःखमोक्षः, परसमयरतो भवति जीवः ॥३॥
१९५. वदसमिदीगुत्तीओ, सीलतवं जिणवरेहि पण्णत्तं ।
 कुच्चंतो वि अभव्वो, अण्णाणी मिच्छदिट्ठी दु ॥४॥
 व्रतसमितिगुप्तीः शीलतपः जिनवरैः प्रज्ञप्तम् ।
 कुर्वन् अपि अभव्यः अज्ञानी मिथ्यादृष्टिस्तु ॥४॥
१९६. णिच्छयववहारसरूवं, जो रयणत्तयं ण जाणइ सो ।
 जे कीरइ तं मिच्छा-रूवं सव्वं जिणुद्दिट्ठं ॥५॥
 निश्चयव्यवहारस्वरूपं, यो रत्नत्रयं न जानाति सः ।
 यत् करोति तन्मिथ्या-रूपं सर्वं जिनोद्दिष्टम् ॥५॥
१९७. सद्दहदि य पत्तेदि य, रोचेदि य तह पुणो य फासेदि ।
 धम्मं भोगणिमित्तं, ण दु सो कम्मववयणिमित्तं ॥६॥
 श्रद्धाति च प्रत्येति च, रोचयति च तथा पुनश्च स्पृशति ।
 धर्मं भोगनिमित्तं, न तु स कर्मक्षयनिमित्तम् ॥६॥

१९८. सुहपरिणामो पुण्यं, असुहो पाव त्ति भणिग्रमत्तेसु ।
परिणामो णत्तगदो, दुक्खक्खयकारणं समये ॥७॥
शुभपरिणामः पुण्यं अशुभः पापमिति भणितमन्येषु ।
परिणामो नान्यगतो, दुःखक्षयकारणं समये ॥७॥
१९९. पुण्यं पि जो समिच्छदि, संसारो तेण ईहिदो होदि ।
पुण्यं सुगईहेदुं, पुण्यखण्णेषु णिच्चाणं ॥८॥
पुण्यमपि यः समिच्छति, संसारः तेन ईहितः भवति ।
पुण्यं सुगतिहेतुः, पुण्यक्षयेण एव निर्वाणम् ॥८॥
२००. कम्ममसुहं कुसीलं, सुहकम्मं चावि जाण व सुसीलं ।
कह तं होदि सुसीलं, जं संसारं पवेसेदि ॥९॥
कर्म अशुभं कुशीलं, शुभकर्म चापि जानीहि वा सुशीलम् ।
कथं तद् भवति सुशीलं, यत् संसारं प्रवेशयति ॥९॥
२०१. सोवण्णियं पि णियलं, बंधदि कालायसं पि जह पुरिसं ।
बंधदि एवं जीवं, सुहमसुहं वा कदं कम्मं ॥१०॥
सौवर्णिकमपि निगलं, वध्नाति कालायसमपि यथा पुरुषम् ।
वध्नात्येवं जीवं, शुभमशुभं वा कृतं कर्म ॥१०॥
२०२. तम्हा दु कुसीलेहिं य, रायं मा कुणह मा व संसर्गं ।
साहीणो हि विणासो, कुसीलसंसर्गरायेण ॥११॥
तस्मात्तु कुशीलैश्च, रागं मा क्रुत मा वा संसर्गम् ।
स्वाधीनो हि विनाशः कुशीलसंसर्गरागेण ॥११॥
२०३. वरं वयतवेहि सग्गो, मा दुक्खं होउं णिरइ इयरेहि ।
छायातवट्टियाणं, पडिवालंताण गुरुभेयं ॥१२॥
वरं व्रततपोभिः स्वर्गः, मा दुःखं भवतु निरये इतरैः ।
छायाऽऽस्तपस्थितानां, प्रतिपालयतां गुरुभेदः ॥१२॥
२०४. खयरामरमण्य-करंजलि-मालाहिं च संयुया विउला ।
चक्कहररायलच्छी, लब्भई वोही ण भ व्वणुआ ॥१३॥
च रामरमनुज-कराञ्जलि-मालाभिश्च संस्तुता विपुला ।
चक्रधरराजलक्ष्मीः, लभ्यते बोधिः न भव्यनुता ॥१३॥

२०५. तत्थ ठिच्चा जहाठाणं, जक्खा आउक्खए चुया ।
उवेन्ति माणुसं जोणिं, सेदुसंगेऽभिजायए ॥१४॥
तत्र स्थित्वा यथास्थानं, यक्षा आयुःक्षये च्युताः ।
उपयान्ति मानुषीं योनिम्, स दशाङ्गोऽभिजायते ॥१४॥

२०६-२०७. भोच्चा माणुस्सए भोए, अप्पडिरूवे अहाउयं ।
पुच्चं विसुद्धसद्धम्मे, केवलं बोहि बुज्झिया ॥१५॥
चउरंगं* दुल्लहं मत्ता, संजमं पडिवज्जिया ।
तवसा धुयकम्मंसे, सिद्धे हवइ सासए ॥१६॥
भुक्त्वा मानुष्कान् भोगान्, अप्रतिरूपान् यथायुष्कम् ।
पूर्वं विसुद्धसद्धर्मा, केवलां बोधिं बुद्ध्वा ॥१५॥
चतुरङ्गं दुर्लभं ज्ञात्वा, संयमं प्रतिपद्य ।
तपसा घूतकर्माशः, सिद्धो भवति शाश्वतः ॥१६॥

१७. रत्नत्रयसूत्र

(अ) व्यवहार-रत्नत्रय

२०८. धम्मादीसद्दहणं, सम्मत्तं णाणमंगपुव्वगदं ।
चिद्धा तवंसि चरिया, व्यवहारो मोक्खमगो त्ति ॥१॥
धर्मादिश्रद्धानं, सम्यक्त्वं ज्ञानमङ्गपूर्वगतम् ।
चेष्टा तपसि चर्या, व्यवहारो मोक्षमार्ग इति ॥१॥

२०९. नाणेण जाणई भावे, दंसणेण य सद्दहे ।
चरित्तेण निगिण्हाइ, तवेण परिसुज्झई ॥२॥
ज्ञानेन जानाति भावान्, दर्शनेन च श्रद्धते ।
चारित्र्येण निगृह्णाति, तपसा परिशुध्यति ॥२॥

२१०. नाणं चरित्तहीणं, लिङ्गगहणं च दंसणविहीणं ।
संजमहीणं च तयं, जो चरइ निरत्थयं तरस ॥३॥
ज्ञानं चरित्रहीनं, लिङ्गग्रहणं च दर्शनविहीनम् ।
संयमविहीनं च तपः, यः चरति निरर्थकं तस्य ॥३॥

२११. नादंसणिरस्स नाणं, नाणेण विणा न हंति चरणगुणा ।
 अगुणिरस्स नत्थि मोक्खो, नत्थि अमोक्खस्स निव्वाणं ॥४॥
 नादर्शनिनो ज्ञानं, ज्ञानेन विना न भवन्ति चरणगुणाः ।
 अगुणिनो नारित मोक्षः, नारत्यमोक्षस्य निवर्णम् ॥४॥

२१२. हयं नाणं कियाहीणं, हया अण्णाणओ किया ।
 पासंतो पंगुलो दड्ढो, धावमाणो य अंधओ ॥५॥
 हतं ज्ञानं कियाहीनं, हताज्ज्ञानतः किया ।
 पश्यन् पङ्गुलः दग्धो, धावमानश्च अन्धकः ॥५॥

२१३. संजोअसिद्धीइ फलं वयंति, न हु एगचक्केण रहो पयाइ ।
 अंधो य पंगू य वणे समिच्चा, ते संपउत्ता नगरं पविट्ठा ॥६॥
 संयोगसिद्धौ फलं वदन्ति, न खल्वेकचक्रेण रथः प्रयाति ।
 अन्धश्च पङ्गुश्च वने समेत्य, ती संप्रयुवती नगरं प्रविष्टी ॥६॥

(आ) निश्चय-रत्नत्रय

२१४. सम्मदंसणणाणं, एसो लहदि त्ति णवरि ववदेसं ।
 सव्वणयपक्खरहिदो, भणिदो जो सो समयसारो ॥७॥
 सम्यग्दर्शनज्ञानमेव लभते इति केवलं व्यपदेशम् ।
 सर्वनयपक्षरहितो, भणितो यः स समयसारः ॥७॥

२१५. दंसणणाणचरित्ताणि, सेविदव्वाणि साहुणा णिच्चं ।
 ताणि पुण जाण तिण्णि वि, अप्पाणं चेव णिच्छयदो ॥८॥
 दर्शनज्ञानचारित्राणि, सेवितव्यानि साधुना नित्यम् ।
 तानि पुनर्जानीहि, त्रीण्यप्यात्मानं चैव निश्चयतः ॥८॥

२१६. णिच्छयणयेण भणिदो, तिहि तेहिं समाहिदो हु जो अप्पा ।
 ण कुणदि किंचि वि अन्नं, ण मुयदि सो मोक्खमग्गो त्ति ॥९॥
 निश्चयनयेन भणित-स्त्रिभिस्तैः, समाहितः खलु यः आत्मा ।
 न करोति किंचिदप्यन्यं, न मुञ्चति स मोक्षमार्गं इति ॥९॥

- [illegible]

२१७. अप्पा अप्पम्मि रओ, सम्माइठ्ठी हवेइ फुडु जीवो ।
जाणइ तं सण्णाणं, चरदिह चारित्तमग्गु त्ति ॥१०॥
आत्मा आत्मनि रतः, सम्यग्दृष्टिः भवति स्फुटं जीवः ।
जानाति तत् संज्ञानं, चरतीह चारित्रमार्गं इति ॥१०॥
२१८. आया हु महं नाणे, आया मे दंसणे चरित्ते य ।
आया पच्चक्खाणे, आया मे संजमे जोगे ॥११॥
आत्मा खलु मम ज्ञानं, आत्मा मे दर्शनं चरित्रं च ।
आत्मा प्रत्याख्यानं, आत्मा मे संयमो योगः ॥११॥

१८. सम्यग्दर्शनसूत्र

(अ) व्यवहार-सम्यक्त्वः निश्चय-सम्यक्त्व

२१९. सम्मत्तरयणसारं, मोक्खमहावृक्षमूलमिदि भणियं ।
तं जाणिज्जइ णिच्छय-ववहारसरूवदोभेयं ॥१॥
सम्यक्त्वरत्नसारं, मोक्षमहावृक्षमूलमिति भणितम् ।
तज्जायते निश्चय-व्यवहारस्वरूपद्विभेदम् ॥१॥
२२०. जीवादी सद्वृहणं, सम्मत्तं जिणवरेहि पण्णत्तं ।
ववहारा णिच्छयदो, अप्पा णं हवेइ सम्मत्तं ॥२॥
जीवादीनां श्रद्धानं, सम्यक्त्वं जिनवरैः प्रज्ञप्तम् ।
व्यवहारात् निश्चयतः, आत्मा णं भवति सम्यक्त्वम् ॥२॥
२२१. जं मोणं तं सम्मं, जं सम्मं तमिह होइ मोणं ति ।
निच्छयओ इयरस्स उ, सम्मं सम्मत्तहेऊ वि ॥३॥
यन् मीनं तत् सम्यक्, यत् सम्यक् तदिह भवति मीनं इति ।
निश्चयतः इतरस्स तु, सम्यक्त्वं सम्यक्त्वहेतुरपि ॥३॥
२२२. सम्मत्तविरहिया णं, सुट्ठु वि उग्गं तवं चरंता णं ।
ण लहंति वोहिलाहं, अवि वाससहस्सकोडीहि ॥४॥
सम्यक्त्वविरहिता णं, सुपुट्टु अपि उग्रं तपः चरन्तः णं ।
न लभन्ते वोधिन्नाभं, अपि वर्षराहस्यकोटिभिः ॥४॥

217. ఈ విధంగా అక్కడో అక్కడో అక్కడో నమ్మోచ్చున్న నంది:
అక్కడో యువరథదానిలో తెలివొక్కడే నమ్మో ధ్ధానం కంది:
అక్కడో స్త్రీలగా ఉన్నదే నమ్మో దాదీత్రం కంది.
218. అక్కడో నా ధ్ధానం. అక్కడో యువని. అక్కడో దాదీత్రం.
అక్కడో ప్రత్యాక్షానం (అనామకదానిని త్తనంబే నాదర్శనం)
అక్కడో నాదర్శనం. అక్కడో యానం. దాని అన్న అక్కడోదాదే.

२३६. जा ण करेदि जुगुप्पं, चेदा सट्ठेसिमेव धम्माणं ।
 सो खलु णिच्चिदिगिच्छो, सम्मादिट्ठी मुण्येव्वो ॥१८॥
 यो न करोति जगुणां, चेतयिता सर्वपामेव धर्माणाम् ।
 नः खलु निनिचिक्खित्तः, सम्यग्दृष्टिजतिव्यः ॥१८॥
२३७. जो हवइ असम्मूढो, चेदा सट्ठिट्ठी सच्चभावेसु ।
 सो खलु अमूढदिट्ठी, सम्मादिट्ठी मुण्येव्वो ॥१९॥
 यो भवति असंगूढः, चेतयिता सट्ठिदृष्टिः सर्वभावेषु ।
 स खलु अमूढदृष्टिः, सम्यग्दृष्टिजतिव्यः ॥१९॥
२३८. नाणेणं दंसणेणं च, चरित्तेणं तहेव य ।
 खन्तीए मुत्तीए, वड्हमाणो भवाहि य ॥२०॥
 ज्ञानेन दर्शनेन च, चारित्र्येण तथैव च ।
 क्षान्त्या मुक्त्या, वर्धमानो भव च ॥२०॥
२३९. णो छादए णोऽवि य लूसएज्जा, माणं ण सेवेज्ज पगासणं च ।
 ण यावि पण्णे परिहास कुज्जा, ण याऽसियावाद वियागरेज्जा ॥
 नो छादयेन्नापि च लूपयेद्, मानं न सेवेत प्रकाशनं च ।
 न चापि प्राज्ञः परिहासं कुर्यात्, न चाप्याशीर्वादं व्यागृणीयात् ॥
२४०. जत्थेव पासे कइ दुप्पउत्तं, काएण वाया अटु माणसेणं ।
 तत्थेव धीरो पडिसाहरेज्जा, आइन्नओ खिप्पमिवक्खलीणं ॥२२॥
 यत्रैव पश्येत् क्वचित् दुष्प्रयुक्तं, कायेन वाचा अथ मानसेन ।
 तत्रैव धीरः प्रतिसंहरेत्, आजानेयः (जात्यदवः) क्षिप्रमिव खलीनम् ॥
२४१. तिण्णो हु सि अण्णवं महं, किं पुण चिट्ठसि तीरमागओ ।
 अभितुर पारं गमित्तए, समयं गोयम ! मा पमायए ॥२३॥
 तीर्णः खलु असि अण्णवं महान्तं, किं पुनस्तिष्ठसि तीरमागतः ।
 अभित्वरस्व पारं गन्तुं, समयं गौतम ! मा प्रमादीः ॥२३॥
२४२. जो धम्मिएसु भत्तो, अणुचरणं कुणदि परमसद्धाए ।
 पियवयणं जंपंतो, वच्छल्लं तस्स भव्वस्स ॥२४॥
 यः धार्मिकेषु भक्तः, अनुचरणं करोति परमश्रद्धया ।
 प्रियवचनं जल्पन्, वात्सल्यं तस्य भव्यस्य ॥२४॥

२४९. सम्मत्तरयणभट्टा, जाणंता बहुविहाइं सत्थाइं ।
 आराहणाविरहिया, भमंति तत्थेव तत्थेव ॥५॥
 सम्यक्त्वरत्नभ्रष्टा, जानन्तो बहुविधानि शास्त्राणि ।
 आराधनाविरहिता, भ्रमन्ति तत्रैव तत्रैव ॥५॥

२५०-२५१. परमाणुमित्तयं पि हु, रायादीणं तु विज्जदे जस्स ।
 ण वि सो जाणदि अप्पाणयं तु सव्वागमधरो वि ॥६॥
 अप्पाणमयाणंतो, अणप्पयं चावि सो अयाणंतो ।
 कह होदि सम्मदिट्ठी, जीवाजीवे अयाणंतो ॥७॥
 परमाणुमात्रमपि खलु, रागादीनां तु विद्यते यस्य ।
 नापि स जानात्यात्मानं, तु सर्वागमधरोऽपि ॥६॥
 आत्मानमजानन्, अनात्मानं चापि सोऽजानन् ।
 कथं भवति सम्यग्दृष्टि-जीवाजीवान् अजानन् ॥७॥

२५२. जेण तच्चं विवुज्जेज्ज, जेण चित्तं निरुज्जदि ।
 जेण अत्ता विसुज्जेज्ज, तं णाणं जिणसासणे ॥८॥
 येन तत्त्वं विवुध्यते, येन चित्तं निरुध्यते ।
 येन आत्मा विशुध्यते, तज् ज्ञानं जिनशासने ॥८॥

२५३. जेण रागा विरज्जेज्ज, जेण सेएसु रज्जदि ।
 जेण मित्ती पभावेज्ज, तं णाणं जिणसासणे ॥९॥
 येन रागाद्विरज्यते, येन श्रेयस्सु रज्यते ।
 येन मैत्री प्रभाव्येत, तज् ज्ञानं जिनशासने ॥९॥

२५४. जो पस्सदि अप्पाणं, अवद्धपुट्ठं अणणमविसेसं ।
 अपदेससुत्तमज्झं, पस्सदि जिणसासणं सव्वं ॥१०॥
 यः पश्यति आत्मान-मवद्धस्पृष्टमनन्यमविशेषम् ।
 अपदेशसूत्रमध्यं, पश्यति जिनशासनं सर्वम् ॥१०॥

२५५. जो अप्पाणं जाणदि, असुइ-सरीरादु तच्चदो भिन्नं ।
 जाणम-रुव-सरुव, सो सत्थं जाणदे सव्वं ॥११॥
 यः आत्मानं जानाति, अशुचिशरीरात् तत्त्वतः भिन्नम् ।
 शायकरूपस्वरूपं, स शास्त्रं जानाति सर्वम् ॥११॥

२५९. एषाणं यदा विद्यते, यदापि होति विजयमसौहृदम् ।
 एषेण होति विदो, होति विदुः कुरु जयमं मोक्षम् ॥२५॥
 एषाणं यदा विद्यते, यदापि भवति विजयमसौहृदम् ।
 एषेण भवति विदो, भवति विदुः कुरु जयमं मोक्षम् ॥२५॥

२६०. जो जानति अमृतं, द्रव्यरागद्वेषममृतं ।
 सो जानति अपाणं, मोक्षो यत्तु जातिं तस्य लयम् ॥२६॥
 जो जानति अमृतं, द्रव्यरागद्वेषममृतं ।
 स जानति अमृतं, मोक्षो यत्तु जातिं तस्य लयम् ॥२६॥

२६१. लब्धं ग्राहि एतत्, तस्य फलं अपुह्येह मुजयते ।
 तद् ग्राही ग्राह्यग्राहि, भुञ्जेह घट् पतति ॥२७॥
 लब्ध्वा निधमेकतस्य फलमनुभवति मुजयत्वेन ।
 तथा ज्ञानी ज्ञाननिधि, भुञ्जते त्यक्त्वा परतृप्तिम् ॥२७॥

२६६. गुणहं वि गुणमहोषं किं काटिहं चरणविपरीणसा ।
 अथस्य जह पतिगता, दीवमपमदमकोटी वि॥१॥
 गुणहं वि गुणमहोषं, किं काटिहं चरणविपरीणसा ।
 अथस्य जह पतिगता, दीवमपमदमकोटिरिति ॥२॥

२६७. थोयप्मि सिविगदे निगद, बहूमुखं जो चरित्तसंभुगो ।
 जो पुण चरित्तहोणो, किं तस्य सदेन बहूएण ॥६॥
 स्तोके सिविगदे जयति, बहूमुखं यदचारिणमभूतः ।
 यः पुनश्चास्मिन्निगद, किं तस्य श्रुतेन बहूतेन ॥७॥

२७४. चारित्तं खलु धम्मो, धम्मो जो सो समो त्ति णिहिट्ठो ।
 मोहक्खोहविहीणो, परिणामो अप्पणो हु समो ॥१३॥
 चारित्रं खलु धर्मो, धर्मो यः स समः इति निर्दिष्टः ।
 मोहक्षोभविहीनः, परिणाम आत्मनो हि समः ॥१३॥
२७५. समदा तह मज्झत्थं, सुद्धो भावो य वीयरायत्तं ।
 तह चारित्तं धम्मो, सहावआराहणा भणिया ॥१४॥
 समता तथा माध्यस्थ्यं, शुद्धो भावश्च वीतरागत्वम् ।
 तथा चारित्रं धर्मः, स्वभावाराधना भणिता ॥१४॥
२७६. सुविदिदपयत्थसुत्तो, संजमतवसंजुदो विगदरागो ।
 समणो समसुहदुक्खो, भणितो सुद्धोवओओ त्ति ॥१५॥
 सुविदितपदार्थसूत्रः, संयमतपःसंयुतो विगतरागः ।
 श्रमणः समसुखदुःखो, भणितः शुद्धोपयोग इति ॥१५॥
२७७. सुद्धस्स य सामण्णं, भणियं सुद्धस्स दंसणं णाणं ।
 सुद्धस्स य णिव्वाणं, सो च्चिय सिद्धो णमो तस्स ॥१६॥
 शुद्धस्स च श्रामण्यं, भणितं शुद्धस्य दर्शनं ज्ञानम् ।
 शुद्धस्य च निर्वाणं, स एव सिद्धो नमस्तस्मै ॥१६॥
२७८. अइसयमादसमुत्थं, विसयातीदं अणोवममणंतं ।
 अव्वुच्छिन्नं च सुहं, सुद्धवओगप्पसिद्धानं ॥१७॥
 अतिशयमात्मसमुत्थं, विपयातीतमनुपममनन्तम् ।
 अव्युच्छिन्नं च सुखं, शुद्धोपयोगप्रसिद्धानाम् ॥१७॥
२७९. जस्स ण विज्जदि रागो, दोसो मोहो व सव्वदव्वेसु ।
 णाऽऽसवदि सुहं असुहं, समसुहदुक्खस्स भिक्खुस्स ॥१८॥
 यस्य न विद्यते रागो, द्वेषो मोहो वा सर्वद्रव्येषु ।
 नाऽऽलवति शुभमशुभं, समसुखदुःखस्य भिक्षोः ॥१८॥

(इ) समन्वय

२८०. णिच्छय सज्जसरुव्वं, सराय तस्सेव साहणं चरणं ।
 तम्हा दो वि य कमसो, पडिच्छमाणं पवुज्जेहे ॥१९॥
 निश्चयः साध्यस्वरूपः, सरागं तस्यैव साधनं चरणम् ।
 तस्मात् द्वे अपि च क्रमशः, प्रतीप्यमाणं प्रवुध्यध्वम् ॥१९॥

२१. साधनासूत्र

२८८. आहारासन-निद्राजयं, च काऊण जिणवरमएण ।
 ज्ञायव्वो णियअप्पा, णाऊणं गुरुप्रसाएण ॥१॥
 आहारासन-निद्राजयं, च कृत्वा जिनवरमतेन ।
 ध्यातव्यः निजात्मा, ज्ञात्वा गुरुप्रसादेन ॥१॥
२८९. नाणस्स सव्वस्स पगासणाए, अण्णाणमोहस्स विवज्जणाए ।
 रागस्स दोसस्स य संखएणं, एगंतसोक्खं समुवेइ मोक्खं ॥२॥
 ज्ञानस्य सर्वस्य प्रकाशनया, अज्ञानमोहस्य विवर्जनया ।
 रागस्य द्वेषस्य च संक्षयेण, एकान्तसौख्यं समुपैति मोक्षम् ॥२॥
२९०. तस्सेस मग्गो गुरुविद्धसेवा, विवज्जणा वालजणस्स दूरा ।
 सज्झायएगंतनिवेशणा य, सुत्तथ संचित्तणया धिई य ॥३॥
 तस्यैष मार्गो गुरुवृद्धसेवा, विवर्जना वालजनस्य दूरात् ।
 स्वाध्यायैकान्तनिवेशना च, सूत्रार्थसंचिन्तनता धृतिश्च ॥३॥
२९१. आहारमिच्छे मियमेसणिज्जं, सहायमिच्छे निउणत्थवुद्धि ।
 निकेयमिच्छेज्ज विवेगजोग्गं समाहिकामे समणे तवस्सी ॥४॥
 आहारमिच्छेद् मितमेषणीयं, सखायमिच्छेद् निपुणार्थवुद्धिम् ।
 निकेतमिच्छेद् विवेकयोग्यं, समाधिकामः श्रमणस्तपस्वी ॥४॥
२९२. हियाहारा मियाहारा, अप्पाहारा य जे नरा ।
 न ते विज्जा तिगिच्छंति, अप्पाणं ते तिगिच्छणा ॥५॥
 हिताहारा मिताहारा अल्पाहाराः च ये नराः ।
 न तान् वैद्याः चिकित्सन्ति आत्मानं ते चिकित्सकाः ॥५॥
२९३. रसा पगामं न नित्सेवियव्वा, पायं रसा दित्तिकरा नराणं ।
 दित्तं च कामा समभिद्ववंति, दुमं जहा साउफलं व पक्खी ॥६॥
 रसाः प्रकामं न निषेवितव्याः, प्रायो रसा दीप्तिकरा नराणाम् ।
 दीप्तं च कामाः समभिद्रवन्ति, द्रुमं यथा स्वादुफलमिव पक्षिणः ॥६॥

३००. पञ्च य अणुव्याहं, सत्त उ सिक्खा उ देशजइवम्मो ।
 सत्त्वेण य देसेण य, तेण जुओ होइ देसजई ॥५॥
 पञ्च च अणुव्रतानि, सत्त तु शिक्षाः देशयत्तिवुसं ।
 सर्वेण वा देशेन वा, तेन युतो भवति देशयतिः ॥५॥

२३. श्रावकधर्मसूत्र

३०१. संपत्तदंसणाई, पइदियहं जइजणा सुणेई य ।
 सामाचारिं परमं जो, खलु तं सावगं विति ॥१॥
 संप्राप्तदर्शनादिः, प्रतिदिवसं यतिजनाच्छृणोति च ।
 सामाचारीं परमां यः, खलु तं श्रावकं ब्रुवते ॥१॥
३०२. पंचुवरसहियाइं, सत्त वि विसणाई जो विवज्जेइ ।
 सम्मत्तविसुद्धमई, सो दंसणसावओ भणिओ ॥२॥
 पंचुवरसहितानि सप्त अपि व्यसनानि यः विवर्जयति ।
 सम्यक्त्वविशुद्धमतिः स दर्शनश्रावकः भणितः ॥२॥
३०३. इत्थी जूयं मज्जं, मिगव्व वयणे तहा फलसया य ।
 दंडफलसत्तमत्थस्स दूषणं सत्त वसणाई ॥३॥
 स्त्री द्यूतं मद्यं, मृगया वचने तथा परुषता च ।
 दण्डपरुषत्वम् अर्थस्य दूषणं सत्त व्यसनानि ॥३॥
३०४. मांसासणेण, वड्ढइ दप्पो दप्पेण मज्जमहिलसइ ।
 जूयं पि रमइ तो तं, पि वणिण्ण पाउणइ दोसे ॥४॥
 मांसाशनेन वर्धते दर्पः दर्पेण मद्यम् अभिलषति ।
 द्यूतम् अपि रमते ततः तद् अपि वर्णितान् प्राप्नोति दोषान् ॥४॥
३०५. लोइयसत्थम्मि वि, वणिण्यं जहा गयणगामिणो विप्पा ।
 भुवि मांसासणेण पडिया, तम्हा ण पडंजाए मंसं ॥५॥
 लौकिकशास्त्रे अपि वर्णितम् यथा गगनगामिनः विप्राः ।
 भुवि मांसाशनेन पतिताः तस्माद् न प्रयोजयेद् मांसम् ॥५॥

३००. पंच य अणुव्वयाइं, सत्त उ सिक्खा उ देसजइधम्मो ।

सव्वेण व देसेण व, तेण जुजो होइ देसजई ॥५॥

पञ्च च अणुव्रतानि, सप्त तु शिक्षाः देशयतिधुर्मः ।

सर्वेण वा देशेन वा, तेन युतो भवति देशयतिः ॥५॥

२३. श्रावकधर्मसूत्र

३०१. संपत्तदंसणाई, पइदियहं जइजणा सुणेई य ।

सामायारिं परमं जो, खलु तं सावगं विति ॥१॥

संप्राप्तदर्शनादिः, प्रतिदिवसं यतिजनाच्छृणोति च ।

सामाचारीं परमां यः, खलु तं श्रावकं ब्रुवते ॥१॥

३०२. पंचुवरसहियाइं, सत्त वि विसणाई जो विवज्जेइ ।

सम्मत्तविसुद्धमई, सो दंसणसावओ भणिओ ॥२॥

पञ्चोदुस्वरसहितानि सप्त अपि व्यसनानि यः विवर्जयति ।

सम्यक्त्वविशुद्धमतिः स दर्शनश्रावकः भणितः ॥२॥

३०३. इत्थी जूयं मज्जं, मिगव्व वयणे तहा फरुसया य ।

दंडफरुसतमत्थस्स दूराणं सत्त वराणाई ॥३॥

इत्थी यत्तं मय्यं, मृगया वचने तथा परुपता च ।

दण्डफरुसत्वम् अर्थस्य दूषणं सप्त व्यसनानि ॥३॥

३०४. मांसामणेण, वड्डइ वप्पो वप्पेण मज्जमहितसइ ।

जूयं पि रमइ सो तं, पि वणिण् पाउणइ दोसो ॥४॥

मांसापानेन यथोक्तं दण्डः दण्डेण मय्यम् अभिजयति ।

सुखम् अपि रमते तथा न अपि वणिजान् प्राप्नोति दोषान् ॥४॥

३०५. सोइइमन्थमि पि, वणिमं जल्ल मय्यमामिजो विण्ण ।

भूयि मांसामणेण पटिप्पा, तम्हा य पडंजण् मंसं ॥५॥

सोऽइमन्थमि पि वणिजम् तथा मय्यमामिजः विना ।

अपि मांसामणेण पटिप्पा यथापि न प्रपञ्चयेद् मांसम् ॥५॥

100. గ్రామ పంచాయతీ (గ్రామపంచాయతీ) పరిధిలో, ఏదైనా ఒకటి, అయితే గానీ ఈ పంచాయతీ గానీ పంచాయతీ పంచాయతీ (గ్రామపంచాయతీ) పరిధిలో.

28. గ్రామ పంచాయతీ పరిధి

101. పంచాయతీ పరిధిలో 100 గ్రామపంచాయతీ పరిధిలో, ఏదైనా ఒకటి, అయితే గానీ ఈ పంచాయతీ గానీ పంచాయతీ పంచాయతీ (గ్రామపంచాయతీ) పరిధిలో.

102. పంచాయతీ పరిధిలో 100 గ్రామపంచాయతీ పరిధిలో, ఏదైనా ఒకటి, అయితే గానీ ఈ పంచాయతీ గానీ పంచాయతీ పంచాయతీ (గ్రామపంచాయతీ) పరిధిలో.

103. పంచాయతీ పరిధిలో 100 గ్రామపంచాయతీ పరిధిలో, ఏదైనా ఒకటి, అయితే గానీ ఈ పంచాయతీ గానీ పంచాయతీ పంచాయతీ (గ్రామపంచాయతీ) పరిధిలో.

104. పంచాయతీ పరిధిలో 100 గ్రామపంచాయతీ పరిధిలో, ఏదైనా ఒకటి, అయితే గానీ ఈ పంచాయతీ గానీ పంచాయతీ పంచాయతీ (గ్రామపంచాయతీ) పరిధిలో.

105. పంచాయతీ పరిధిలో 100 గ్రామపంచాయతీ పరిధిలో, ఏదైనా ఒకటి, అయితే గానీ ఈ పంచాయతీ గానీ పంచాయతీ పంచాయతీ (గ్రామపంచాయతీ) పరిధిలో.

३०६. मज्जेण णरो अदसो, कुण्हेइ कम्माणि णिदणिज्जाइ ।
 इहलोए परलोए, अणुहवइ अणंतयं दुवखं ॥६॥
 मच्चेन नरः अवशः करोति कर्माणि निन्दनीयानि ।
 इहलोके परलोके अनुभवति अनन्तकं दुःखम् ॥६॥
३०७. संवेगजणिदकरणा, णिस्सल्ला मंदरो व्व णिवकंपा ।
 जस्स दढा जिणभत्ती, तस्स भयं णत्थि संसारे ॥७॥
 संवेगजनितकरणा, निःशल्या मन्दर इव निष्कम्पा ।
 यस्य दृढा जिनभक्तिः, तस्य भयं नास्ति संसारे ॥७॥
३०८. सत्तू वि मित्तभावं, जम्हा उवयाइ विणयसीलस्स ।
 विणओ तिविहेण तओ, कायव्वो देसधिरएण ॥८॥
 शत्रुः अपि मित्रभावम् यस्माद् उपयाति विनयशीलस्य ।
 विनयः त्रिविधेन ततः कर्तव्यः देशविरतेन ॥८॥
३०९. पाणिवहमुसावाए, अदत्तपरदारनियमणेहिं च ।
 अपरिमिइच्छाओऽपि य, अणुव्वयाइं विरमणाइं ॥९॥
 प्राणिवधमृपावादा-दत्तपरदारनियमनैश्च ।
 अपरिमितेच्छातोऽपि च, अणुव्रतानि विरमणानि ॥९॥
३१०. वंधवहच्छविच्छेए, अइभारे भत्तपाणवुच्छेए ।
 कोहाइदुसियमणो, गोमणुयाईण नो कुज्जा ॥१०॥
 बन्धवधच्छविच्छेदान्, अतिभारान् भवत्तपानव्युच्छेदान् ।
 क्रोधादिदूषितमनाः, गोमनुष्यादीनां न कुर्यात् ॥१०॥
३११. थूलमुसावायस्स उ, विरई दुच्चं, स पंचहा होइ ।
 कन्नागोभु आल्लिय - नासहरण - कूडसक्खिज्जे ॥११॥
 स्थूलमृपावादस्य तु, विरतिः द्वितीयं स पंचधा भवति ।
 कन्यागोभूअलीक - न्यासहरण - कूटसाक्ष्याणि ॥११॥
३१२. सहसा अद्वभवाणं, रहसा य सदारमंतभेयं च ।
 मोसोवएसयं, कूडलेहकरणं च वज्जिज्जा ॥१२॥
 सहसाम्याख्यानं, रहसा च स्वदारमन्त्रभेदं च ।
 मृगोपदेशं कूटलेखकरणं च वर्जयेत् ॥१२॥

३१५-३१६. विरम्य परिगमताओ, अतरिमिआओ अमंतान्हाओ ।
 बहुदोस्तसंकुजाओ, नरयगइममगनंवाओ ॥१५॥
 गित्ताइ हिरग्याइं यणाइ कुवाइ - कुमियगस तहा ।
 सम्मं वितुद्धचित्तो, न प्रमाणादरुमं कुज्जा ॥१६॥
 विरताः परितृप्तात्-अगनिमिताद्-अमन्दातुण्यात् ।
 बहुदोस्तसंकुजात्, नरकमतिगमनपथात् ॥१५॥
 धोत्रादेः हिरग्यादेः धनादेः द्विप्यादेः कुप्यनस्य तथा
 सम्यग्विगुह्यनित्तो, न प्रमाणातिक्रमं कुर्यात् ॥१६॥

३१७. भाविज्ज य संतोसं, गहियमियाणिं अजानमाणेणं ।
 योवं पुणो न एवं, गिहियस्सामो त्ति वित्तिज्जा ॥१७॥
 भावयेच्च सन्तोपं, गृहीतमिदानीमजानानेन ।
 स्तोकं पुनः न एवं, गृहीष्याम इति चिन्तयेत् ॥१७॥

३१८. जं च दिसावेरमणं, अणत्थदंडाज जं च वेरमणं ।
 देसावगासियं पि य, गुणव्वयाइं भवे ताइं ॥१८॥
 यच्च दिग्विरमणं, अनर्थदण्डात् यच्च विरमणम् ।
 देशावकाशिकमपि च, गुणव्रतानि भवेयुस्तानि ॥१८॥

*परो गन्तो जो विवाहो अप्पणो चैव न परविवाहो । किं भणियं होइ ? मणइ-
 विच्छिद्वसंतोसामावाओ अप्पणा अन्नाओ कन्नओ परिणैइ ति । पुण अश्यारो
 सदारसंतुट्ठरस होइ ॥—सावयधम्म पंचासक चूणि, ७६ ।

३२६. सावज्जजोगपरिरक्खणट्ठा, सामाइयं केवलियं पसत्थं ।
 गिहत्थधम्मा परमंति नच्चा, कुज्जा बुहो आयहियं परत्था ॥२६॥
 सावद्ययोगपरिरक्षणार्थं, सामायिकं केवलिकं प्रशस्तम् ।
 गृहस्थधर्मात् परममिति ज्ञात्वा, कुर्याद् बुध आत्महितं परत्र ॥२६॥
३२७. सामाइयम्मि उ कए, समणो इव सावओ हवइ जम्हा ।
 एएण कारणेणं, बहुसो सामाइयं कुज्जा ॥२७॥
 सामायिके तु कृते, श्रमण इव श्रावको भवति यस्मात् ।
 एतेन कारणेन, बहुशः सामायिकं कुर्यात् ॥२७॥
३२८. सामाइयं ति काउं, परचित्तं जो उ चित्तई सड्ढो ।
 अट्ठवसट्ठोवगओ, निरत्थयं तस्सा सामाइयं ॥२८॥
 सामायिकमिति कृत्वा, परचिन्तां यस्तु चिन्तयति श्राद्धः ।
 आर्तवशात्तर्पणतः, निरर्थकं तस्य सामायिकम् ॥२८॥
३२९. आहारदेहसत्कार-वंभाज्जावारपोसहो य णं ।
 देसे सव्वे य इमं, चरमे सामाइयं णियमा ॥२९॥
 आहारदेहसत्कार-ब्रह्मचर्यमव्यापारपोषधः च ।
 देशे सर्वस्मिन् च इदं, चरमे सामायिकं नियमात् ॥२९॥
३३०. अन्नाईणं सुद्धाणं, कप्पणिज्जाण देसकालजुत्तं ।
 दाणं जईणमुचियं, गिहीण सिक्खावयं भणियं ॥३०॥
 अन्नादीनां शुद्धानां, कल्पनीयानां देशकालयुतम् ।
 दानं यत्किम्यः उचितं, गृहिणां शिक्षाव्रतं भणितम् ॥३०॥
३३१. आहारोसह-सत्थाभय-भेओ जं चउव्विहं दाणं ।
 तं युत्तइ दायव्वं, णिद्धिट्ठमुवासयज्जयणे ॥३१॥
 आहारोपाय-शास्त्रानुभयभेदान् यत् चतुर्विधम् दानम् ।
 तद् उच्यते दातव्यं निर्दिष्टम् उपासक-अध्ययने ॥३१॥
३३२. दाणं भोगणमेत्तं, दिग्गज धनो हव्वेइ सायारो ।
 पणापनक्षिमेणं, मंदंसणे किं विचारेण ॥३२॥
 दाणं भोगणसाधं, दीयते धन्यो भवति गागारः ।
 दातव्यमिदमेतमंदसने किं विचारेण ॥३२॥

106. సామర్థ్యమొగల ప్రాంతములలో నుండి ఈ కారణమువల్ల సామాన్యము ప్రోత్సహించబడును. అదే ప్రోత్సహించు స్వభావము లన్నియు అన్నియును అన్నియును, మొత్తము ప్రోత్సహించు సామాన్యము అవలంబించు అన్నియు.

107. సామాన్యము అవలంబించు ప్రాంతము లోని ప్రాంతముల నమోదించును. సామర్థ్యమొగల ప్రాంతము అవలంబించును. అందువల్ల సామాన్యము అవలంబించును.

108. సామాన్యము అవలంబించు ప్రాంతము నమోదించును. అందువల్ల సామాన్యము అవలంబించును. అందువల్ల సామాన్యము అవలంబించును.

109. అందువల్ల సామాన్యము అవలంబించును. అందువల్ల సామాన్యము అవలంబించును. అందువల్ల సామాన్యము అవలంబించును.

110. అందువల్ల సామాన్యము అవలంబించును. అందువల్ల సామాన్యము అవలంబించును. అందువల్ల సామాన్యము అవలంబించును.

111. అందువల్ల సామాన్యము అవలంబించును. అందువల్ల సామాన్యము అవలంబించును. అందువల్ల సామాన్యము అవలంబించును.

112. అందువల్ల సామాన్యము అవలంబించును. అందువల్ల సామాన్యము అవలంబించును. అందువల్ల సామాన్యము అవలంబించును.

113. అందువల్ల సామాన్యము అవలంబించును. అందువల్ల సామాన్యము అవలంబించును. అందువల్ల సామాన్యము అవలంబించును.

३५३. किं काह्वि यज्यागो, कायकलेसो विचित्रो जयवासो ।
 अज्जयणमोणपहुवो, समदारहियस्य समणस्त ॥१८॥
 किं कस्सियति यज्यागो, कायकलेसो विचित्रोपवासः ।
 अज्जयणमोणपहुवो, समदारहियस्य श्रमणस्य ॥१८॥
३५४. बुद्धे परिनिव्वुट्ठे चरे, गाम गण् नगरे य संजए ।
 संतिमणं च बूहए, समयं गोयम ! मा पमायए ॥१९॥
 बुद्धः परिनिवृत्तश्चरन्, ग्रामे गतो नगरे वा संवतः ।
 शान्तिमार्गं न ब्रूह्ये, समयं गौतम ! मा प्रमादीः ॥१९॥
३५५. न ह्नु जिणे अज्ज विस्सई, बहुमए विस्सई मग्गदेसिए ।
 संपइ नेयाउए पहे, समयं गोयम ! मा पमायए ॥२०॥
 न खलु जिनोऽयं दृश्यते, बहुमतो दृश्यते मार्गदर्शितः ।
 सम्प्रति नैयायिके पथि, समयं गौतम ! मा प्रमादीः ॥२०॥

(आ) वेश-लिंग

३५६. वेसो वि अप्पमाणो, असंजमपएत्तु वट्टमाणस्त ।
 किं परियत्तियवेसं, विसं न मारेइ खज्जंतं ॥२१॥
 वेपोऽपि अप्रमाणः, असंयमपदेषु वर्तमानस्य ।
 किं परिवर्तितवेपं, विषं न मारयति खादन्तम् ॥२१॥
३५७. पच्चयत्थं च लोगस्स, नाणाविहविगप्पणं ।
 जत्तत्थं गहणत्थं च, लोगे लिंगपओयणं ॥२२॥
 प्रत्ययार्थं च लोकस्य, नानाविधविकल्पनम् ।
 यात्रार्थं ग्रहणार्थं च, लोके लिङ्गप्रयोजनम् ॥२२॥
३५८. पासंडीलिंगाणि व, गिहिलिंगाणि व बहुप्पयाराणि ।
 धित्तुं वदन्ति मूढा, लिंगमिणं मोक्खमग्गो त्ति ॥२३॥
 पाषंडिलिङ्गानि वा, गृहिलिङ्गानि वा बहुप्रकाराणि ।
 गृहीत्वा वदन्ति मूढा, लिङ्गमिदं मोक्षमार्ग इति ॥२३॥
३५९. पुल्लेव मुट्ठी जह से असारं, अयन्तिए कूडकहावणे वा ।
 राढामणी वेरुलियप्पगासे, अमहग्घए होइ य जाणएसु ॥२४॥
 शुषिरा इव मुष्टिर्यथा स असारः, अयन्त्रितः कूटकार्षापणो वा ।
 राढामणिवैडूर्यप्रकाराः, अमहार्घको भवति च ज्ञायकेषु ज्ञेषु ॥२४॥

३६०. भावनिर्गुणितमिह, वातिरसंभवात् कौशलं भावो ।
 भावो वातिरसंभवात्, वातिरसंभवात् । भावो वातिरसंभवात् ।
 भावो वातिरसंभवात्, वातिरसंभवात् । भावो वातिरसंभवात् ।
 भावो वातिरसंभवात्, वातिरसंभवात् । भावो वातिरसंभवात् ।
३६१. भावनिर्गुणितमिह, वातिरसंभवात् कौशलं भावो ।
 भावो वातिरसंभवात्, वातिरसंभवात् । भावो वातिरसंभवात् ।
 भावो वातिरसंभवात्, वातिरसंभवात् । भावो वातिरसंभवात् ।
 भावो वातिरसंभवात्, वातिरसंभवात् । भावो वातिरसंभवात् ।
३६२. वातिरसंभवात्, भावो वातिरसंभवात् कौशलं भावो ।
 वातिरसंभवात्, भावो वातिरसंभवात् कौशलं भावो ।
 वातिरसंभवात्, भावो वातिरसंभवात् कौशलं भावो ।
 वातिरसंभवात्, भावो वातिरसंभवात् कौशलं भावो ।
३६३. वातिरसंभवात्, भावो वातिरसंभवात् कौशलं भावो ।
 वातिरसंभवात्, भावो वातिरसंभवात् कौशलं भावो ।
 वातिरसंभवात्, भावो वातिरसंभवात् कौशलं भावो ।
 वातिरसंभवात्, भावो वातिरसंभवात् कौशलं भावो ।
३६४. वातिरसंभवात्, भावो वातिरसंभवात् कौशलं भावो ।
 वातिरसंभवात्, भावो वातिरसंभवात् कौशलं भावो ।
 वातिरसंभवात्, भावो वातिरसंभवात् कौशलं भावो ।
 वातिरसंभवात्, भावो वातिरसंभवात् कौशलं भावो ।

२५. अथर्ववेद

३६४. अहिंसा सत्त्वं च अतेणनं च, ततो य व्रतं अपरिग्रहं च ।
 पञ्चविजया पञ्च महद्वयाणि, चरिष्ये धर्मं जिनदेशितं विदुः ॥१॥
 अहिंसा सत्त्वं चास्तेनकं च, ततश्चात्र ह्यापरिग्रहं च ।
 प्रतिपद्य पञ्चमहाव्रतानि, चरति धर्मं जिनदेशितं विदुः ॥१॥
३६५. निस्तल्लस्येव पुनो, महद्वदाइं हवन्ति सत्त्वाइं ।
 वदमुवहम्मदि तीहिं दु, णिदाणमिच्छत्तमायाहि ॥२॥
 निःशल्यस्यैव पुनः, महाव्रतानि भवन्ति सर्वाणि ।
 व्रतमुपहन्यते तिसभिस्तु, निवृत्तं निःशल्यस्यैव ॥२॥

೧೦. ಅಂಶ ಕೂಡ ಪದ್ಯವೂ (ಪದ್ಯವೂ) ಮೊ (ಮೊ),
(ಪದ್ಯವೂ) (ಪದ್ಯವೂ) ಪದ್ಯವೂ,
ಅಂಶ ಕೂಡ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ
೧೧. ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ,
ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ,
ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ.
೧೨. ಪದ್ಯವೂ (ಪದ್ಯವೂ) ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ,
ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ; ಪದ್ಯವೂ
ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ
ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ :
೧೩. ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ
ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ (ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ
ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ).

೨೦. ಪದ್ಯವೂ

೧೪. ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ
ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ
ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ.
೧೫. ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ,
ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ
ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ
ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ ಪದ್ಯವೂ.

३६६. अगणिअ जो मुक्खसुहं, कुणइ निभाणं असारसुहेउं ।
 रो कायमणिकएणं, घेरुलियमणि पणासेइ ॥३॥
 अगणयित्वा यो मोक्षगुणं, करोति निदानमसारमुत्तहेतोः ।
 स काचमणिकृते, वैदूर्यमणि प्रणाशयति ॥३॥
३६७. कुलजोणिजीवमगण-ठाणाइसु जाणिऊण जीवाणं ।
 तत्सारंभणियत्तण, परिणामो होइ पढमवदं ॥४॥
 कुलयोनिजीवमार्गेणा-स्थानादिपु ज्ञात्वा जीवानाम् ।
 तत्सारम्भनिवर्तनपरिणामो भवति प्रथमव्रतम् ॥४॥
३६८. सच्चैसिमासमाणं, ह्रिदयं गढभो व सच्चसत्त्याणं ।
 सच्चैसि वदगुणाणं, पिंडो सारो अहिंसा हु ॥५॥
 सर्वेषामाश्रमाणां, हृदयं गर्भो वा सर्वशास्त्राणाम् ।
 सर्वेषां व्रतगुणानां, पिण्डः सारः अहिंसा हि ॥५॥
३६९. अप्पणट्ठा परट्ठा वा, कोहा वा जइ वा भया ।
 हिंसगं न मुसं बूया, नो वि अन्नं वयावए ॥६॥
 आत्मार्यं परार्थं वा, क्रोधाद्वा यदि वा भयात् ।
 हिंसकं न मृषा ब्रूयात्, नाप्यन्यं वदापयेत् ॥६॥
३७०. गामे वा णयरे वा, रण्णे वा पेच्छिऊण परमत्थं ।
 जो मुंचदि गहणभावं, तिदियवदं होदि तस्सेव ॥७॥
 ग्रामे वा नगरे वा-ऽरण्ये वा प्रेक्षित्वा परमार्थम् ।
 यो मुञ्चति ग्रहणभावं, तृतीयव्रतं भवति तस्यैव ॥७॥
३७१. चित्तमंतमचित्तं वा, अप्पं वा जइ वा बहुं ।
 दंतसोहणमेत्तं पि, ओग्गहंसि अजाइया ॥८॥
 चित्तवदचित्तवद्वा, अल्पं वा यदि वा बहु (मूल्यतः) ।
 दन्तशोधनमात्रमपि, अवग्रहे अयाचित्वा (न गृह्णन्ति) ॥८॥
३७२. अइभूमिं न गच्छेज्जा, गोयरग्गओ मुणी ।
 कुलस्स भूमिं जाणित्ता, मियं भूमिं परक्कमे ॥९॥
 अतिभूमिं न गच्छेद्, गोचराग्रगतो मुनिः ।
 कुलस्य भूमिं ज्ञात्वा, मितां भूमिं पराक्रमेत् ॥९॥

३७३. मूलमेअमहम्मरसा, महादोससमुत्तयं ।
तम्हा मेहुणसंगी, निगंथा यज्जयंति णं ॥१०॥
मूलम् एतद् अमरस्य, महादोषसमुच्छ्रयम् ।
तस्मान् मीयुनसंगी, निर्ग्रन्थाः वर्जयन्ति णम् ॥१०॥
३७४. माहुसुदाभगिणी विय, ददुणित्थित्तियं य पटिह्वं ।
इत्थिकहादिणियत्ती, तिलोयपुज्जं हवे वंमं ॥११॥
मानुसुताभगिनीमिव च, दृष्ट्वा स्त्रीत्रिकं च प्रतिह्वम् ।
स्त्रीकथादिनिवृत्ति-स्त्रिलोकपूज्यं भवेद् ब्रह्म ॥११॥
३७५. सव्वेसिं गंयाणं, तागो णिरवेक्खभावणापुव्वं ।
पंचमवदमिदि भणिदं, चारित्तभरं वहंतस्स ॥१२॥
सर्वेषां ग्रन्थानां, त्यागो निरपेक्षभावनापूर्वम् ।
पंचमव्रतमिति भणितं, चारित्र्यभरं ब्रह्म ॥१२॥
३७६. किं किंचणत्ति तक्कं, अपुणवभवकामिणोच देहे वि ।
संग त्ति जिणवरिदा, णिप्पडिकम्मत्तमुद्दिहा ॥१३॥
किं किंचनमिति तर्कः, अपुनर्भवकामिनोऽपि देहेऽपि ।
संग इति जिनवरेन्द्रा, निष्प्रतिकर्मत्वमुद्दिष्टवन्तः ॥१३॥
३७७. अप्पडिकुट्ठं उवधिं, अपत्थणिज्जं असंजदजणेहिं ।
मुच्छादिजणणरहिदं, गेण्हु सभणो जदि वि अप्पं ॥१४॥
अप्रतिकुण्टमुपधि-मप्रार्थनीयमसंयतजनैः ।
मूर्च्छादिजननरहितं, गृह्णातु श्रमणो यद्यप्यल्पम् ॥१४॥
३७८. आहारे व विहारे, देसं कालं समं खमं उवधिं ।
जाणित्ता ते सभणो, वट्टदि जदि अप्पलेवी सो ॥१५॥
आहारे वा विहारे, देशं कालं श्रमं क्षमम् उपधिम् ।
ज्ञात्वा तान् श्रमणः, वर्तते यदि अल्पलेपी सः ॥१५॥
३७९. न सो परिग्गहो वुत्तो, नायपुत्तेण ताइणा ।
मुच्छा परिग्गहो वुत्तो, इइ वुत्तं महेसिणा ॥१६॥
न सः परिग्रह उक्तो, ज्ञातपुत्रेण तायिना ।
मूर्च्छा परिग्रह उक्तो, ज्ञातपुत्रेण तायिना ।

- [illegible]

२६. समिति-गुप्तिसूत्र

(अ) अष्ट प्रवचन-माता

३८४. इरियाभासेसणाऽऽदाने, उच्चारे समिई इय ।
मणगुत्ती वयगुत्ती, कायगुत्ती य अट्टमा ॥१॥
ईर्याभापैपणाऽऽदाने-उच्चारे समितय इति ।
मनोगुप्तिर्वचोगुप्तिः, कायगुप्तिश्चाष्टमी ॥१॥

३८५. एदाओ अट्ट पवयणमादाओ णाणदंसणचरित्तं ।
रक्खंति सदा मुणिणो, मादा पुत्तं व पयदाओ ॥२॥
एता अष्ट प्रवचन-मातरः ज्ञानदर्शनचारित्राणि ।
रक्षन्ति सदा एतान्, तावन्ति तावन्ति ॥३॥

10. சில சீர்திருத்த அமைப்புகள் கீழ்க்கண்டவற்றில் சில
கால வரிகளை வசூலிக்கும் அதிகாரம், உரிமை அல்லது
கட்டுமான அமைப்புகள் கீழ்க்கண்டவற்றில்
11. கட்டிட சீர்திருத்த, வரிகள், வசூலிக்கும் அதிகாரம்
வசூலிக்கும் அதிகாரம், கட்டிட சீர்திருத்த
அமைப்புகள் கீழ்க்கண்டவற்றில்
12. கட்டிட சீர்திருத்த அமைப்புகள் கீழ்க்கண்டவற்றில்
கட்டிட சீர்திருத்த அமைப்புகள் கீழ்க்கண்டவற்றில்
கட்டிட சீர்திருத்த அமைப்புகள் கீழ்க்கண்டவற்றில்
13. கட்டிட சீர்திருத்த அமைப்புகள் கீழ்க்கண்டவற்றில்
கட்டிட சீர்திருத்த அமைப்புகள் கீழ்க்கண்டவற்றில்
கட்டிட சீர்திருத்த அமைப்புகள் கீழ்க்கண்டவற்றில்

26. கட்டிட - கட்டிட அமைப்புகள்

(a) கட்டிட அமைப்புகள் :

14. கட்டிட அமைப்புகள் கீழ்க்கண்டவற்றில்
கட்டிட அமைப்புகள் கீழ்க்கண்டவற்றில்
கட்டிட அமைப்புகள் கீழ்க்கண்டவற்றில்
15. கட்டிட அமைப்புகள் கீழ்க்கண்டவற்றில்
கட்டிட அமைப்புகள் கீழ்க்கண்டவற்றில்
கட்டிட அமைப்புகள் கீழ்க்கண்டவற்றில்

(आ) समिति

३१६. तत्सममामेन रिवा, ज्ञानेतरमपेक्षिता सकरजेन ।
 जंनुन परितृप्येनपरिणामनिरी हवे मममे ॥१३॥
 प्रागुक्तमार्गेण रिवा, यमान्तरमेतिता ममार्थेण ।
 जन्तुन् परिदृष्टा, द्वैर्वागमिति भवेद् ममनम् ॥१३॥
३१७. इन्द्रियत्वे विवर्जिता, सज्जायं चेव पंचहा ।
 तन्मुत्तो तत्पुरुषकारे, उवउते इरियं रिण ॥१४॥
 इन्द्रियाथान् विनायं, साध्यायं नैव पञ्चधा ।
 तन्मूर्तिः (गन्) तत्पुरुषकारः, उपयुक्त इवैरी रीयेत ॥१४॥
३१८. तद्देवुच्चावया पाणा, भक्तदृष्टा समागया ।
 तं उज्जुअं न गच्छिज्जा, जयमेव परवकमे ॥१५॥
 तद्देवुच्चावयाः प्राणिनः, भक्तार्थं समागताः ।
 तद्देवुक् न गच्छेत्, यतमेव पराकामेत् ॥१५॥

४०५. उगमनापायन-सुखमोहि, निदं य जर्वाप सज्जं वा ।
 मोक्षंस्तु य मुनिनो, परिशुद्धाद् सुखमा समिदी ॥२२॥
 उगमनापायन-सुखमोहि, निदं य जर्वाप जर्वा वा ।
 मोक्षंस्तु य मुनि, परिशुद्धाद् सुखमा समिदिः ॥२३॥

४०६. न सत्ताउमाड ॥२४॥, न शरीरसुखचमटु तेजदं ।
 पाण्डुमंजमदं, ज्ञानदं खेय भुंजेय ॥२५॥
 न सत्तायः सत्तायः, न शरीरसुखचमटु तेजोर्गम् ।
 ज्ञानार्थं मंगलार्थं, ज्ञानार्थं खेय भुञ्जीत ॥२६॥

४०७-४०८. जहा दुमस्त पुष्पेसु, भमरो आविष्य रसं ।
 न य पुष्पं किञ्चिदपि, सो य पीनेद् अप्ययं ॥२७॥
 एमेए समणा मुत्ता, जे लोए संति साहुणो ।
 विहंगमा य पुष्पेसु, दानभक्तिसणेख्या ॥२८॥
 यथा द्रुमस्य पुष्पे, धमरो आविष्यति रसम् ।
 न च पुष्पं कलामयति, न न प्रीणात्वात्मानम् ॥२९॥
 एवमेते श्रमणाः मुक्ता, ये लोके सन्ति साधवः ।
 विहंगमा इव पुष्पेषु, दानभक्तिसणेरताः ॥३०॥

४०९. आहाकम्म-परिणओ, फासुयभोई वि वंधंओ होई ।
 सुद्धं गवेसमाणो, आहाकम्मे वि सो सुद्धो ॥३१॥
 आधाकर्मपरिणतः, प्रासुकभोजी अपि वन्धको भवति ।
 शुद्धं गवेपयन्, आधाकर्मण्यपि स शुद्धः ॥३२॥

४१०. चक्खुसा पडिलेहिता, पमज्जेज्ज जयं जई ।
 आइए निक्खिवेज्जा वा, दुहओवि समिए सया ॥३३॥
 चक्षुषा प्रतिलिख्य, प्रमार्जयेत् यतं यतिः ।
 आददीत निक्षिपेद् वा, द्विधाऽपि समितः सदा ॥३४॥

४११. एगंते अच्चित्ते दूरे, गूढे विसालमविरोहे ।
 उच्चारदिच्चाआ, पदिठावणिया हवे समिदी ॥३५॥
 एकान्ते अचित्ते दूरे, गूढे विशाले अविरोधे ।
 उच्चारदित्यागः, प्रतिष्ठापनिका भवेत् समितिः ॥३६॥

४२३. यदि गवर्धदि कर्तुं ज्ञे, पट्टिकमण्यदि वदेत्तत्र शासनम् ।
 गतिविहीनो जा जह, सद्गुणं धेन वामम् ॥३॥
 यदि शस्यो कर्तुम्, प्रतिपन्नमण्यदि कुर्यात् पत्तनमम् ।
 गतिविहीनो यावद्वदि, श्रद्धात्तं चैव कर्तव्यम् ॥३॥

४२४. सागाद्यं चउदीसत्थो वंरणम् ।
 पट्टिकमण्यं कतउत्तमो पच्चक्कणं ॥८॥
 सागायिकम् चतुर्विंशतिन्तवः वन्दनम् ।
 प्रतिकमण्यं कायोत्तमः प्रत्याख्यानम् ॥८॥

४२५. गगभाषो गगनद्वयं, तणकंतण-सत्तुमित्तधिसओ त्ति ।
 निरभित्तसंगं चित्तं, उचित्तयधित्तित्पहाणं च ॥१९॥
 गगभाषो गगनाधिकं, तणकंतण-सत्तुमित्तधिसओ इति ।
 निरभित्तसंगं चित्तं, उचित्तयधित्तित्पहाणं च ॥१९॥
४२६. वयणोच्चारणणित्तिरियं, पत्तिवत्ता वीवरायभावेण ।
 जो शायदि अप्पाणं, परमसमाही हवे तत्त ॥१९॥
 वननोच्चारणणित्तिरियां, पत्तिवत्ता वीतरायभावेण ।
 यो व्यावत्तात्मा, परमसमाधिर्भवेत् तस्य ॥१९॥
४२७. विरदो सव्वत्तावज्जे, तिगुत्तो पिहिदिदिओ ।
 तत्त सामाद्वयं ठाई, इदि केवलित्तासणे ॥१९॥
 विरतः सर्वसावये, त्रिगुत्तः पिहितेन्द्रियः ।
 तस्य सामाधिकं स्थायि, इति केवलित्तासने ॥१९॥
४२८. जो समो सव्वभूदेत्तु, थावरेत्तु तसेत्तु वा ।
 तत्त सामाद्वयं ठाई, इदि केवलित्तासणे ॥१९॥
 यः समः सर्वभूतेषु, स्थावरेषु वसेषु वा ।
 तस्य सामाधिकं स्थायि, इति केवलित्तासने ॥१९॥
४२९. उसहादिजिनवराणं, णामणित्ति गुणानुकित्ति च ।
 काऊण अच्चिदूण य, तिसुद्धिपणामो थवो णेओ ॥१९॥
 ऋपभादिजिनवराणां, नामनिरुक्ति गुणानुकीर्ति च ।
 कृत्वा अचित्वा च, त्रिशुद्धिप्रणामः स्तवो ज्ञेयः ॥१९॥
४३०. दव्वे खेत्ते काले, भावे य कयावराहसोहणयं ।
 णिदणगरहणजुत्तो, मणवचकायेण पडिक्कमणं ॥१९॥
 द्रव्ये क्षेत्रे काले, भावे च कृतापराधशोधनकम् ।
 निन्दनगर्हणयुक्तो, मनोवचःकायेन प्रतिक्रमणम् ॥१९॥
४३१. आलोचणणिदणगरह-णाहिं अब्भुद्धिओ अकरणाए ।
 तं भावपडिक्कमणं, सेत्तं पुण दव्वदो भणिअं ॥१९॥
 आलोचननिन्दनगर्हणाभिः । अभ्युत्थितश्चाऽकरणाय ।
 तद् भावप्रतिक्रमणं, शेषं पुनर्द्रव्यतो भणितम् ॥१९॥

415. **අනුමත - අනුමත.** අනුමත-අනුමතයක්
අනුමත අනුමතයක් වේ. මෙය අනුමත
අනුමතයක් අනුමතයක් වේ (අනුමත
අනුමත අනුමතයක් වේ).
416. **අනුමත (අනුමත) අනුමතයක්**
අනුමත අනුමතයක් වේ (අනුමත)
අනුමත.
417. **අනුමතය (අනුමත) අනුමත** (අනුමත)
අනුමත අනුමතයක් වේ (අනුමත) අනුමත
අනුමතයක් වේ (අනුමත) අනුමත.
418. **අනුමතය (අනුමත) අනුමත** (අනුමත)
අනුමත අනුමතයක් වේ (අනුමත) අනුමත
අනුමතයක් වේ (අනුමත) අනුමත.
419. **අනුමතය (අනුමත) අනුමත** (අනුමත)
අනුමත අනුමතයක් වේ (අනුමත) අනුමත
අනුමතයක් වේ (අනුමත) අනුමත.
420. **අනුමතය (අනුමත) අනුමත** (අනුමත)
අනුමත අනුමතයක් වේ (අනුමත) අනුමත
අනුමතයක් වේ (අනුමත) අනුමත.
421. **අනුමතය (අනුමත) අනුමත** (අනුමත)
අනුමත අනුමතයක් වේ (අනුමත) අනුමත
අනුමතයක් වේ (අනුමත) අනුමත.
422. **අනුමතය (අනුමත) අනුමත** (අනුමත)
අනුමත අනුමතයක් වේ (අනුමත) අනුමත
අනුමතයක් වේ (අනුමත) අනුමත.

४३२. मोक्षार्थं सयणरक्षणं, रागादीभावधारणं किञ्चा ।
 अप्पाणं जो ज्ञायदि, तस्स तु होवि ति पडिकम्मणं ॥१६॥
 भुक्त्वा वननरत्नां, रागादिभावधारणं कृत्वा ।
 आत्मानं यो ध्यायति, तस्य तु भवतीति प्रतिक्रमणम् ॥१६॥
४३३. ज्ञाणणिलीणो साह, परिचागं कुणइ सव्वदोत्ताणं ।
 तम्हा तु ज्ञाणमेव हि, सव्वद्विचारस्स पडिकम्मणं ॥१७॥
 ध्याननिलीनः साधुः, परित्यागं करोति सर्वदोषाणाम् ।
 तस्मात् तु ध्यानमेव हि, सर्वातिचारस्य प्रतिक्रमणम् ॥१७॥
४३४. देवस्सियणियमादिसु, जहुत्तमाणेण उत्तकालम्हि ।
 जिणगुणचित्तणजुत्तो, काउसग्गो तणुविसग्गो ॥१८॥
 दैवसिकनियमादिषु, यथोक्तमानेन उक्तकाले ।
 जिणगुणचिन्तनयुक्तः, कायोत्सर्गस्तनुविसर्गः ॥१८॥
४३५. जे केइ उवसग्गा, देवमाणुस-तिरिक्खस्सेदणिया ।
 ते सव्वे अधिआसे, काउसग्गे ठिदो संतो ॥१९॥
 ये केचनोपसर्गा, देवमानुप-तिर्यगचेतनिकाः ।
 तान्सर्वानिव्यासे, कायोत्सर्गे स्थितः सन् ॥१९॥
४३६. मोक्षार्थं सयलजप्प-मणागयसुहमसुहवारणं किञ्चा ।
 अप्पाणं जो ज्ञायदि, पच्चक्खाणं हवे तस्स ॥२०॥
 मुक्त्वा सकलजल्प-मनागतशुभाशुभनिवारणं कृत्वा ।
 आत्मानं यो ध्यायति, प्रत्याख्यानं भवेत् तस्य ॥२०॥
४३७. णियभावं ण वि मुच्चइ, परभावं णेव गेण्हए केइं ।
 जाणदि पस्सदि सव्वं, सोऽहं इदि चित्तए णाणी ॥२१॥
 निजभावं नापि मुञ्चति, परभावं नैव गृह्णाति कमपि ।
 जानाति पश्यति सर्वं, सोऽहम् इति चिन्तयेद् ज्ञानी ॥२१॥
४३८. जं किञ्चि मे दुच्चरितं, सव्वं तिविहेण वोसिरे ।
 सामाइयं तु तिविहं, करेमि सव्वं णिरायारं ॥२२॥
 यत्किञ्चिन्मे दुश्चरित्रं, सर्वं त्रिविधेन विसृजामि ।
 सामायिकं तु त्रिविधं, करोमि सर्वं निराकारम् ॥२२॥

139. *... (unintelligible) ...* (60)
140. *... (unintelligible) ...*
141. *... (unintelligible) ...*
142. *... (unintelligible) ...*
143. *... (unintelligible) ...*
144. *... (unintelligible) ...*
145. *... (unintelligible) ...*
146. *... (unintelligible) ...*
147. *... (unintelligible) ...*
148. *... (unintelligible) ...*
149. *... (unintelligible) ...*
150. *... (unintelligible) ...*

(अ) बाह्यतप

४३९. जत्य कसायणिरोहो, वंभं जिणपूयणं अणसणं च ।
 सो सच्चो चेव तवो, विसेसओ मुद्धलोयंमि ॥१॥
 यत्र कपायनिरोधो, ब्रह्म जिनपूजनम् अनशनं च ।
 तत् सर्वं चैव तपो, विशेषतः मुग्धलोके ॥१॥
४४०. सो तवो दुविहो वुत्तो, वाहिरव्भंतरो तथा ।
 वाहिरो छव्विहो वुत्तो, एवमव्भंतरो तवो ॥२॥
 तत् तपो द्विविधं उक्तं, बाह्यमाभ्यन्तरं तथा ।
 बाह्यं पड्विविधं उक्तं, एवमाभ्यन्तरं तपः ॥२॥
४४१. अणसणमूणोयरिया, भिक्खायरिया य रसपरिच्चाओ ।
 कायकिल्लेसो संलीणया य, वज्झो तवो होइ ॥३॥
 अनशनमूनोदरिका, भिक्षाचर्या च रसपरित्यागः ।
 कायक्लेशः संलीनता च, बाह्यं तपो भवति ॥३॥
४४२. कम्माण णिज्जरट्ठं, आहारं परिहरेइ लीलाए ।
 एगदिणादिप्रमाणं, तस्स तवं अणसणं होदि ॥४॥
 कर्मणां निर्जरार्थम्, आहारं परिहरति लीलया ।
 एकदिनादिप्रमाणं, तस्य तपः अनशनं भवति ॥४॥
४४३. जे पयणुभत्तपाणा, सुयहेऊ ते तवस्सिणो समए ।
 जो अ तवो सुयहीणो, वाहिरयो सो छुहाहारो ॥५॥
 ये प्रतनुभक्तपानाः, श्रुतहेतोस्ते तपस्विनः समये ।
 यच्च तपः श्रुतहीनं, बाह्यः स क्षुदाधारः ॥५॥
४४४. सो नाम अणसणतवो, जेण मणोऽमंगुलं न चित्तेइ ।
 जेण न इंदियहाणी, जेण य जोगा न हायंति ॥६॥
 तद् नाम अनशनतपो, येन मनोऽमङ्गलं न चिन्तयति ।
 येन नेन्द्रियहानि-र्येन च योगा न हीयन्ते ॥६॥

४४९. गोपशयनायक-भाजननायाविभागं जं मह्यं ।
 तद् एतन्नरस मह्यं, विविधभाग य क्षुत्तिपरिहारा ॥११॥
 गोपशयनायक-भाजननायाविभागं यद् अन्नम् ।
 तथा एषणीयस्य अन्नं, विविधस्य च क्षुत्तिपरिहारा ॥११॥

४५०. गोपशयनायक-भाजननायाविभागं, पनीयं पानभोग्यं ।
 परिवर्ज्यं रसायं तु, भणियं रसविवर्ज्यं ॥१२॥
 क्षीरदधिसर्पिरादि, प्रणीतं पानभोग्यम् ।
 परिवर्ज्यं रसानां तु, भणितं रसविवर्ज्यम् ॥१२॥

४५१. एतन्मणायाए, इत्योपशुविवर्ज्ये ।
 सयणासनसेवणया, विविक्तसयणासनं ॥१३॥
 एकान्तेज्जापाते, स्त्रीपशुविवर्जिते ।
 शयनासनसेवणता, विविक्तशयनासनम् ॥१३॥

४५२. उष्णं योऽनन्ताहंसा, जीवस्त उ मुग्धावहा ।
 उष्णं जहा परिज्जति, कायगच्छेत् तमाह्वयं ॥१४॥
 स्वानानि योऽनन्ताहंसा, जीवस्त न मुग्धानहानि ।
 उष्णं यथा मायंते, कायगच्छेत् न आह्वयतः ॥१४॥
४५३. गुहेण भाविदं पापं, गुहे जाये विणस्तदि ।
 तम्हा जहावलं जोहं, क्षप्पा दुक्कोहि भावण ॥१५॥
 मुखेन भावितं ज्ञानं, दुःखे जाते विनश्यति ।
 तस्मात् यथावलं योगी, आत्मानं दुःखीः भावयेत् ॥१५॥

- ४५४-४५५. न दुःखं न सुखं वा वि, जहाहेतु तिगिच्छति ।
 तिगिच्छिण सुजुत्तस्त, दुःखं वा जइ वा सुहं ॥१६॥
 मोहक्खण उ जुत्तस्त, दुःखं वा जइ वा सुहं ।
 मोहक्खण जहाहेउ, न दुःखं न वि वा सुहं ॥१७॥
 न दुःखं न सुखं वाऽपि यथाहेतु चिकित्सति ।
 चिकित्सते सुयुक्तस्य दुःखं वा यदि वा सुखम् ॥१६॥
 मोहक्षये तु युक्तस्य, दुःखं वा यदि वा सुखम् ।
 मोहक्षये यथाहेतु, न दुःखं नाऽपि वा सुखम् ॥१७॥

(आ) आभ्यन्तरतप

४५६. पायच्छित्तं विणओ, वेयावच्चं तहेव सज्झावो ।
 क्षाणं च विउत्सग्गो, एसो अविभत्तरो तवो ॥१८॥
 प्रायश्चित्तं विनयः, वैयावृत्यं तथैव स्वाध्यायः ।
 ध्यानं च व्युत्सर्गः, एतदाभ्यन्तरं तपः ॥१८॥
४५७. वद-समिदि-सील-संजम-परिणामो करणणिग्गहो भावो ।
 सो हवदि पायच्छित्तं, अणवरयं चैव कायव्वो ॥१९॥
 व्रत-समिति-शील-संयम-परिणामः करणनिग्रहो भावः ।
 स भवति प्रायश्चित्तम्, अनवरतं चैव कर्तव्यः ॥१९॥
४५८. कोहादि-सगब्भाव-क्खयपहुदि-भावणाए णिग्गहणं ।
 पायच्छित्तं भणिदं, णियगुणचिन्ता य णिच्छयदो ॥२०॥
 क्रोधादि-स्वकीयभाव-क्षयप्रभृति-भावनायां निग्रहणम् ।
 प्रायश्चित्तं भणितं, निजगुणचिन्ता च निश्चयतः ॥२०॥

THESE DEVOIR SONT DONNES
PAR LE PROFESSEUR DE FRANCAIS
EN 1900.

(1) L'ÉCRIVAIN QUI A ÉCRIT
L'ÉPIQUE DE LA GUERRE A ÉCRIT
UNE OUV. TRÈS IMPORTANTE EN
1900.

(2) L'ÉCRIVAIN QUI A ÉCRIT
L'ÉPIQUE DE LA GUERRE A ÉCRIT
UNE OUV. TRÈS IMPORTANTE EN
1900.

(3) L'ÉCRIVAIN QUI A ÉCRIT
L'ÉPIQUE DE LA GUERRE A ÉCRIT
UNE OUV. TRÈS IMPORTANTE EN
1900.

(4) L'ÉCRIVAIN :

(5) L'ÉCRIVAIN QUI A ÉCRIT
L'ÉPIQUE DE LA GUERRE A ÉCRIT
UNE OUV. TRÈS IMPORTANTE EN
1900.

(6) L'ÉCRIVAIN QUI A ÉCRIT
L'ÉPIQUE DE LA GUERRE A ÉCRIT
UNE OUV. TRÈS IMPORTANTE EN
1900.

(7) L'ÉCRIVAIN QUI A ÉCRIT
L'ÉPIQUE DE LA GUERRE A ÉCRIT
UNE OUV. TRÈS IMPORTANTE EN
1900.

४६५. जो पस्तवि अप्पाणं, समभावे संछदितु परिणामं ।
आलोपणमिवि जाणह, परमजिणंदस्त उवएसं ॥२७॥
यः पश्यत्यात्मानं, समभावे संस्थाप्य परिणामम् ।
आलोचनमिति जानीत, परमजिनेन्द्रस्योपदेशम् ॥२७॥

४६८. एकस्मिन्, होलियस्मिन्, होलिमा हन्ति ते सव्ये ।
 एकस्मिन् पुद्गलस्मिन्, पुद्गला हन्ति सव्ये ॥३०॥
 एकस्मिन् होलितं, होलिना भवन्ति सव्ये ।
 एकस्मिन् पुद्गलिते, पुद्गला भवन्ति सव्ये ॥३०॥

४६९. विणओ सासणे मूलं, विणीओ संजओ भवे ।
 विणयाओ विप्पमुक्कत्ता, कओ धम्मो कओ तवो ? ॥३१॥
 विनयः शासने मूलं, विनीतः संयतः भवेत् ।
 विनयात् विप्रमुक्कतस्य, कुतो धर्मः कुतः तपः ? ॥३१॥

४७०. विणओ मोक्खद्वारं, विणयादो संजमो तवो पाणं ।
 विणएणाराहिज्जदि, आइरिओ सव्वसंघो य ॥३२॥
 विनयो मोक्षद्वारं, विनयात् संयमस्तपो ज्ञानम् ।
 विनयेनाराध्यते, आचार्यः सर्वसंघश्च ॥३२॥

४७१. विणयाहीया विज्जा, देति फलं इह परे य लोग्गस्मि ।
 न फलन्ति विणयहीणा, सत्ताणि व तोयहीणाइं ॥३३॥
 विनयाधीताः विद्याः, ददति फलम् इह परत्र च लोके ।
 न फलन्ति विनयहीनाः, सस्यानीव तोयहीनानि ॥३३॥

४७२. तम्हा सव्वपयत्ते, विणीयत्तं मा कदाइ छंडेज्जा ।
 अप्पसुदो वि य पुरिसो, खवेदि कम्माणि विणएण ॥३४॥
 तस्मात् सर्वप्रयत्ने, विनीतत्वं मा कदाचित् छर्दयेत् ।
 अल्पश्रुतोऽपि च पुरुषः, क्षपयति कर्माणि विनयेन ॥३४॥

२९. ध्यानसूत्र

४८४. सीतं जहा सरीरस्त, जहा मूलं द्रुमस्त य ।
सर्वस्त साधुधम्मस्त, तथा ज्ञाणं विधीयते ॥१॥
शीर्षं यथा शरीरस्य यथा मूलं द्रुमस्य च ।
सर्वस्य साधुधर्मस्य तथा ध्यानं विधीयते ॥१॥

४८५. जं थिरमज्जवसाणं, तं ज्ञाणं जं चलंतयं चित्तं ।
तं होज्ज भावणा वा, अणुपेहा वा अहव चित्ता ॥२॥
यत् स्थिरमध्यवसानं, तद् ध्यानं यत् चलत्कं चित्तम् ।
तद् भवेद् भावना वा, अनुप्रेक्षा वाऽथवा चिन्ता ॥२॥

४९०. गरहियनियदुष्परिणो, पागियससो नियतियवमाओ ।
 निच्चलचित्तो ता प्राहि, जाय पुरओज्य पट्टहाइ ॥७॥
 नत्तिनिजदुस्यग्गितः धमिउगदवः नियतितप्रमादः ।
 निश्चलचित्तः सावद् ध्याय यावत् पुरतः दय प्रतिभाति ॥७॥
४९१. धिरकयजोगाणं पुण, सुणीण प्राणे सुनिच्चलमणाणं ।
 गामम्मि जणाइण्णे, सुण्णे रण्णे व प विसेसो ॥८॥
 स्थिरकृतयोगानां पुनः, मुनीनां ध्याने सुनिश्चलमनसाम् ।
 ग्रामे जनाकीर्णे, शून्येऽरण्ये वा न विशेषः ॥८॥
४९२. जे इंदियाणं विसया मणुष्सा, न तेसु भावं निसिरे कयाइ ।
 न याऽमणुष्सेसु मणं पि कुज्जा, समाहिकामे समणे तवस्सी ॥९॥
 य इन्द्रियाणां विषया मनोशाः, न तेषु भावं निसृजेत् कदापि ।
 न चामनोक्षेपु मनोऽपि कुर्यात्, समाधिकामः श्रमणस्तपस्वी ॥९॥

४९३. सुविदियजगत्सभावो, निस्संगो निब्भओ निरासो य ।
 वेरग्गभावियमणो, ज्ञाणंमि सुनिच्चलो होइ ॥१०॥
 सुविदितजगत्स्वभावः, निस्संगः निर्भयः निराशश्च ।
 वेराग्यभावितमनाः, ध्याने सुनिश्चलो भवति ॥१०॥
४९४. पुरीसायारो अप्पा, जोई वरणाणदंसणसमणो ।
 जो ज्ञायदि सो जोई, पावहरो हवदि णिहंदो ॥११॥
 पुरुषाकार आत्मा, योगी वरज्ञानदर्शनसमग्रः ।
 यः ध्यायति सः योगी, पापहरः भवति निर्द्वन्द्वः ॥११॥
४९५. देहविवित्तं पेच्छइ, अप्पाणं तह य सव्वसंजोगे ।
 देहोवहिवोसगं निस्संगो सव्वहा कुणइ ॥१२॥
 देहविविक्तं प्रेक्षते आत्मानं तथा च सर्वसंयोगान् ।
 देहोपधिव्युत्सर्गं, निस्संगः सर्वथा करोति ॥१२॥
४९६. णाहं होमि परेसि, ण मे परे संति णाणमहमेक्को ।
 इदि जो ज्ञायदि ज्ञाणे, सो अप्पाणं हवदि ज्ञादा ॥१३॥
 नाहं भवामि परेषां, न मे परे सन्ति ज्ञानमहमेकः ।
 इति यो ध्यायति ध्याने, स आत्मा भवति ध्याता ॥१३॥
४९७. ज्ञाणद्विओ हु जोई जइणो संवेय णिययअप्पाणं ।
 तो ण लहइ तं सुद्धं भग्गविहीणो जहा रयणं ॥१४॥
 ध्यानस्थितो खलु योगी यदि नो संवेत्ति निजात्मानम् ।
 तो न लभते तं शुद्धं भाग्यविहीनो यथा रत्नम् ॥१४॥
४९८. भावेज्ज अवत्थतियं, पिंडत्थ-पयत्थ-रूपरहियत्तं ।
 छउमत्थ-केवलित्तं, सिद्धत्तं चेव तस्सत्थो ॥१५॥
 भावयेत् अवस्थान्त्रिकं पिण्डस्थ-पदस्थ-रूपरहितत्वम् ।
 छद्मस्थ-केवलित्वं सिद्धत्वं चैव तस्यार्थः ॥१५॥
४९९. अवि ज्ञाइ से महावीरे, आसणत्थे अकुक्कुए ज्ञाणं ।
 उड्डमहे तिरियं च, पेहमाणे समाहिमपडिण्णे ॥१६॥
 अपि ध्यायति सः महावीरः, आसनस्थः अकौतुकः ध्यानम् ।
 ऊर्ध्वमधस्तिर्यक् च, प्रेक्षमाणः समाधिम् अप्रतिज्ञः ॥१६॥

३०. अनुप्रेक्षासूत्र

५०५. ज्ञानोपरमेऽपि मुनी, णिच्चमणिच्चाइभावणापरमो ।
 होइ सुभावियचित्तो, धम्मज्ज्ञाणेण जो पुत्वि ॥१॥
 ध्यानोपरमेऽपि मुनिः, नित्यमनित्यादिभावनापरमः ।
 भवति सुभावित्तचित्तः, धर्मध्यानेन यः पूर्वम् ॥१॥
५०६. अद्ध्युपमसरणमेगत्त-मन्नत्तसंसारलोपमसुइत्तं ।
 आसवसंवरणिज्जर, धम्मं वोधिं च चित्तिज्ज ॥२॥
 अद्ध्युपमशरणमेकत्व-मन्यत्वसंसार-लोकमशुचित्वं ।
 आसवसंवरनिर्जर, धर्मं वोधिं च चिन्तयेत् ॥२॥

५१२. सो नन्वि इदोपगतो, लोभं वाचमकोटिमितोर्वि ।
जन्ममरणवाधा, अनेकतो जन्म न य पता ॥८॥
म नाप्तीदावकानो, लोके जायामकोटिमात्रोर्वि ।
जन्ममरणवाधा, अनेकतो मत्र न च प्राप्ताः ॥९॥

५१३. साहिजगमरणमपरो, निरंतापपतिनोरनिकुरंथो ।
परिणामदायणमुहो, अहो कुरंतो भवसमुद्रो ॥१॥
व्याधिजराभरणमकरो, निरंतरोपतिनोरनिकुरंथः ।
परिणामदायणमुहः, अहो ! कुरंतो भवसमुद्रः ॥१॥

५१८. अणुसोऽग्रं अन्नजणं, अन्नभवंतरग्यं तु बालजणो ।
नवि सोयइ अप्पाणं, किलिस्समाणं भवत्तमुद्दं ॥१४॥
अनुशोचत्यन्वजन-मन्यभावान्तरगतं तु बालजनः ।
नैव शोचत्यात्मानं, किलिश्यमानं भवत्तमुद्दे ॥१४॥

५१९. अन्नं इमं सरीरं, अन्नोऽहं वंघवाविमे अन्ने ।
एवं नाऊण खमं, कुसलस्स न तं खमं काउं? ॥१५॥
अन्यदिदं शरीरम्, अन्योऽहं वान्धवा अपीमेऽन्ये ।
एवं ज्ञात्वा क्षमं, कुशलस्य न तत् क्षमं कर्तुम् ॥१५॥

५२०. जो जाणिऊण देहं, जीवस्वरूपादु तच्चदो भिन्नं ।
अप्पाणं पि य सेवदि, कज्जकरं तस्स अण्णत्तं ॥१६॥
यः ज्ञात्वा देहं, जीवस्वरूपात् तत्त्वतः भिन्नम् ।
आत्मानमपि च सेवते, कार्यकरं तस्य अन्यत्वम् ॥१६॥

३१. लेश्यामूत्र

५३१. होति कमलिगुदाओ, लेसाओ पीपपन्हमुक्ताओ ।
 पम्मज्जाणोवगयसा, तिज्व-मंदाइभेयाओ ॥१॥
 भवन्ति कमलिगुदाः, लेश्याः पीतवप्रशुक्लाः ।
 धर्मध्यानोपगतस्य, तीव्रमन्द्रादि-भेदाः ॥१॥

५३२. जोगपउत्ती लेस्सा, फसायउदयाणुरंजिया होई ।
 तत्तो दोण्हं कज्जं, वंपचउक्कं समुद्दिठं ॥२॥
 योगप्रवृत्तिलेश्या, कपायोदयानुरञ्जिता भवति ।
 ततः द्वयोः कार्यं, बन्धचनुक्तं समुद्दिष्टम् ॥२॥

५३३. किण्हा णीला काऊ, तेऊ पम्मा य सुक्कलेस्सा य ।
 लेस्साणं णिद्देसा, छच्चेव ह्वंति णियमेण ॥३॥
 कृष्णा नीला कापीता, तेजः पद्मा च शुक्ललेश्या च ।
 लेश्यानां निर्देशात्, पट् चैव भवन्ति नियमेन ॥३॥

५३७-५३८. पहिया जे छ पुरिसा, परिभट्टारणमज्जदेसम्हि ।
 फलभरियखसामेगं, पेक्कित्ता ते विचिंतंति ॥७॥
 णिम्मूलसंधसाहु-यसाहं छित्तुं चिणित्तु पट्टिदाइं ।
 खाउं फलाइं इदि, जं मणेण वयणं हवे कम्मं ॥८॥
 पथिका ये पट् पुग्गपाः, परिभ्रष्टा अरण्यमध्यदेशे ।
 फलभरितवृधामेकं, प्रेक्ष्य ते विचिन्तयन्ति ॥७॥
 निम्मूलस्वन्धशाखोपशाखं छित्त्वा चित्त्वा पतितानि ।
 खादित्तुं फलानि इति, यन्मनसा वचनं भवेत् कर्म ॥८॥

३२. आत्मविकाससूत्र (गुणस्थान)

५४६. जेहिं दु लक्खिज्जन्ते, उदयादिसु संभवेहिं भावेहिं ।
जीवा ते गुणसण्णा, णिद्धिहा सव्वदरिसीहिं ॥१॥
यैस्तु लक्ष्यन्ते, उदयादिषु सम्भवैर्भावैः ।
जीवास्ते गुणसंज्ञा, निदिष्टाः सर्वदर्शिभिः ॥१॥
- ५४७-५४८. मिच्छो सासण मिस्तो, अविरदसम्मो य देसविरदो य ।
विरदो पमत्त इयरो, अपुव्व अणियट्ठि सुहुमो य ॥२॥
उवसंत खीणमोहो, सजोगिकेवलिजिणो अजोगी य ।
चोद्दस गुणट्ठाणाणि य, कमेण सिद्धा य णायव्वा ॥३॥
मिथ्यात्वं सास्वादनः मिथः, अविरतसम्यवत्वः च देशविरतश्च ।
विरतः प्रमत्तः इतरः, अपूर्वः अनिवृत्तिः सूक्ष्मश्च ॥२॥
उपशान्तः क्षीणमोहः, संयोगिकेवलिजिनः अयोगी च ।
चतुर्दश गुणस्थानानि च, क्रमेण सिद्धाः च ज्ञातव्याः ॥३॥
५४९. तं मिच्छत्तं जमसद्दहणं, तच्चाण होदि अत्थाणं ।
संसइदमभिग्गहियं, अणभिग्गहियं तु तं तिविहं ॥४॥
तद् मिथ्यात्वं यदश्रद्धानं, तत्त्वानां भवति अर्थानाम् ।
संशयितमभिगृहीतम-नभिगृहीतं तु तत् त्रिविधम् ॥४॥
५५०. सम्मत्तरयणपव्वय-सिहरादो मिच्छभावसमभिमुहो ।
णासियसम्मत्तो सो, सासणणामो मुणेयव्वो ॥५॥
सम्यवत्वरत्नपर्वत-शिखरात् मिथ्याभावसमभिमुखः ।
नाशितसम्यवत्वः सः, सास्वादननामा मत्तव्यः ॥५॥
५५१. दहिगुडमिव व मिस्सं, पिहुभावं णेव कारिदुं सक्कं ।
एवं मिस्सयभावो, सम्मामिच्छो ति णायव्वो ॥६॥
दधिगुडमिव व्यामिश्रं, पृथग्भावं नैव कर्तुं शक्यम् ।
एवं मिश्रकभावः, सम्यक्मिथ्यात्वमिति ज्ञातव्यम् ॥६॥
५५२. णो इंदिएसु विरदो, णो जीवे थावरे तसे चावि ।
जो सद्दहइ जिणत्तुं, सम्माइट्ठी अविरदो सो ॥७॥
नो इन्द्रियेषु विरतो, नो जीवे स्थावरे त्रसे चापि ।
यः श्रद्धाति जिनोवतं, सम्यग्दृष्टिरविरतः सः ॥७॥

५५३. जो तसवहाउविरदो, णो विरओ एत्थ-थावरवहाओ ।
 पडिसमयं सो जीवो, विरयाविरओ जिणेक्कमई ॥८॥
 यस्त्रसवधाद्विरतः, नो विरतः अत्र स्थावरवधात् ।
 प्रतिसमयं सः जीवो, विरताविरतो जिनैकमतिः ॥८॥
५५४. वत्तावत्तपमाए, जो वसइ पमत्तसंजओ होइ ।
 सयलगुणसीलकलिओ, महव्वई चित्तलायरणो ॥९॥
 व्यक्ताव्यक्तप्रमादे, यो वसति प्रमत्तसंयतो भवति ।
 सकलगुणशीलकलितो, महाव्रती चित्रलाचरणः ॥९॥
५५५. णट्ठासेसपमाओ, वयगुणसीलोलिमंडिओ णाणी ।
 अणुवसमओ अखवओ, ज्ञाणणिलीणो हु अप्पमत्तो सो ॥१०॥
 नष्टाशेषप्रमादो, व्रतगुणशीलावलिमण्डितो ज्ञानी ।
 अनुपशमकः अक्षपको, ध्याननिलीनो हि अप्रमत्तः सः ॥१०॥
५५६. एयम्मि गुणट्ठाणे, विसरिससमयट्ठिएहि जीवेहि ।
 पुव्वमपत्ता जम्हा, होंति अपुव्वा हु परिणामा ॥११॥
 एतस्मिन् गुणस्थाने, विसदृशसमयस्थितैर्जीवैः ।
 पूर्वमप्राप्ता यस्मात्, भवन्ति अपूर्वा हि परिणामाः ॥११॥
५५७. तारिसपरिणामट्ठियजीवा, हु जिणेहि गलियतिमिरेहि ।
 मोहस्सपुव्वकरणा, खवणुवसमणुज्जया भणिया ॥१२॥
 तादृशपरिणामस्थितजीवाः, हि जिनैर्गलिततिमिरैः ।
 मोहस्यापूर्वकरणाः, क्षपणोपशमनोद्यताः भणिताः ॥१२॥

५५८. होंति अणियट्ठिणो ते, पडिसमयं जेसिमेयकपरिणामा ।
 विमलयरक्षाणहुयवह-सिहाहि णिड्डड्ढकम्मवणा ॥१३॥
 भवन्ति अनिर्वतिनस्ते, प्रतिसमयं येपामेकपरिणामाः ।
 विमलतरध्यानहुतवह-शिखाभिर्निर्दग्धकर्मवनाः ॥१३॥

५५९. कोसुंभो जिह राओ, अब्भन्तरदो य सुहुमरत्तो य ।
 एवं सुहुमसराओ, सुहुमकसाओ त्ति णायव्वो ॥१४॥
 कोसुम्भः यथा रागः, अभ्यन्तरतः च सूक्ष्मरक्तः च ।
 एवं सूक्ष्मसरागः, सूक्ष्मकपाय इति ज्ञातव्यः ॥१४॥

५६०. सकदकफलजलं वा, सरए सरवाणियं व णिम्मलयं ।
 सयलोवसंतमोहो, उवसंतकसायओ होदि ॥१५॥
 कतकफलयुतजलं वा, शरदि सरःपानीयम् इव निर्मलकम् ।
 सकलोपशान्तमोहः, उपशान्तकपायतो भवति ॥१५॥

५६१. णिस्सेसखीणमोहो, फलिहामलभायणुदय-समचित्तो ।
 खीणकसाओ भण्णइ, णिग्गंथो वीयरएहि ॥१६॥
 निःशेषक्षीणमोहः, स्फटिकामल-भाजनोदक-समचित्तः ।
 क्षीणकपायो भण्यते, निर्ग्रन्थो वीतरागः ॥१६॥

५६२-५६३. केवलणाणदिवायर-किरणकलाव-प्पणासिअण्णाणो ।
 णवकेवललद्धुग्गम-पावियपरमप्पववएसो ॥१७॥
 असहायणाणदंसण-सहिओ वि हु केवली हु जोएण ।
 जुत्तो त्ति सजोइजिणो, अणाइणिहणारिसे वुत्तो ॥१८॥
 केवलज्ञानदिवाकर-किरणकलाप-प्रणाशिताज्ञानः ।
 नवकेवललब्धयुद्गम-प्रापितपरमात्मव्यपदेशः ॥१७॥
 असहायज्ञानदर्शन-सहितोऽपि हि केवली हि योगेन ।
 युक्त इति सयोगिजिनः, अनादिनिधन आर्षे उक्तः ॥१८॥

५६४. सेल्लेसि संपत्तो, निरुद्धणिस्सेस-आसओ जीवो ।
 कम्मरयविप्पमुवको, गयजोगो केवली होइ ॥१९॥
 शैलेशीं संप्राप्तः, निरुद्धनिःशेषास्त्रवो जीवः ।
 कर्मरजविप्रमुक्तो, गतयोगः केवली भवति ॥१९॥

५६५. सो तस्मिन् येन मरणे, सोऽपि तदुत्पन्नमवस्थायी ।
 संविद्दुःखमस्यैव, यद्वद्दुःखमस्यैव निवर्त्त ॥२०॥
 सो तस्मिन् येन मरणे, सोऽपि तदुत्पन्नमवस्थायी ।
 संविद्दुःखमस्यैव, यद्वद्दुःखमस्यैव निवर्त्त ॥२०॥

५६६. अद्भुतकर्मविपत्ता, सोऽपि भूता निवर्त्तयता निवृत्ता ।
 अद्भुता कर्मविपत्ता, सोऽपि भूता निवर्त्तयता निवृत्ता ॥२१॥
 अद्भुतकर्मविपत्ता, सोऽपि भूता निवर्त्तयता निवृत्ता ।
 अद्भुताः कर्मविपत्ताः, सोऽपि भूता निवर्त्तयता निवृत्ता ॥२१॥

३३. संलेखनामूत्र

५६७. तरोरमाहु नाव ति, जीवो पुच्छद् नाविशो ।
 संसारो अण्वो यत्तो, जं तरन्ति महेशिणो ॥१॥
 तरोरमाहुर्गोति, जीव उच्यते नाविकः ।
 संसारोऽण्व उच्यते, यं तरन्ति महेश्वरः ॥१॥

५६८. बहिया उद्धमादाय, नावकंते कयाइ वि ।
 पुर्वकम्मवक्ष्यद्वाए, इमं देहं समुद्धरे ॥२॥
 बाह्यमूर्ध्वमादाय, नावकाउद्धेत् कदाचिद् अपि ।
 पूर्वकर्मक्षयार्थाय, इमं देहं समुद्धरेत् ॥२॥

५६९. धीरेण वि मरियच्चं, काउरिस्तेण वि अवस्समरियच्चं ।
 तम्हा अवस्समरणे, वरं खु धीरत्तणे मरिउं ॥३॥
 धीरेणापि मर्त्तव्यं, कापुरुषेणाप्यवश्यमर्त्तव्यम् ।
 तस्मात् अवश्यमरणे, वरं खलु धीरत्वे मर्त्तुम् ॥३॥

५७०. इवकं पंडियमरणं, छिदइ जाईसयाणि बहुयाणि ।
 तं मरणं मरियच्चं, जेण मओ सुम्मओ होइ ॥४॥
 एकं पण्डितमरणं, छिनत्ति जातिशतानि बहुकानि ।
 तद् मरणे मर्त्तव्यं, येन मृतः सुमृतः भवति ॥४॥

५७३. दृष्टं नोदयमानं, पदिकचक्रं मुद्रायाम् अर्धमयी ।
 विष्णु सो मय्यन्तः, कश्चिद् अथ अर्धमयी ॥१॥
 एक पदिकचक्रं, धर्मचक्रं मुद्रायाम् अर्धमयी ।
 विष्णु सो मय्यन्तः, कश्चिद् अथ अर्धमयी ॥१॥
५७४. मरे दण्डं पदिकचक्रं, जं विष्णु तामं इह मय्यन्तः ।
 लाम्बितं जीवितं मुद्रायाम्, कश्चिद् पदिकचक्रं मय्यन्तः ॥२॥
 मय्यन्तः पदिकचक्रं, धर्मचक्रं मुद्रायाम् अर्धमयी ।
 लाम्बितं जीवितं मुद्रायाम्, कश्चिद् पदिकचक्रं मय्यन्तः ॥२॥
५७५. तस्य न कश्चिद् भक्त-मय्यन्तः अर्धमयी भवे पुनर्यो ।
 सो मय्यन्तः पदिकचक्रं, कश्चिद् ह मय्यन्तः पदिकचक्रं ॥३॥
 तस्य न कश्चिद् भक्त-मय्यन्तः अर्धमयी भवे पुनर्यो ।
 सो मय्यन्तः पदिकचक्रं, कश्चिद् ह मय्यन्तः पदिकचक्रं ॥३॥
५७६. संलेखना य दुर्विद्या, अर्धमय्यन्तः य बाहिरा चैव ।
 अर्धमय्यन्तः कश्चिद्, बाहिरा होइ य सरीरे ॥४॥
 संलेखना न द्विविद्या, अर्धमय्यन्तः न बाहिरा चैव ।
 अर्धमय्यन्तः कश्चिद्, बाहिरा भवति न सरीरे ॥४॥
५७७. कश्चिद् पदिकचक्रं किञ्चा, अप्पाहारे तित्तिक्ष्णम् ।
 अह भिक्तू गिलाएज्जा, आहारस्तेव अन्तिम् ॥५॥
 कश्चिद् पदिकचक्रं किञ्चा, अप्पाहारे तित्तिक्ष्णम् ।
 अह भिक्तू गिलाएज्जा, आहारस्तेव अन्तिम् ॥५॥
५७८. न वि कारणं तणमओ संथारो, न वि य फासुया भूमि ।
 अप्पा खलु संथारो, होइ विमुद्धो मणो जस्स ॥१०॥
 नापि कारणं तणमयः संस्तारः, नापि न प्रासुका भूमिः ।
 आत्मा खलु संस्तारो भवति, विशुद्धं मनो यस्य ॥१०॥
- ५७९-५८०. न वि तं सत्यं च दिसं च, दुप्पत्तु ख कुण्ड वेयालो ।
 जंतं व दुप्पत्तं, सप्पु व पमाइणो कुद्धो ॥११॥
 जं कुण्ड भावसल्लं, अणुद्वियं उत्तमद्विकालम् ।
 दुल्लहवोहीयत्तं, अणंतसंसारियत्तं च ॥१२॥

तत् शरत्रं च निषं च, दुष्प्रयुक्तं वा करोति वैतालः ।
 सन्त्रं वा दुष्प्रयुक्तं, सन्त्रं वा प्रमादिनः शुद्धः ॥११॥
 यत् करोति भावशक्त्य-मनुद्भूतमुत्तमार्थकाले ।
 दुर्लभबोधिकस्वम्, अनन्तसंसारिकस्वं च ॥१२॥

५७९. तो उद्धरन्ति गारवरहिया, मूलं पुणव्भवलयानं ।
 मिच्छादंशनसत्तलं, मायासत्तलं नियाणं च ॥१३॥
 तदुद्धरन्ति गोरवरहिता, मूलं पुनर्भवलतानाम् ।
 मिथ्यादर्शनशक्त्यं, मायाशक्त्यं निदानं च ॥१३॥

५८०. मिच्छदंशनरत्ता, सनियाणा कण्ठलेसभोगाढा ।
 इय जे मरन्ति जीवा, तेसि दुल्हा भवे बोही ॥१४॥
 मिथ्यादर्शनरत्ताः, सनिदानाः कृष्णलेश्यामवगाढाः ।
 इति ये म्रियन्ते जीवा-स्तेषां दुर्लभा भवेद् बोधिः ॥१४॥

५८१. सम्मदंशनरत्ता, अनियाणा सुक्कलेसभोगाढा ।
 इय जे मरन्ति जीवा, तेसि सुल्हा भवे बोही ॥१५॥
 सम्यग्दर्शनरत्ताः, अनिदानाः शुक्ललेश्यामवगाढाः ।
 इति ये म्रियन्ते जीवा-स्तेषां सुलभा भवेद् बोधिः ॥१५॥

५८२. आराहणाए कज्जे, परियम्मं सत्त्वदा वि कायव्वं ।
 परियम्भभाविदस्स हु, सुहसज्झाऽऽराहणा होइ ॥१६॥
 आराधनायाः कार्ये, परिकर्म सर्वदा अति कर्तव्यम् ।
 परिकर्मभावितस्य खलु, सुखसाध्या आराधना भवति ॥१६॥

५८३-५८४. जह रायकुलपसूओ, जोगं णिच्चमवि कुणइ परिकम्मं ।
 तो जिदकरणो जुद्धे, कम्मसमत्थो भविस्सदि हि ॥१७॥
 इय सामण्णं साधूवि, कुणदि णिच्चमवि जोगपरियम्मं ।
 तो जिदकरणो मरणे, ज्ञानसमत्थो भविस्सति ॥१८॥
 यथा राजकुलप्रसूतो, योग्यं नित्यमपि करोति परिकर्मम् ।
 ततः जितकरणो युद्धे, कर्मसमर्थो भविष्यति हि ॥१७॥
 एवं श्रामण्यं साधुरपि, करोति नित्यमपि योगपरिकर्मम् ।
 ततः जितकरणः मरणे, ध्यानसमर्थो भविष्यति ॥१८॥

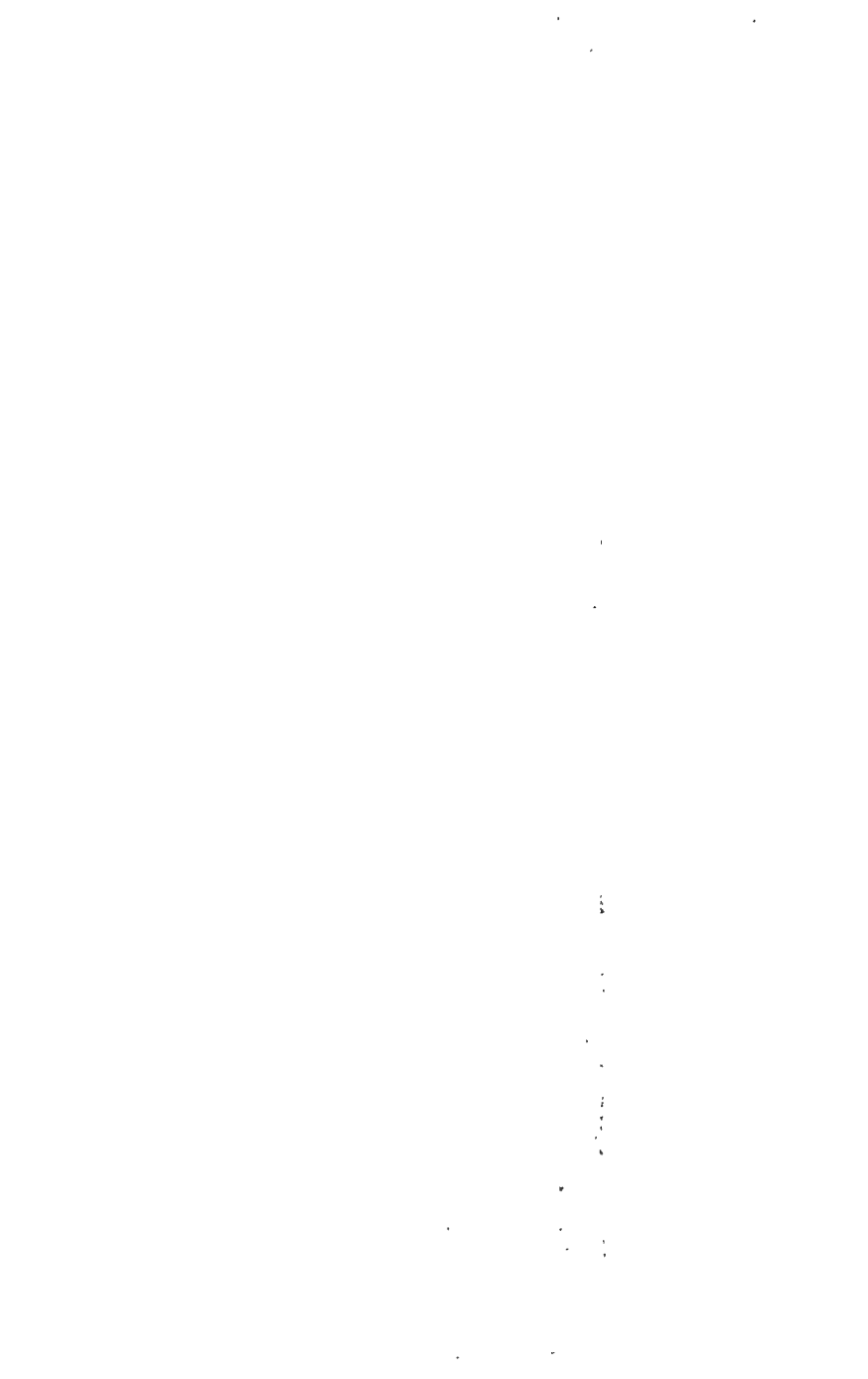
५८१. सोमपात्रे अन्नात्, नयेद् न येन शक्तिं न येन ।
 नयेन विद्वत् विद्वत्, एत विद्वत्सु अन्नात् ॥११॥
 सोमपात्रे अन्नात्, नयेद् न येन शक्तिं न येन ।
 नयेन विद्वत् विद्वत्, एत विद्वत्सु अन्नात् ॥११॥
५८२. इन्द्राव्योमाव्योमाव्योमा, गच्छ जीवमाव्योमेतु ।
 योमाव्योमाव्योमाव्योमा, गच्छ संसारमव्योमेतु ॥२०॥
 इन्द्राव्योमाव्योमाव्योमा, गच्छ जीवमाव्योमेतु ।
 योमाव्योमाव्योमाव्योमा, गच्छ संसारमव्योमेतु ॥२०॥
५८३. परमपात्रे सुगन्ध, मरुपात्रे ह सुगन्धं होतु ।
 इय पात्र मरुतै, सुगन्धं यद्विद्वत् इत्यस्मि ॥२१॥
 परमपात्रे सुगन्ध, मरुपात्रे मरु सुगन्धि भवति ।
 इति जात मरुतै, सुगन्धं यद्विद्वत् इत्यस्मि ॥२१॥

५८५. मोक्षरूपहे अप्याजं, ठवेहि तं चेव ज्ञाहि तं चेव ।
 तत्वेव विहर पिच्छं, मा विहरसु अन्नद्रव्येषु ॥११॥
 मोक्षरूपे आत्मानं, व्यापय तं चेव ध्याय तं चेव ।
 तत्रैव विहर नित्यं, मा विहरस्व अन्नद्रव्येषु ॥१२॥
५८६. इहपरलोकगतं संप्रयोगं, तह जीवमरणभोगेषु ।
 वज्जिज्जा भाविज्ज म, असुहं संसारपरिणामं ॥१३॥
 इहपरलोकगतं संप्रयोगो तथा जीवितमरणभोगेषु ।
 वर्जयेद् भावयेत् च अगुणं संसारपरिणामम् ॥१४॥
५८७. परद्ववादो दुग्गइ, सद्द्ववादो ह तुग्गई होई ।
 इय पाज सद्द्वे, कुणह रई विरई इयरम्मि ॥१५॥
 परद्रव्यात् दुर्गतिः, स्वद्रव्यात् खलु सुगतिः भवति ।
 इति ज्ञात्वा स्वद्रव्ये, कुत रति विरतिम् इतरस्मिन् ॥१६॥

11. In der ersten der beiden ersten Teile
sind die ersten beiden Teile der
ersten Teil der ersten.

12. In der zweiten der beiden ersten Teile
sind die ersten beiden Teile der
ersten Teil der ersten.

13. In der dritten der beiden ersten Teile
sind die ersten beiden Teile der
ersten Teil der ersten.

సమయసూత్రం

३४. तत्त्वसूत्र

५८८. जावन्तोऽविज्जापुरिस्ता, सव्वे ते दुक्खसंभवा ।
 लुप्पन्ति बहुसो मूढा, संसारम्मि अणन्तए ॥१॥
 यावन्तोऽविद्यापुरुषाः, सर्वे ते दुःखसम्भवाः ।
 लुप्यन्ते बहुशो मूढाः, संसारेऽनन्तके ॥१॥
५८९. समिक्ख पंडिअ तम्हा, पासजाइपहे बहू ।
 अप्पणा सच्चमेसेज्जा, मेत्ति भूएसु कप्पए ॥२॥
 समीक्ष्य पण्डितस्तस्मात्, पाशजातिपथान् बहून् ।
 आत्मना गत्यमेपयेत्, मैत्रीं भूतेषु कल्पयेत् ॥२॥
५९०. तच्चं तह परमट्ठं, दव्वसहावं तहेव परमपरं ।
 धेयं सुद्धं परमं, एयट्ठा हुंति अभिहाणा ॥३॥
 तत्त्वं तथा परमार्थः, द्रव्यस्वभावस्तथैव परमपरम् ।
 ध्येयं शुद्धं परमम्, एकार्यानि भवन्त्यभिधानानि ॥३॥
५९१. जीवाऽजीवा य वन्धो य, पुण्णं पावाऽऽसवो तहा ।
 संवरो निज्जरा मोदलो, संतेए तहिया नव ॥४॥
 जीवा अजीवाश्च बन्धश्च, पुण्यं पापान्नवः तथा ।
 संवरो निर्जरा मोक्षः, सन्त्येते तस्या नव ॥४॥
५९२. उवत्तोक्कलक्कणमणाइ - निहणमत्त्यंतरं सरोराओ ।
 जीवमर्त्तवि कारि, भोयं च सप्पस्स कम्मस्स ॥५॥
 उपयोगलक्षणं अनादि-निघनमर्थान्तरं शरीरात् ।
 जीवमर्त्तविणं कारिणं, भोगे च स्वकस्य कर्मणः ॥५॥
५९३. मुरुदुग्गज्जाणया या, हिदपरियम्मं च अहिदभीकर्त्ता ।
 जम्म ण विज्जदि मित्तं, तं समणा विति अज्जीवं ॥६॥
 मृगदुग्गजजानया, शिवपरिकर्म चादिवर्त्तमानम् ।
 एतन्न विद्वेद मित्तं, तं श्रमणः श्रुत्वा अजीवं ॥६॥

34. 50% increase

1. 1950年10月1日，中华人民共和国成立，标志着中国历史进入了一个新的纪元。

६०१. रागद्वेषममत्तो, इन्द्रियवसभो करेद्द कम्माइं ।
 आसवदारेहिं अवि-गुहेहिं तिविहेण करणेण ॥१४॥
 रागद्वेषप्रमत्तः, इन्द्रियवशगः करोति कर्माणि ।
 आस्रवद्वारैरविगूहितैस्त्रिविधेन करणेन ॥१४॥
६०२. आसवदारेहिं सया, हिंसाइंएहिं कम्ममासवद्द ।
 जह नावाइ विणासो, छिद्देहि जलं उयहिमज्जे ॥१५॥
 आस्रवद्वारैः सदा, हिंसादिकैः कर्मास्त्रवति ।
 यथा नावो विनाश-श्छिद्रैः जलम् उदधिमध्ये ॥१५॥
६०३. मणसा वाया कायेण, का वि जुत्तस्स विरियपरिणामो ।
 जीवस्स-प्पणिओगो, जोगो त्ति जिणेहिं णिद्दिट्ठो ॥१६॥
 मनसा वाचा कायेन, वापि युक्तस्य वीर्यपरिणामः ।
 जीवस्य प्रणियोगः, योग इति जिनैर्निर्दिष्टः ॥१६॥
६०४. जहा जहा अप्पतरो से जोगो, तहा तहा अप्पतरो से वंधो ।
 निरुद्धजोगिस्स व से ण होति, अछिद्दपोतस्स व अंबुणाथे ॥१७॥
 यथा यथा अल्पतरः तस्य योगः, तथा तथा अल्पतरः तस्य बन्धः ।
 निरुद्धयोगिनः वा सः न भवति, अछिद्रपोतस्येव अम्बुनाथे ॥१७॥
६०५. मिच्छत्ताविरदी वि य, कसाय जोगा य आसवा होंति ।
 संजम-विराय-दंसण-जोगाभावो य संवरओ ॥१८॥
 मिथ्यात्वाऽविरतिः अपि च कपाया योगाश्च आस्रवा भवन्ति ।
 संयम-विराग-दर्शन-योगाभावश्च संवरकः ॥१८॥
६०६. रुंधियछिद्दसहस्से, जलजाणे जह जलं तु णासवदि ।
 मिच्छत्ताइअभावे, तह जीवे संवरो होइ ॥१९॥
 रुद्धछिद्रसहस्से, जलयाने यथा जलं तु नास्त्रवति ।
 मिथ्यात्वाद्यभावे, तथा जीवे संवरो भवति ॥१९॥
६०७. सत्त्वभूयऽप्यभूयस्स, सम्मं भूयाइं पासओ ।
 पिहियासवस्स दंतस्स, पावं कम्मं न वंधई ॥२०॥
 सर्वभूतात्मभूतस्य, सम्यक् भूतानि पश्यतः ।
 पिहितास्रवस्य दान्तस्य, पापं कर्म न बध्यते ॥२०॥

६०८. मिच्छतासायदारं, संभद्र सम्मत्तविट्ठकवाडेण ।
 हिंसादिद्वाराणि वि, विट्ठययफलहंति संभति ॥२१॥
 मिथ्यात्वात्तद्वारं गच्छते सम्मानस्त्वदृष्टकपाटेन ।
 हिंसादिद्वाराणि अपि दूढव्रतपरिपैः गच्छन्ते ॥२१॥
- ६०९-६१०. जहा महातलायस्त, सन्निरुद्धे जलागमे ।
 उस्तिचणाए तवणाए, क्रमेण सोसणा भवे ॥२२॥
 एवं तु संजयस्तावि, पावकम्मनिरासवे ।
 भवकोडीसंचियं कम्मं, तवसा निज्जरिज्जइ ॥२३॥
 यथा महातडागस्य, सन्निरुद्धे जलागमे ।
 उत्तिञ्चनया तपनया, क्रमेण शोषणा भवेत् ॥२२॥
 एवं तु संयतस्यापि, पापकर्मनिरासवे ।
 भवकोटिसंचितं कर्म, तपसा निर्जीर्यते ॥२३॥
६११. तवसा चैव ण मोक्खो, संवरहीणस्त होइ जिणवयणे ।
 ण हु सोत्ते पविसंते, किसिणं परिसुस्तदि तलायं ॥२४॥
 तपसा चैव न मोक्षः, संवरहीनस्य भवति जिनवचने ।
 न हि स्रोतसि प्रविशति, कृत्स्नं परिशुष्यति तडागम् ॥२४॥
६१२. ज अज्ञानी कम्मं खवेइ बहुआहि वासकोडीहि ।
 तं नाणी तिहि गुत्तो, खवेइ ऊसासमित्तेण ॥२५॥
 यद् अज्ञानी कर्म, क्षयपति बहुकाभिर्वर्पकोटीभिः ।
 तद् ज्ञानी त्रिभिर्गुप्तः, क्षयपत्युच्छ्वासमात्रेण ॥२५॥
६१३. सेणावइम्मि णिहए, जहा सेणा पणस्सई ।
 एवं कम्माणि णत्संति, मोहणिज्जे खयं गए ॥२६॥
 सेनापतौ निहते, यथा सेना प्रणश्यति ।
 एवं कर्माणि नश्यन्ति, मोहनीये क्षयं गते ॥२६॥
६१४. कम्ममलविप्पमुक्को, उड्डं लोगस्स अंतमधिगंता ।
 सो सव्वणाणदरिसी, लहदि सुहमणिंदियमणंतं ॥२७॥
 कर्ममलविप्रमुक्त, ऊर्ध्वं लोकस्यान्तमधिगम्य ।
 स सर्वज्ञानदर्शी, लभते सुखमनिन्द्रियमनन्तम् ॥२७॥

६०८. मिच्छत्तासवदारं, संभ्रं सम्मत्तद्विष्णुकायेण ।
 हिंसादिदुवाराणि वि, द्विद्वयफलहिंसा संभति ॥२१॥
 मिथ्यात्वारवदारं गृह्यते सम्यक्त्वदृष्टकपाटेन ।
 हिंसादिद्वाराणि अपि दृष्टव्यतापरिधः गृह्यन्ते ॥२१॥

६०९-६१०. जहा महातलायसा, सन्निरुद्धे जलागमे ।
 उत्तिचणाए तवणाए, क्रमेण सोसणा भवे ॥२२॥
 एवं तु संजयस्तापि, पावकम्मनिरासवे ।
 भवकोडोसंचियं कम्मं, तवसा निज्जरिज्जइ ॥२३॥
 यथा महातडागस्य, सन्निरुद्धे जलागमे ।
 उत्तिञ्चनया तपनया, क्रमेण शोषणा भवेत् ॥२२॥
 एवं तु संयतस्यापि, पापकर्मनिरासवे ।
 भवकोटिसंचितं कर्म, तपसा निर्जयिते ॥२३॥

६११. तवसा चैव ण मोक्खो, संवरहीणस्स होइ जिणवयणे ।
 ण हु सोत्ते पविसंते, कित्तिणं परिसुत्तदि तलायं ॥२४॥
 तपसा चैव न मोक्षः, संवरहीनस्य भवति जिनवचने ।
 न हि स्रोतसि प्रविशति, कृत्स्नं परिशुष्यति तडागम् ॥२४॥

६१२. ज अज्ञाणी कम्मं खवेइ बहुआहि वासकोडोहि ।
 तं नाणी तिहिं गुत्तो, खवेइ उत्तासमित्तेणं ॥२५॥
 यद् अज्ञानी कर्म, क्षयपति बहुकाभिर्वर्पकोटीभिः ।
 तद् ज्ञानी त्रिभिर्गुप्तः, क्षयत्युच्छ्वासमात्रेण ॥२५॥

६१३. सेणावइम्मि णिहए, जहा सेणा पणत्सई ।
 एवं कम्माणि णत्संति, मोहणिज्जे खयं गए ॥२६॥
 सेनापतौ निहते, यथा सेना प्रणश्यति ।
 एवं कर्माणि नश्यन्ति, मोहनीये क्षयं गते ॥२६॥

६१४. कम्ममलविप्पमुक्को, उड्ढं लोगस्स अंतमधिगंता ।
 सो सव्वणाणदरिस्सो, लहदि सुहमणिदियमणंतं ॥२७॥
 कर्ममलविप्रमुक्त्त, ऊर्ध्वं लोकस्यान्तमधिगम्य ।
 स सर्वज्ञानदर्शी, लभते सुखमनिन्द्रियमनन्तम् ॥२७॥

६०८. मिच्छतासवयारं, संग्रह सम्मत्तविट्कचाडेण ।
 हिंसादिद्वाराणि वि, द्वितीयफलहिंसा संभति ॥२१॥
 मिथ्यात्वात्तद्वारं रक्ष्यते सम्मत्तद्विट्कपाटेन ।
 हिंसादिद्वाराणि अपि दृढव्रतपरिधेः रक्ष्यन्ते ॥२१॥

६०९-६१०. जहा महातलायस्त, सन्निरुद्धे जलागमे ।
 उत्तिचणाए तवणाए, क्रमेण सोसणा भवे ॥२२॥
 एवं तु संजयत्सावि, पावकम्मनिरासवे ।
 भवकोडीसंचियं कम्मं, तवसा निज्जरिज्जइ ॥२३॥
 यथा महातलायस्य, सन्निरुद्धे जलागमे ।
 उत्तिञ्चनया तपनया, क्रमेण शोषणा भवेत् ॥२२॥
 एवं तु संयतस्यापि, पापकर्मनिरासवे ।
 भवकोटिसंचितं कर्म, तपसा निर्जीयते ॥२३॥

६११. तवसा चैव ण मोक्खो, संवरहीणस्स होइ जिणवचणे ।
 ण हु सोत्ते पविसन्ते, किसिणं परिसुत्तदि तलायं ॥२४॥
 तपसा चैव न मोक्षः, संवरहीनस्य भवति जिनवचने ।
 न हि स्रोतसि प्रविशति, कृत्स्नं परिशुष्यति तडागम् ॥२४॥

६१२. ज अज्ञानी कम्मं खवेइ बहुआहि दासकोडीहि ।
 तं नाणी तिहि गुत्तो, खवेइ ऊसासमित्तेणं ॥२५॥
 यद् अज्ञानी कर्म, क्षयपति बहुकाभिर्वर्पकोटीभिः ।
 तद् ज्ञानी त्रिभिर्गुप्तः, क्षययत्युच्छ्वासमात्रेण ॥२५॥

६१३. सेणावइम्मि णिहए, जहा सेणा पणस्सई ।
 एवं कम्माणि णस्सन्ति, मोहणिज्जे खयं गए ॥२६॥
 सेनापतौ निहते, यथा सेना प्रणश्यति ।
 एवं कर्माणि नश्यन्ति, मोहनीये क्षयं गते ॥२६॥

६१४. कम्ममलविप्पमुक्को, उड्डं लोगस्स अंतमधिगंता ।
 सो सत्त्वणाणदरिती, लहदि सुहमणिदियमणंतं ॥२७॥
 कर्ममलविप्रमुक्त, ऊर्ध्वं लोकस्यान्तमधिगम्य ।
 स सर्वज्ञानदर्शी, लभते सुखमनिन्द्रियमनन्तम् ॥२७॥

६१५. चष्किगुणफणिसुरेदेसु, अहमिदे जं गुहं तिकालभवं ।
 तत्तो अणंतगुणिवं, सिद्धाणं एणगुहं होदि ॥२८॥
 चष्किगुणफणिसुरेदेसु, अहमिन्ने मन् गुणं तिकालभवम् ।
 ततः अनन्तगुणितं, सिद्धानां धणमुरां भवति ॥२८॥

६१६. सत्त्वे सरा नियट्टंति, तप्पण जत्थ न विज्जइ ।
 मई तत्थ न गाहिया, ओए अप्पड्ढाणस्स खेयत्ते ॥२९॥
 सर्वे स्वराः निवत्तंते, तर्को यत्र न विद्यते ।
 मतिस्तत्र न गाहिका, ओजः अप्रतिष्ठानस्य खेदजः ॥२९॥

६१७. ण वि दुक्खं ण वि सुक्खं, ण वि पीडा णेव विज्जदे बाहा ।
 ण वि मरणं ण वि जणणं, तत्थेव य होइ णिव्वाणं ॥३०॥
 नापि दुःखं नापि सौख्यं, नापि पीडा नैव विद्यते वाधा ।
 नापि मरणं नापि जननं, तत्रैव च भवति निर्वाणम् ॥३०॥

६१८. ण वि इंदिय उवसग्गा, ण वि मोहो विम्हयो ण निद्दा य ।
 ण य तिण्हा णेव छुहा, तत्थेव य होइ णिव्वाणं ॥३१॥
 नापि इन्द्रियाणि उपसर्गाः, नापि मोहो विस्मयो न निद्रा च ।
 न च तृष्णा नैव क्षुधा, तत्रैव च भवति निर्वाणम् ॥३१॥

६१९. ण वि कम्मं णोकम्मं, ण वि चिन्ता णेव अट्ठुद्दाणि ।
 ण वि धम्मसुक्कज्ञाणे, तत्थेव य होइ णिव्वाणं ॥३२॥
 नापि कर्म नोकर्म, नापि चिन्ता नैवार्तरौद्रे ।
 नापि धर्मशुक्लध्याने, तत्रैव च भवति निर्वाणम् ॥३२॥

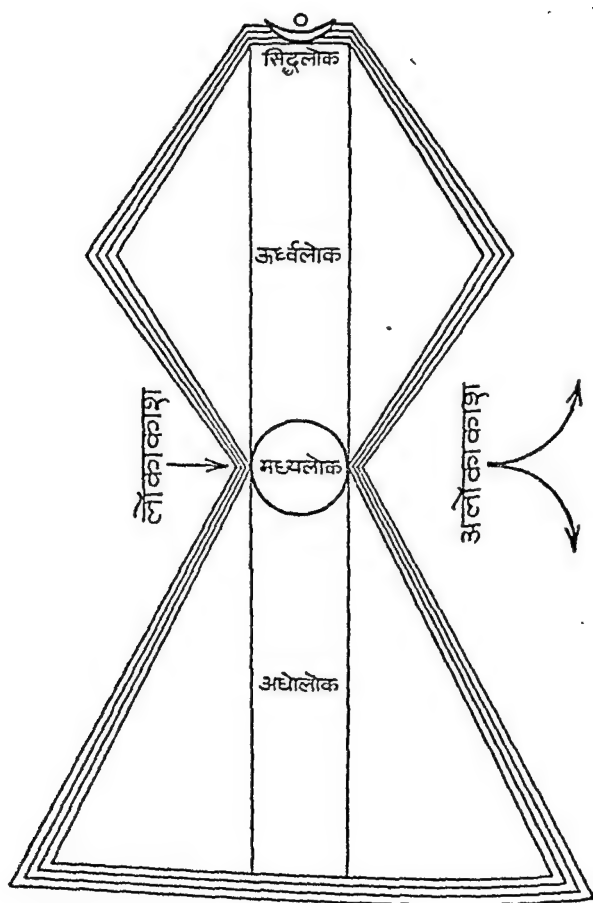
६२०. विज्जदि केवलणाणं, केवलसौक्खं च केवलं विरयं ।
 केवलदिद्दि अमुत्तं, अत्थित्तं सप्पदेसत्तं ॥३३॥
 विद्यते केवलज्ञानं, केवलसौख्यं च केवलं वीर्यम् ।
 केवलदृष्टिरमूर्तत्व-मस्तित्वं सप्रदेशत्वम् ॥३३॥

६२१. निव्वाणं ति अवाहंति, सिद्धी लोगगमेव य ।
 खेमं सिवं अणावाहं, जं चरंति महेत्तिणो ॥३४॥
 निर्वाणमित्यवाधमिति, सिद्धिलोकाग्रमेव च ।
 दोमं जिवमनावाधं, यत् चरन्ति महर्पयः ॥३४॥
६२२. लाउअ एरण्डफले, अग्नीधूमे उत्तू धणुविमुक्ते ।
 गइ पुव्वपओगेणं, एवं सिद्धाण वि गती तु ॥३५॥
 अन्नावु च एरण्डफल-मग्निधूम इपुर्धनुविप्रमुक्ताः ।
 गतिः पूर्वप्रयोगेणैवं, सिद्धानामपि गतिस्तु ॥३५॥

६२७. जीवा पुग्गलकाया, सह सक्किरिया हवन्ति ण य सेसा ।
 पुग्गलकरणा जीवा, खंधा खलु कालकरणा दु ॥४॥
 जीवाः पुद्गलकायाः, सह सक्किया भवन्ति न च शेषाः ।
 पुद्गलकरणाः जीवाः, स्कन्धाः खलु कालकरणास्तु ॥४॥
६२८. धम्मो अहम्मो आगासं, दच्चं इक्किक्कमाहियं ।
 अणंताणि य दच्चाणि, कालो पुग्गल जंतवो ॥५॥
 धर्मोऽधर्म आकाशं, द्रव्यमेकैकमाख्यातम् ।
 अनन्तानि च द्रव्याणि, कालः (समयाः) पुद्गला जन्तवः ॥५॥
६२९. धम्माधम्मे य दोज्वेए, लोगमित्ता वियाहिया ।
 लोगालोगे य आगासे, समए समयखेत्तिए ॥६॥
 धर्माऽधर्मो च द्वावप्येती, लोकमात्री व्याख्याती ।
 लोकेऽलोके च आकाशः, समयः समयक्षेत्रिकः ॥६॥
६३०. अन्नोन्नं पविसंता, दिता ओगासभन्नमन्नस्त ।
 मेलंता वि य णिच्चं, सगं सभावं ण विजहन्ति ॥७॥
 अन्योऽन्यं प्रविशन्तः, ददत्यवकाशमन्योऽन्यस्य ।
 मिलन्तोऽपि च नित्यं, स्वकं स्वभावं न विजहति ॥७॥
६३१. धम्मत्थिकायमरसं, अवण्णगंधं असह्मप्फासं ।
 लोगोगाढं पुट्ठं, पिहुलमसंखादिय-पदेसं ॥८॥
 धर्मास्तिकायोऽरसो-ऽवर्णगन्धोऽशब्दोऽस्पर्शः ।
 लोकावगाढः स्पृष्टः, पृथुलोऽसंख्यातिकप्रदेशः ॥८॥
६३२. उदयं जह मच्छाणं, गमणाणुग्गहयरं हवदि लोए ।
 तह जीवपुग्गलानं, धम्मं दच्चं वियाणेहि ॥९॥
 उदकं यथा मत्स्यानां, गमनानुग्रहकरं भवति लोके ।
 तथा जीवपुद्गलानां, धर्मं द्रव्यं विजानीहि ॥९॥
६३३. ण य गच्छदि धम्मत्थो, गमणं ण करेदि अन्नदवियस्स ।
 हवदि गती स प्ससरो, जीवाणं पुग्गलानं च ॥१०॥
 न च गच्छति धर्मास्तिकायः, गमनं न करोत्यन्यद्रव्यस्य ।
 भवति गतेः स प्रसरो, जीवानां पुद्गलानां च ॥१०॥

६३४. जह ह्वदि धम्मदव्वं, तह तं जाणेह दव्वमधम्मक्खं ।
 ठिदिकिरियाजुत्ताणं, कारणभूदं तु पुढवीव ॥११॥
 यथा भवति धर्मद्रव्यं, तथा तद् जानीहि द्रव्यमधर्माख्यम् ।
 स्थितिक्रियायुक्तानां, कारणभूतं तु पृथिवीव ॥११॥
६३५. चेयणरहियममुत्तं, अवगाहणलक्खणं च सच्चगयं ।
 लोयालोयविभेयं, तं णहदव्वं जिणुद्दिठं ॥१२॥
 चेतनारहितममूर्त्तं, अवगाहनलक्षणं च सर्वगतम् ।
 लोकालोकद्विभेदं, तद् नभोद्रव्यं जिनोद्दिष्टम् ॥१२॥
६३६. जीवा चेव अजीवा य, एस लोए वियाहिए ।
 अजीवदेसमाणासे, अलोए से वियाहिए ॥१३॥
 जीवाश्चैव अजीवाश्च, एप लोको व्याख्यातः ।
 अजीवदेश आकाशः, अलोकः स व्याख्यातः ॥१३॥
६३७. पासरसगंधवण-व्वदिरित्तो अगुरुलहुगसंजुत्तो ।
 वत्तणलक्खणकलियं, कालसरूवं इमं होदि ॥१४॥
 स्पर्शरसगन्धवर्णव्यतिरिक्तम् अगुरुलघुकसंयुक्तम् ।
 वर्तनलक्षणकलितं कालस्वरूपम् इदं भवति ॥१४॥
६३८. जीवाण पुगालाणं, हुवंति परियट्ठणाइ विविहाइ ।
 एदाणं पज्जाया, वट्ठंते मुखकालआधारे ॥१५॥
 जीवानां पुद्गलानां भवन्ति परिवर्तनानि विविधानि ।
 एतेषां पर्याया वर्तन्ते मुख्यकालआधारे ॥१५॥
६३९. समयावलिउत्तासा, पाणा थोवा य आदिआ भेदा ।
 ववहारकालणामा, णिद्दिट्ठा वीयरार्हि ॥१६॥
 समयआवलिउच्छ्वासाः प्राणाः स्तोकाश्च आदिका भेदाः ।
 व्यवहारकालनामानः निर्दिष्टा वीतरागैः ॥१६॥
६४०. अणुखंधवियप्पेण दु, पोग्गलदव्वं हवेइ दुवियप्पं ।
 खंधा हु छप्पयारा, परमाणू चेव दुवियप्पो ॥१७॥
 अणुस्कन्धविकल्पेन तु, पुद्गलद्रव्यं भवति द्विविकल्पम् ।
 स्कन्धाः खलु पदप्रकाराः, परमाणुश्चैव द्विविकल्पः ॥१७॥

लोक - दर्शन

चौदह राजु उत्तंग नभ लोक पुरुषसंठान ।
तामें जीव अनादितें भरमत हैं विन ज्ञान ॥

३७. अनेकान्तसूत्र

६६०. जेण विणा लोगस्स वि, व्यवहारो सव्वहा न निव्वहइ ।
तस्स भुवणेक्कगुरुणो, णमो अणेगंतवापस्स ॥१॥
येन विना लोकस्य अपि व्यवहारः सर्वथा न निर्वहति ।
तस्मै भुवनैकगुरवे नमः अनेकान्तवादाय ॥१॥
६६१. गुणाणमासओ दव्वं, एगदव्वस्सिया गुणा ।
लक्खणं पज्जवाणं तु, उभओ अस्सिया भवे ॥२॥
गुणानामाश्रयो द्रव्यं, एकद्रव्याश्रिता गुणाः ।
लक्षणं पर्यवाणां तु, उभयोरश्रिता भवन्ति ॥२॥
६६२. दव्वं पज्जवविउयं, दव्वविउत्ता य पज्जवा णत्थि ।
उप्पाय-ट्ठिइ-भंगा, हंदि दवियलक्खणं एयं ॥३॥
द्रव्यं पर्यववियुतं, द्रव्यवियुक्ताश्च पर्यवाः न सन्ति ।
उत्पादस्थितिभङ्गाः, हन्त द्रव्यलक्षणमेतत् ॥३॥
६६३. ण भवो भंगविहीणो, भंगो वा णत्थि संभवविहीणो ।
उप्पादो वि य भंगो, ण विणा धोव्वेण अत्थेण ॥४॥
न भवो भङ्गविहीनो, भङ्गो वा नास्ति सम्भवविहीनः ।
उत्पादोऽपि च भङ्गो, न विना ध्रौव्येणार्थेन ॥४॥
६६४. उप्पादट्ठिदिभंगा, विज्जन्ते पज्जएसु पज्जाया ।
दव्वं हि संति नियदं, तम्हा दव्वं हवदि सव्वं ॥५॥
उत्पादस्थितिभङ्गा, विचन्ते पर्यायेषु पर्यायाः ।
द्रव्यं हि सन्ति नियतं, तस्माद् द्रव्यं भवति सर्वम् ॥५॥
६६५. समवेदं खलु दव्वं, संभवठिदिणाससण्णिदट्ठेहि ।
एक्कस्मि चैव समये, तम्हा दव्वं खु तत्तिदयं ॥६॥
समवेतं खलु द्रव्यं, सम्भवस्थितिनाशसंज्ञितार्थः ।
एकस्मिन् चैव समये, तस्माद्द्रव्यं खलु तत् त्रितयम् ॥६॥

६६६. पाडुवभवदि य अन्नो, पज्जाओ पज्जाओ वयदि अन्नो ।
 दव्वस्स तं पि दव्वं, णेव पणट्ठं णेव उत्पन्नं ॥७॥
 प्रादुर्भवति चान्यः, पर्यायः पर्यायो व्ययते अन्यः ।
 द्रव्यस्य तदपि द्रव्यं, नैव प्रनष्टं नैव उत्पन्नम् ॥७॥
६६७. पुरिसस्मि पुरिससद्दो, जम्माई-मरणकालपज्जन्तो ।
 तस्स उ वालाईया, पज्जवजोया बहुवियप्पा ॥८॥
 पुरुषे पुरुषशब्दो, जन्मादि-मरणकालपर्यन्तः ।
 तस्य तु वालादिकाः, पर्यययोग्या बहुविकल्पाः ॥८॥
६६८. तम्हा वत्थूणं चिय, जो सरिसो पज्जवो स सामन्नं ।
 जो विसरिसो विसेसो, य मओऽणत्थंतरं तत्तो ॥९॥
 तस्माद् वस्तूनामेव, यः सदृशः पर्यवः स सामान्यम् ।
 यो विसदृशो विशेषः, स मतोऽनर्थान्तरं ततः ॥९॥
६६९. सामन्न अह विसेसे, दव्वे णाणं हवेइ अविरोहो ।
 साहइ तं सम्मत्तं, णहु पुण तं तस्स विवरीयं ॥१०॥
 सामान्यमथ विशेषः, द्रव्ये ज्ञानं भवत्यविरोधः ।
 साधयति तत्सम्यक्त्वं, नहि पुनस्तत्तस्य विपरीतम् ॥१०॥
६७०. पिउ-पुत्त-णत्तु-भव्वय-भाऊणं एगपुरिससंबंधो ।
 ण य सो एगस्स पिय, ति सेसयाणं पिया होइ ॥११॥
 पितृ-पुत्र-नातृ-भव्यक-भ्रातृणाम् एक पुरुषसम्बन्धः ।
 न च स एकस्य पिता इति शेषकाणां पिता भवति ॥११॥
६७१. सवियप्प-णिवियप्पं इय, पुरिसं जो भणेज्ज अवियप्पं ।
 सवियप्पमेव वा णिच्छएण, ण स निच्छओ समए ॥१२॥
 नविकल्प-निविकल्पम् इति पुरुषं यो भणेद् अविकल्पम् ।
 नविकल्पमेव वा निश्चयेन न स निश्चितः समये ॥१२॥
६७२. अन्नोन्नाणुगयाणं, 'इमं व तं व' ति विभयणमजुत्तं ।
 जह दुद्ध-पाणियाणं, जावन्त विसोसपज्जाया ॥१३॥
 अन्नोन्नाणुगन्धयोः 'इदं वा तद् वा' इति विभजनमयुक्तम् ।
 यथा दुग्ध-पाणीययोः यावन्तः विशेषपर्यायाः ॥१३॥

६७३. संकेज्ज याऽसंकितभाव भिक्खू, विभज्जवायं च वियागरेज्जा ।
 भासादुगं धम्मसमुद्धितेहिं, वियागरेज्जा समया सुपत्ते ॥१४॥
 शङ्कितः चाऽशङ्कितभावो भिक्षुः विभज्यवादां च व्यागृणीवान् ।
 भाषाद्विकं च सम्यक् समुत्थितैः व्यागृणीयात् समतया सुप्रज्ञः ॥१४॥

३८. प्रमाणसूत्र

(अ) पञ्चविध ज्ञान

६७४. संशयविमोह-विद्वभय-विवज्जियं अप्पपरसरूढस्स ।
 गहणं सम्मं णाणं, सायारमणेयभेयं तु ॥१॥
 संशयविमोह-विभ्रमविर्वजितमात्म-परस्वरूपस्य ।
 ग्रहणं सम्यग्ज्ञानं, साकारमनेकभेदं तु ॥१॥
६७५. तत्थ पंचविहं नाणं, सुयं आभिनिबोहियं ।
 ओहिनाणं तु तइयं, मणनाणं च केवलं ॥२॥
 तत्र पञ्चविधं ज्ञानं, श्रुतमाभिनिबोधिकम् ।
 अवधिज्ञानं तु तृतीयं, मनोज्ञानं च केवलम् ॥२॥
६७६. पंचेव होंति णाणा, मदिसुदओहीमणं च केवल्यं ।
 खयउवसमिया चउरो, केवलणाणं हवे खइयं ॥३॥
 पञ्चैव भवन्ति ज्ञानानि, मतिश्रुतावधिमनश्च केवलम् ।
 क्षायोपशमिकानि चत्वारि, केवलज्ञानं भवेत् क्षायिकम् ॥३॥
६७७. ईहा अपोह वोसंसा, मग्गणा य गवेसणा ।
 सण्णा सती मती पण्णा, सव्वं आभिणिबोधियं ॥४॥
 ईहा अपोहः विमर्शः मार्गेणा च गवेपणा ।
 संज्ञा स्मृतिः मतिः प्रज्ञा सर्वम् आभिनिबोधिकम् ॥४॥
६७८. अत्थाओ अत्यंतर-मुचलंभे तं भणंति सुयणाणं ।
 आभिणिबोहियपुव्वं, णियमेण य सदयं मूलं ॥५॥
 अर्थादर्थान्तर-मुपलम्भः तं भणन्ति श्रुतज्ञानम् ।
 आभिनिबोधिकपूर्वं, नियमेन च शब्दजं मूलम् ॥५॥

६८०. मद्गुणं सुयुक्तं, न मद्गं सुयुग्विद्या विशेषोऽयं ।
 पुण्यं पूरणपालन-भावाधो जं मद्गं तत्स ॥७॥
 मतिपूर्वं श्रुतगुणं, न मतिः श्रुतपूर्विका विशेषोऽयम् ।
 पूर्वं पूरणपालन - भावाद्यद् मतिस्तस्य ॥७॥

६८१. अवहीयदिति ओही, सीमाणाणेति वर्णयं समए ।
 भवगुणपच्चय-विहियं, तमोहिणाण ति णं विति ॥८॥
 अवधीयत इत्यवधिः, सीमाज्ञानमिति वर्णितं समये ।
 भवगुणप्रत्ययविधिकं, तदवविज्ञानमिति ब्रुवन्ति ॥८॥

६८२. चित्तिमचिचित्यं वा अद्धं चित्तिम अण्येयभेयगयं ।
 मणपज्जव ति णाणं, जं जाणइ तं तु णरलोए ॥९॥
 चिन्तितमचिन्तितं वा, अद्धं चिन्तितमनेकभेदगतम् ।
 मनःपर्ययः ति ज्ञानं, यज्जानाति तत्तु नरलोके ॥९॥

६८३. केवलमेगं सुद्धं, सकलमसाहारणं अणंतं च ।
 पायं च नाणसद्धो, नामसमाणाहिरणोऽयं ॥१०॥
 केवलमेकं शुद्धं, सकलमसाधारणमनन्तं च ।
 प्रायश्च ज्ञानशब्दो, नामसमानाधिकरणोऽयम् ॥१०॥

६८४. संभिन्नं पासंतो, लोगमलोगं च सव्वओ सव्वं ।
 तं नत्थि जं न पासइ, भूयं भव्वं भविस्सं च ॥११॥
 संभिन्नं पश्यन्, लोकमलोकं च सर्वतः सर्वम् ।
 तन्नास्ति यत्र पश्यति, भूतं भव्यं भविष्यच्च ॥११॥

(आ) प्रत्यक्ष-परोक्ष प्रमाण

६८५. गेहणइ वत्थुसहायं, अविरुद्धं सम्मद्वयं जं णाणं ।
 भणियं तु तं पमाणं, पच्चक्खत्तपरोक्खभेएहि ॥१२॥
 गृह्णाति वस्तुसहायम्, अविरुद्धं सम्यग्रूपं यज्ज्ञानम् ।
 भणितं खलु तत् प्रमाणं, प्रत्यक्षपरोक्षभेदान्याम् ॥१२॥
६८६. जीवो अक्खो अत्यच्चवण - भोयणगुणन्निओ जेणं ।
 तं पइ वट्ठइ नाणं, जे पच्चक्खं तयं तिविहं ॥१३॥
 जीवः अक्षः अर्थव्यापन - भोजनगणान्वितो येन ।
 तं प्रति वर्तते ज्ञानं, यत् प्रत्यक्षं तत् त्रिविवम् ॥१३॥
६८७. अक्खस्स पोग्गलकया, जं दच्चिन्दियमणा परा तेणं ।
 तेहिं तो जं नाणं, परोक्खमिह तमणुमाणं व ॥१४॥
 अक्षस्य पुद्गलकृतानि यत्, द्रव्येन्द्रियमनांसि पराणि तेन ।
 तैस्तस्माद् यज्ज्ञानं, परोक्षमिह तदनुमानमिव ॥१४॥
६८८. होंति परोक्खाइं मइ-सुयाइं जीवस्स परनिमित्ताओ ।
 पुव्वोवल्लसंवंध-सरणाओ वाणुमाणं व ॥१५॥
 भवतः परोक्षे मति-श्रुते जीवस्य परनिमित्तात् ।
 पूर्वोपलब्धसम्बन्ध-स्मरणाद् वाऽनुमानमिव ॥१५॥
६८९. एगंतेण परोक्खं, लिगियमोहाइयं च पच्चक्खं ।
 इंदियमणोभवं जं, तं संववहारपच्चक्खं ॥१६॥
 एकान्तेन परोक्षं, लैङ्गिकमवध्यादिकं च प्रत्यक्षम् ।
 इन्द्रियमनोभवं यत्, तत् संव्यवहारप्रत्यक्षम् ॥१६॥

३९. नयसूत्र

६९०. जं णाणीण वियप्पं, सुयभेयं वत्थुअंससंगहणं ।
 तं इह णयं पजत्तं, णाणी पुण तेण णाणेण ॥१॥
 यो ज्ञानिनां विकल्पः, श्रुतभेदो वस्त्वंशसंग्रहणम् ।
 स इह नयः प्रयुक्तः, ज्ञानी पुनस्तेन ज्ञानेन ॥१॥

$$f_1(x) = \frac{1}{2} \ln(x) + \frac{1}{2} \ln(x+1) - \frac{1}{2} \ln(x-1) - \frac{1}{2} \ln(x+2) + \frac{1}{2} \ln(x-2) + \frac{1}{2} \ln(x+3) - \frac{1}{2} \ln(x-3) + \dots$$

६९८. नेगम-संगह-ववहार-उज्जुसुए चेवं होई वोधव्वा ।
 सद्दे य समभिरूढे, एवंभूए य मूलनया ॥९॥
 नेगम-संग्रह-व्यवहार-ऋजुसूत्रश्च भवन्ति बोद्धव्यः ।
 शब्दश्च समभिरूढः, एवंभूतश्च मूलनयाः ॥९॥

६९९. पढमतिया दव्वत्थी, पज्जयगाही य इयर जे भणिया ।
 ते चट्ठ अत्थपहाणा, सट्ठपहाणा हु तिण्णि या ॥१०॥
 प्रथमत्रिकाः द्रव्यार्थिकाः, पर्यायग्राहिणश्चेतरे ये भणिताः ।
 ते चत्वारोऽर्थप्रधानाः, शब्दप्रधानाः हि त्रयो नयाः ॥१०॥

७००. णेगाइं माणाइं, सामन्नोभयविसेसनाणाहं ।
 जं तेहिं मिणइ तो, णेगमो णओ णेगमाणो त्ति ॥११॥
 नैकानि मानानि, सामान्योभय-विशेषज्ञानानि ।
 यत्तैर्मिनोति ततो, नैगमो नयो नैकमान इति ॥११॥

७०१. णिव्वित्त दव्वकिरिया, वट्ठणकाले दु जं समाचरणं ।
 तं भूयणइगमणयं, जह अज्जदिणं निव्वुओ वीरो ॥१२॥
 निर्वृत्ता द्रव्यक्रिया, वर्तने काले तु यत् समाचरणम् ।
 सभूतनैगमनयो, यथा अद्य दिनं निर्वृत्तो वीरः ॥१२॥

७०२. पारद्धा जा किरिया, पयणविहाणादि कहइ जो सिद्धं ।
 लोए य पुच्छमाणे, तं भण्णइ वट्ठमाणणयं ॥१३॥
 प्राग्ध्या या क्रिया, पचनविधानादि कथयति यः सिद्धाम् ।
 लोके च पृच्छ्यमाने, स भण्यते वर्तमाननयः ॥१३॥

७०३. णिप्पणमिद पयंपदि, भाविपदत्थं णरो अणिपण्णं ।
 अप्पत्ये जह पत्थं, भण्णइ सो भावि णइगमो त्ति णओ ॥१४॥
 निष्पन्नमिव प्रजन्पति, भाविपदार्थं नरोऽनिपन्नम् ।
 अप्रत्ये यथा प्रत्यः, भण्यते स भाविनैगम इति नयः ॥१४॥

७०४. अवरोप्परमविरोहे, तच्चं अत्थि त्ति सुद्धसंगहेण ।
 होइ तमेव असुद्धं, इगजाइविसेसगहेणे ॥१५॥
 परस्परमविरोधे, सर्वमस्तीति शुद्धसङ्ग्रहणम् ।
 भवति स एवाशुद्धः, एकजातिविशेषग्रहणेन ॥१५॥
७०५. जं संगहेण गहियं, भेयइ अत्थं असुद्धं सुद्धं वा ।
 सो व्यवहारो दुविहो, असुद्धसुद्धत्यभेयकरो ॥१६॥
 यः संगहेण गृहीतं, भिनत्ति अर्थं अशुद्धं शुद्धं वा ।
 स व्यवहारो द्विविधोऽशुद्धशुद्धार्थभेदकरः ॥१६॥
७०६. जो एयसमयवट्ठी, गिल्लइ दव्वे धुवत्तपज्जायं ।
 सो रिउसुत्तो सुहुमो, सच्चं पि सद्दं जहा खणियं ॥१७॥
 यः एकसमयवर्तिनं, गृह्णाति द्रव्ये ध्रुवत्वपर्यायम् ।
 स ऋजुसूत्रः सूक्ष्मः, सर्वोऽपि शब्दः यथा क्षणिकः ॥१७॥
७०७. मणुयाइयपज्जाओ, मणुसो त्ति सगट्ठिदोसु वट्ठंतो ।
 जो भणइ तावकालं, सो थूलो होइ रिउसुत्तो ॥१८॥
 मनुजादिकपर्यायो, मनुष्य इति स्वकस्थितिपु वर्तमानः ।
 यः भणति तावत्कालं, स स्थूलो भवति ऋजुसूत्रः ॥१८॥
७०८. सवणं सपइ स तेणं, व सप्पए वत्थु जं तओ सद्दो ।
 तस्सत्थपरिगहओ, नओ वि सद्दो त्ति हेउ व्व ॥१९॥
 शपनं शपति स तेन, वा शप्यते वस्तु यत् ततः शब्दः ।
 तस्यार्थपरिग्रहतो, नयोऽपि शब्द इति हेतुखि ॥१९॥
७०९. जो वट्ठणं ण मणइ, एयत्थे भिन्नलिगआईणं ।
 सो सद्दणओ भणिओ, णेओ पुस्ताइआण जहा ॥२०॥
 यो वर्तनं च मन्यते, एकार्थे भिन्नलिङ्गादीनाम् ।
 स शब्दनयो भणितः, ज्ञेयः पुण्यादीनां यथा ॥२०॥
७१०. अहवा सिद्धे सद्दे, कोरइ जं किं पि अत्थववहरणं ।
 तं खलु सद्दे विसयं, 'देवो' सद्देण जह देवो ॥२१॥
 अथवा सिद्धः शब्दः, करोति यत् किमपि अर्थव्यवहरणम् ।
 तत् २

...

...

...

...

...

...

७११. सद्धारुढो अत्थो, अत्थारुढो तहेव पुण सद्दो ।
 भणइ इह समभिरुढो, जह इंद पुरंदरो सक्को ॥२२॥
 शब्दारुढोऽर्थोऽर्थारुढस्तथैव पुनः शब्दः ।
 भणति इह समभिरुढो, यथा इन्द्रः पुरन्दरः शक्रः ॥२२॥

७१२. एवं जह सद्दत्थो, संतो भूओ तदन्नहाऽभूओ ।
 तेणेवंभूयनओ, सद्दत्थपरो विसेत्तेण ॥२३॥
 एवं यथा शब्दार्थः, सन् भूतस्तदन्यथाऽभूतः ।
 तेनैवंभूतनयः, शब्दार्थपरो विशेषेण ॥२३॥

७१३. जं जं करेइ कम्मं, देही मणवयणकायचेट्ठादो ।
 तं तं खु णामजुत्तो, एवंभूओ हवे स णओ ॥२४॥
 यद् यद् कुरुते कर्म, देही मनोवचनकायचेष्टातः ।
 तत् तत् खलु नामयुक्तः, एवंभूतो भवेत् सः नयः ॥२४॥

४०. स्याद्वाद व सप्तभङ्गीसूत्र

७१४. अवरोप्परसावेक्खं, णयविसयं अह पमाणविसयं वा ।
 तं सावेक्खं भणियं, णिरवेक्खं ताण विवरीयं ॥१॥
 परस्परसापेक्षो, नयविषयोऽथ प्रमाणविषयो वा ।
 तत् सापेक्षं भणितं, निरपेक्षं तयोर्विपरीतम् ॥१॥

७१५. नियमणिसोहणसीलो, णिपादणादो य जो हु सल्लु सिद्धो ।
 सो तियसद्दो भणियो, जो सावेक्खं पयाहेदि ॥२॥
 नियमनिषेधनसीलो, निपातनाच्च यः सल्लु सिद्धः ।
 स स्याच्छब्दो भणितः, यः सापेक्षं प्रमाणावति ॥२॥

७१६. सत्तेव हुंति भंगा, पमाणणयदुणयभेदजुत्ता वि ।
 सिय सावेक्खं पमाणं, णएण णय दुणय णिरवेक्खा ॥३॥
 सप्तैव भवन्ति भङ्गाः, प्रमाणनयदुर्नयभेदयुक्ताः अपि ।
 स्यात् सापेक्षं प्रमाणं, नयेन नया दुर्नया निरपेक्षाः ॥३॥

७१७. अत्थि त्ति णत्थि दो वि य, अव्वत्तव्वं सिएण संजुत्तं ।
 अव्वत्तव्वा ते तह, पमाणभंगी सुणायव्वा ॥४॥
 अस्तीति नास्ति द्वावपि, च अवक्तव्यं स्याता संयुक्तम् ।
 अवक्तव्यास्ते तथा, प्रमाणभङ्गी सुज्ञातव्या ॥४॥

७१८. अत्थिसहावं दव्वं, सद्व्वादीसु गाहियणएण ।
 तं पि य णत्थिसहावं, परदव्वादीहि गहिणएण ॥५॥
 अस्तिस्वभावं द्रव्यं, स्वद्रव्यादिषु ग्राहकनयेन ।
 तदपि च नास्तिस्वभावं, परद्रव्यादिभिर्गृहीतेन ॥५॥

७१९. उहयं उहयणएण, अव्वत्तव्वं च तेण समुदाए ।
 ते तिय अव्वत्तव्वा, णियणियणयअत्यसंजोए ॥६॥
 उभयमुभयनयेना-वक्तव्यं च तेन समुदाये ।
 ते त्रिका अवक्तव्या, निजनिजनयार्थसंयोगे ॥६॥

७२०. अत्थि त्ति णत्थि उहयं, अव्वत्तव्वं तहेव पुण त्तिदयं ।
 तह सिय णयणिरवेक्खं, जाणसु दव्वे दुणयभंगी ॥७॥
 अस्तीति नास्त्युभयम-वक्तव्यं तथैव पुनस्त्रितयम् ।
 तथा स्यात् नयनिरपेक्षं, जानीहि द्रव्येषु दुर्नयभङ्गी ॥७॥

७२१. एकणिरुद्धे इमरो, पडिक्खो अवरे य सव्भावो ।
 सव्वेस्ति स सहाये, कायव्वा होद तह भंगा ॥८॥
 एकनिरुद्धे इतः, प्रतिपक्षो अपरस्य स्वभावः ।
 सर्वेषां ग स्वभावे, पतंव्या भवन्ति तथा नङ्गाः ॥८॥

४१. समन्वयसूत्र

७२२. सत्त्वं पि अण्येतं, परोक्षरूपेण जं पयासेदि ।
 तं सुयमाणं भण्णदि, संसय-पहुदीहि परिचत्तं ॥१॥
 सर्वमपि अनेकान्तं, परोक्षरूपेण यत् प्रकाशयति ।
 तत् श्रुतज्ञानं भण्यते, संशयप्रभृतिभिः परित्यक्तम् ॥१॥
७२३. लोयाणं ववहारं, धम्म-विवक्खाइ जो पसाहेदि ।
 सुयणाणस्स वियप्पो, सो वि णओ लिंगसंभूदो ॥२॥
 लोकानां व्यवहारं, धर्मविवक्षया यः प्रसाधयति ।
 श्रुतज्ञानस्य विकल्पः, सः अपि नयः लिङ्गसम्भूतः ॥२॥
७२४. णाणाधम्मजुदं पि य, एयं धम्मं पि वुच्चदे अत्थं ।
 तस्सेयविवक्खादो, णत्थि विवक्खा हु सेसाणं ॥३॥
 नानाधर्मयुतः अपि च, एकः धर्मः अपि उच्यते अर्थः ।
 तस्य एकविवक्षातः, नास्ति विवक्षा खलु शेषाणाम् ॥३॥
७२५. ते सावेक्खा सुणया, णिरवेक्खा ते वि दुण्णया होंति ।
 सयल-ववहार-सिद्धी, सुणयादो होदि णियमेण ॥४॥
 ते सापेक्षा. सुनयाः, निरपेक्षाः ते अपि दुर्नया भवन्ति ।
 सकलव्यवहारसिद्धिः, सुनयाद् भवति नियमेन ॥४॥
७२६. जावंतो वयणपघा, तावंतो वा नया 'वि' सद्दाओ ।
 ते चेव य परसमया, सम्मत्तं समुदिया सव्वे ॥५॥
 यावन्तो वचनपथा-स्तावन्तो वा नयाः 'अपि'शब्दात् ।
 त एव च परसमयाः, सम्यक्त्वं समुदिताः सर्वे ॥५॥
७२७. परसमएगनयमयं, तप्पडिवक्खनयओ निवत्तेज्जा ।
 समए व परिग्गहियं, परेण जं दोसबुद्धीए ॥६॥
 परसमयैकनयमतं, तत्प्रतिपक्षनयतो निवर्तयेत् ।
 समये वा परिगृहीतं, परेण यद् दोषबुद्ध्या ॥६॥

७३३. पणवणिज्जा भावा, अणंतभागो तु अणभिलप्पाणं ।
 पणवणिज्जाणं पुण, अणंतभागो सुदणिवद्धो ॥१२॥
 प्रज्ञापनीयाः भावाः, अनन्तभागः तु अनभिलाप्यानाम् ।
 प्रज्ञापनीयानां पुनः, अनन्तभागः श्रुतनिवद्धः ॥१२॥
७३४. सयं सयं पसंस्ता, गरहंता परं वयं ।
 जे उ तत्थ विउस्संति, संसारं ते विउस्सिया ॥१३॥
 स्वकं स्वकं प्रशंसन्तः, गर्हयन्तः, परं वचः ।
 ये तु तत्र विद्वस्यन्ते, संसारं ते व्युच्छिन्ता ॥१३॥
७३५. णाणाजीवा णाणाकम्मं, णाणाविहं हवे लद्धी ।
 तम्हा वयणविवादं, सगपरसमएहि वज्जिज्जा ॥१४॥
 नानाजीवा नानाकम्मं, नानाविधा भवेल्लव्धिः ।
 तस्माद् वचनविवादं, स्वपरसमयैर्वर्जयेत् ॥१४॥
७३६. भद्दं मिच्छादंसण-समूहमइयस्स अमयसारस्स ।
 जिणवयणस्स भगवओ, संविग्गसुहाहिगम्मस्स ॥१५॥
 भद्रं मिथ्यादर्शनसमूहमयस्य अमृतसारस्य ।
 जिनवचनस्य भगवतः संविग्गसुखाधिगम्यस्य ॥१५॥

४२. निक्षेपसूत्र

७३७. जुत्तीसुजुत्तमगे, जं चउभेएण होइ खलु ठवणं ।
 कज्जे सदि णामादिसु, तं णिक्खेवं हवे समए ॥१॥
 युक्तिसुयुक्तमार्गे, यत् चतुर्भेदेन भवति खलु स्थापनम् ।
 कार्ये सति नामादिषु, स निक्षेपो भवेत् समये ॥१॥
७३८. दव्वं विविहसहावं, जेण सहावेण होइ तं ज्ञेयं ।
 तस्स निमित्तं कीरइ, एकं पि य दव्व चउभेयं ॥२॥
 द्रव्यं विविधस्वभावं, येन स्वभावेन भवति तद्ध्येयम् ।
 तस्य निमित्तं क्रियते, एकमपि च द्रव्यं चतुर्भेदम् ॥२॥
७३९. णाम दुवणा दव्वं, भावं तह जाण होइ णिक्खेवं ।
 दव्वे सण्णा णामं, दुविहं पि य तं पि विक्खायं ॥३॥
 नाम स्थापनां द्रव्यं, भावं तथा जानीहि भवति निक्षेपः ।
 द्रव्ये संज्ञा नामं, द्विविधमपि च तदपि विख्यातम् ॥३॥

७४०. सायार इमर ठवणा, कित्तिम इयरा नु विन्वजा पडमा ।
 इयरा इयरा भणिया, ठवणा अरिहो य णायच्चो ॥४॥
 साकारेतारा स्वापना, कृत्तिमेतारा हि विन्वजा प्रथमा ।
 इतरा इतरा भणिता, स्वापनाऽर्हन्त जातव्वः ॥४॥

७४१-७४२. दव्वं खु होइ दुविहं, आगम-णोआगमेण जह भणियं ।
 अरहंत-सत्थ-जाणो, अणजुत्तो दव्व-अरिहंतो ॥५॥
 णोआगमं पि तिविहं, देहं णाणिस्स भाविकम्मं च ।
 णाणिसरीरं तिविहं, चुद चत्तं चाविदं चेति ॥६॥
 द्रव्यं खलु भवति द्विविधं, आगमनोआगमाभ्याम् यथा भणितम् ।
 अर्हत् शास्त्रज्ञायकः, अनुपयुक्तो द्रव्यार्हन् ॥५॥
 नोआगमः अपि त्रिविधः, देहो ज्ञानिनो भाविकर्म च ।
 ज्ञानिशरीरं त्रिविधं, च्युतं त्यक्तं च्यावितम् च इति ॥६॥

७४३-७४४. आगम-णोआगमदो, तहेव भावो वि होदि दव्वं वा ।
 अरहंतसत्थजाणो, आगमभावो दु अरहंतो ॥७॥
 तग्गुणए य परिणदो, णोआगमभाव होइ अरहंतो ।
 तग्गुणएई ज्ञादा, केवलणाणी हु परिणदो भणिओ ॥८॥

आगमनोआगमतस्तथैव भावोऽपि भवति द्रव्यमिव ।
 अर्हत् शास्त्रज्ञायकः, आगमभावो हि अर्हन् ॥७॥
 तद्गुणैश्च परिणतो, नोआगमभावो भवति अर्हन् ।
 तद्गुणैर्ध्याता, केवलज्ञानी हि परिणतो भणितः ॥८॥

४३. समापन

७४५. एवं से उदाहु अणुत्तरनाणी, अणुत्तरदंसी अणुत्तरणाणदंसणघरे ।
 अरहा नायपुत्ते भगवं, वेसालिए वियाहिए त्ति वेमि ॥१॥
 एवं स उदाहृतवान्-अनुत्तरज्ञान-न्यनुत्तरदर्शी अनुत्तरज्ञानदर्शनघर
 अर्हन् ज्ञातपुत्रो भगवान्, वैशालिको व्याख्यातवानिति ब्रवीमि ॥

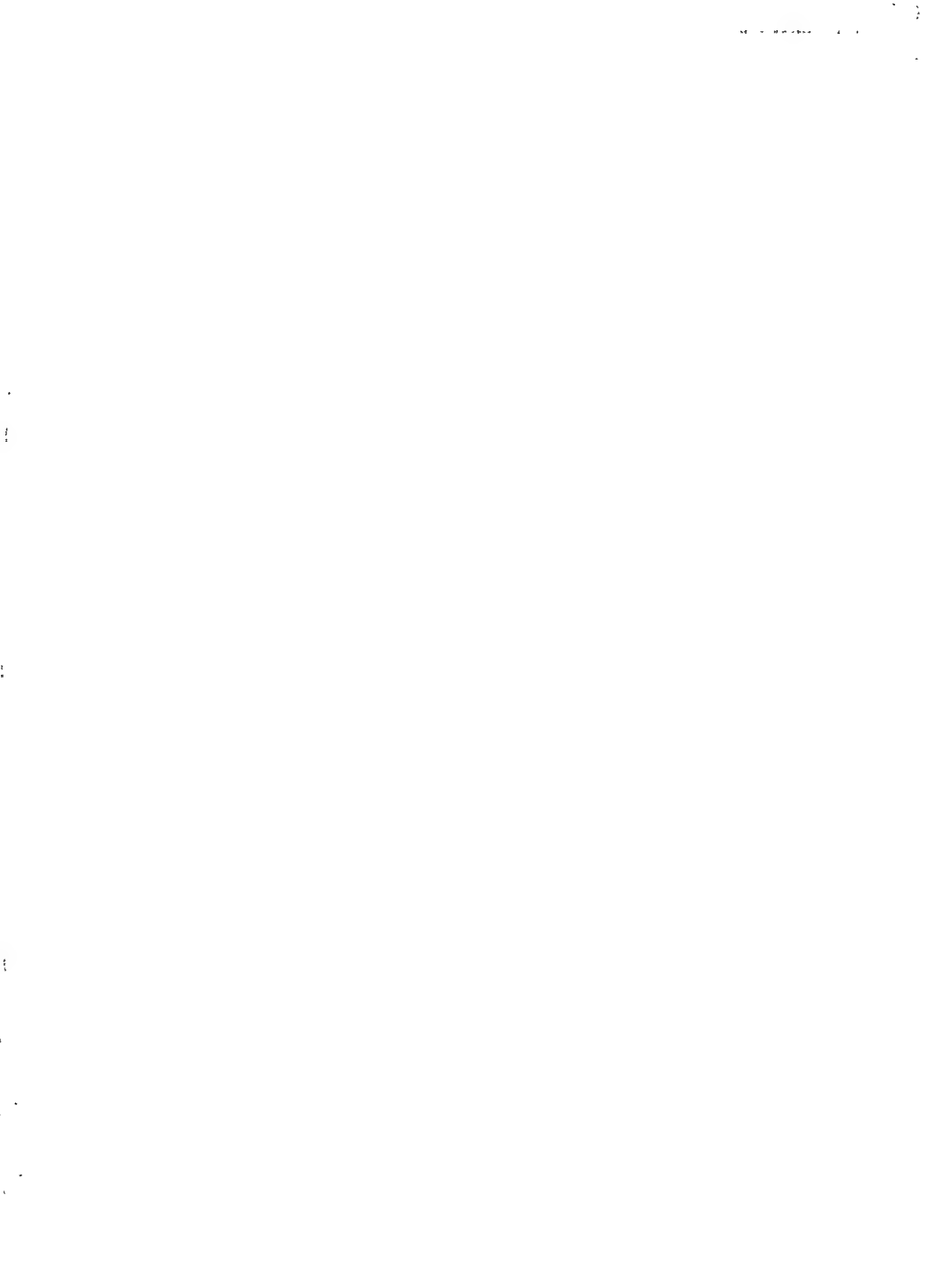
७४६. णहि णूण पुरा अणुस्सुयं, अडुवा तं तह णो समुट्ठियं ।
 मुणिणा सामाइ आहियं, नाएणं जगसव्वदंसिणा ॥२॥
 नहि नूनं पुराऽनुश्रुत-मथवा तत्तथा नो समुत्थितम् ।
 मुनिना सामायिकाद्याख्यातं, ज्ञातेन जगत्सर्वदर्शिना ॥२॥

७४७-७४८. अत्ताण जो जाणइ जो य लोगं, जो आगतिं जाणइ णागतिं च ।
 जो सासयं जाण असासयं च, जातिं मरणं च चयणोववातं ॥३॥
 अहो वि सत्ताण वि ठहुणं च, जो आसवं जाणति संवरं च ।
 दुक्खं च जो जाणइ णिज्जरं च, सो भासिउमरिहति किरियवादं ॥
 आत्मानं यः जानाति यश्च लोकं यः आगतिं नागतिं च ।
 यः शाश्वतं जानाति अशाश्वतं च जातिं मरणं च चयनोपपातम् ॥
 अधः अपि सत्त्वानाम् अपि ऊर्ध्वं य आस्रवं जानाति संवरं च ।
 दुःखं च यः जानाति निर्जरां च स भापितुम् अर्हति त्रियावादान् ॥

७४९. लद्धं अलद्धपुच्चं, जिणवयण-सुभासिदं अमिदभूदं ।
 गहिदो सुगइमग्गो, णाहं मरणस्स वीहेमि ॥५॥
 लव्वमलव्वपूर्व, जिनवचन-सुभापितं अमृतभूतम् ।
 गृहीतः सुगतिमार्गो, नाहं मरणाद् विभेमि ॥५॥

४४. वीरस्तवन

७५०. णाणं सरणं मे, दंसणं च सरणं च चरिय सरणं च ।
तव संजमं च सरणं, भगवं सरणो महावीरो ॥१॥
ज्ञानं शरणं मम, दर्शनं च शरणं च चारित्र शरणं च ।
तपः संयमश्च शरणं, भगवान् शरणो महावीरः ॥१॥
७५१. से सव्वदंसी अभिभूयणाणी, णिरामगंधे धिइमं ठियप्पा ।
अणुत्तरे सव्वजगंसि विज्जं, गंधा अतीते अभए अणाऊ ॥२॥
स सर्वदर्शी अभिभूयज्ञानी, -निरामगन्धो धृतिमान् स्थितात्मा ।
अनुत्तरः सर्वजगति विद्वान्, ग्रन्थादतीतः अभयोऽनायुः ॥२॥
७५२. से भूइपण्णे अणिएयचारी, ओहंतलरे धीरे अणंतचवखू ।
अणुत्तरे तदति सूरिए व, वइरोर्याणिदेव तमं पगासे ॥३॥
स भूतिप्रज्ञोऽनिकेतचारी, ओघन्तरो धीरोऽनन्तचक्षुः ।
अनुत्तरं तपति सूर्य इव, वैरोचनेन्द्र इव तमः प्रकाशयति ॥३॥
७५३. हत्थीसु एरावणमाहु णाए, सीहो मिगाणं सल्लिलाण गंगा ।
पक्खीसु वा गरुले वेणुदेवो, निच्चाणवादीणिह नायपुत्ते ॥४॥
हस्तिष्वेरावणमाहुः ज्ञातं, सिंहो मृगाणां सल्लिलानां गङ्गा ।
पक्षिषु वा गरुडो वैनतेयः निर्वाणवादिनामिह ज्ञातपुत्रः ॥४॥
७५४. दाणाण सेट्ठं अभयप्पयाणं, सत्त्वेसु वा अणदज्जं वयति ।
तवेसु वा उत्तम वंभचेरं, लोगुत्तमे समणे नायपुत्ते ॥५॥
दानानां श्रेष्ठमभयप्रदानं, सत्येषु वा अनवद्यं वदति ।
तपस्सु वा उत्तमं ब्रह्मचर्यं, लोकोत्तमः श्रमणो ज्ञातपुत्रः ॥५॥
७५५. जयइ जगजीवजोणी-दियाणओ जगगुरू जगाणंदो ।
जगणाहो, जगवंधू, जयइ जगप्पियामहो भयवं ॥६॥
जयति जगज्जीवयोनि - विज्ञायको जगद्गुरुर्जगदानन्दः ।
जगन्नाथो जगद्वन्धु-र्जयति जगन्पितामहो भगवान् ॥६॥
७५६. जयइ सुयाणं पभवो, तित्थयरारणं अपच्छिमो जयइ ।
जयइ गुरू लोगाणं, जयइ महप्पा महावीरो ॥७॥
जयति श्रुतानां प्रभवः, तीर्थकराणामपश्चिमो जयति ।
जयति गुरुर्लोकानां, जयति महात्मा महावीरः ॥७॥

मोहकषण उ जुत्तस्स

५

रत्तो वंघदि कम्मं

न्यणलसमेव गणं

रक्षणस्तयसंजुती

रक्षा पगामं न निसेचिगव्या

रागदोशनमलो

रामादीजमणुप्ताओ

राने दोसे य दो पावे

रागो य दोसो वि य

सधिवल्लिङ्गसूत्रे

દગર ગિરર અને

८

ग:थ:रु

४५५ वयणमयं पडिकमणं
वयणोच्चारणकिरियं

वयभंगकारणं होइ

५९६ वयसमिदिकसायाणं

२६ वरं मे अप्पा दंतो

५१४ वरं वयतवेहि सगगो

२९३ व्यवहारण्यचरिते

६०१ व्यवहारेणुवदिसभइ

१५३ व्यवहारोऽभ्यस्त्यो

१३० वसे गम्कूले निष्पन्नं

७१ वाहिगरभरभमवरो

६०६ विज्जुदि केनलगाणं

५४? विणभो मोऽवहारं

विष्णो नासाणे मन्त्रं

विश्वनाथिका विज्ञान

100

100

100

100

100

100

100

అభుధ ధావం-తీవ్రమైన కషాయం (508)

అభుధలేశ్యా-కృష్ణలేశ్య మొదలైన తీవ్ర వికారంగం త్రివృత్తులు (584)

అష్ట-1. కర్మ, 2. సిద్ధుల గుణాలు, 3. ప్రవచనమత, 4. మదములు-ఇవి అన్ని ఎనిమిదేసి సంఖ్య గలవి.

అసంఖ్య ప్రదేశం-అనంతమైన ఆకాశంలో అసంఖ్యాక ప్రదేశ ప్రమాణంగం లోకభాగం, ధర్మాధర్మ ద్రవ్యాలు కూడ అంతే ప్రమాణం గలవి, తీవ్రద్రవ్యం కూడ పరమార్థ దృష్టితో చూస్తే అంతే ప్రమాణం గలది-కాని దేహంలో సంకోచింపబడ్డప్పుడు ఈ పరిమాణం అవ్యక్తంగా ఉంటుంది. దాని సముద్భావస్థితిలో మాత్రం అది ఒక్క-షణ్ణంలో వ్యాపించి లోకప్రమాణం అంత పెద్దది అవుతుంది (848)

అస్తికాయం-జీవం మొదలైన షట్ ద్రవ్యాలు అస్తిత్వంగలవి; కాని ప్రదేశ వ్యాప్తిగలిగి కాయయుక్తమైనవి అయిదు మాత్రమే. సమయ ద్రవ్యం పరమాణువలె ఏకప్రదేశీ ఆవటంవల్ల కాలద్రవ్యం కాయవంతం కాదు. (829-881)

అస్తేయం-తనకు ఈయబడనిదే ఏవస్తువునైనా తీసికోటం స్తేయం (దొంగతనం) అవుతుంది, అలా తీసికోకపోవటం అస్తేయవ్రతం (818, 870-871).

అహంకారం-దేహాన్ని గురించి 'నేను' అనే భావన (848)

అహంస-ప్రాణివధ చేయకపోవటం వ్యావహారిక అహంస (148); రాగద్వేషాలు లేకపోవటం (151), ఆధవా అప్రమత్తత, నిశ్చయ అహంస (157)

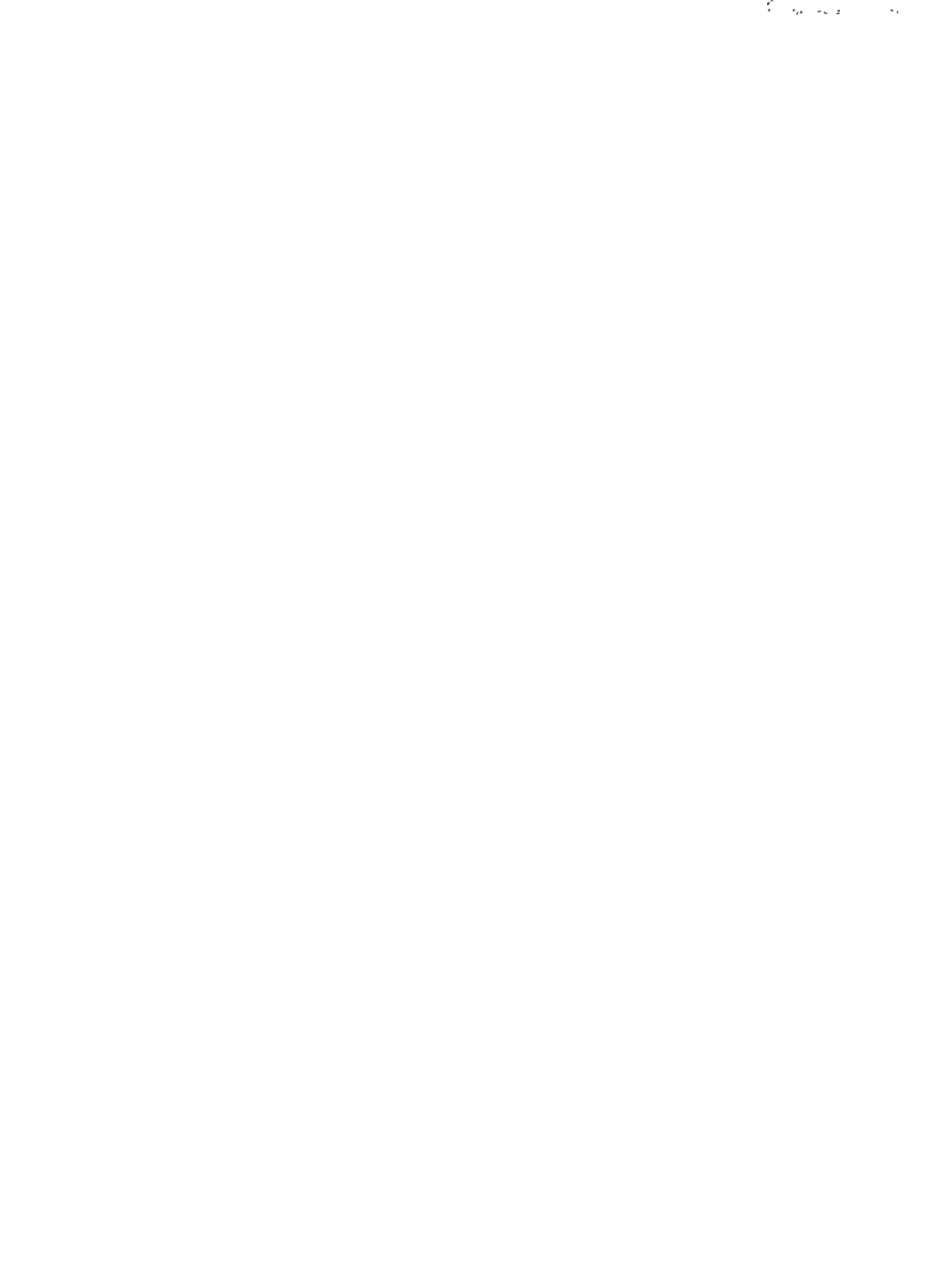
అహమింద్ర-ఇంద్రుని దిక్కరించి తామే ఇంద్రులమని తలచే దేవతలు (851)

ఆకాశం-అన్ని ద్రవ్యాలకు చోటు ఇచ్చేదీ, లోక ఆలోక భాగాల్లో సర్వగతమై ఉండే అమూర్త ద్రవ్యం (825-829; 885)

ఆకించన్యం-నిస్సంగత్వం; ఆకించన (దరిద్రుని) వృత్తి; ఆపరిగ్రహం; దళ ధర్మాల్లో తొమ్మిదవది (105-110)

ఆగమం-పూర్వాపర విరోధంలేని కైనధర్మ గ్రంథం; వీరరాగుని వాణి (20)

ఆగమనిక్షేపం-తెలిసికొంటున్న పదార్థం యొక్క శాస్త్రం ఎరిగిన వ్యక్తి ఆ శాస్త్రం యొక్క పేరుతోనే గుర్తింపబడటం-ఉదా: మెషీనరీ (యంత్రశాస్త్రం) తెలిసిన వాణ్ణి 'మెకానిక్' అని చెప్పటం (741-744).

ఇహలోకం-మనుష్యలోకం, లేక లిర్యక్ బగత్తు (127)

ఈర్వాసమితి-రాకపోకల విషయంలో సాధువు చూపించ వలసిన వివేకం (198)

ఉద్ధార సమితి-చూడు: ప్రతిష్ఠాపనా సమితి.

ఉత్తమార్థకాలం-సంలేఖనంతో కూడిన మరణకాలం, (సమాధికాలం) (578)

ఉర్పాదం-ద్రవ్యంలో నిత్యం నూ తనంగా మార్పులు (పర్యాయాలు) ఏర్పడటం. (888-887)

ఉర్పాదనదోషం-గృహస్థులకు వారివారి కోరిక ప్రకారం విద్య, సిద్ధి, చికిత్స మొదలైన ఉపాయాలు చెప్పి తద్వారా భిక్షాన్నం సంపాదించటం (దోషంగాపరిగణించ బడ్డది) (405)

ఉత్సర్గం-జ్ఞానం, తపస్సు, మొదలైన సాధన సఫలం కావటానికి సాధకుడు ఆవలంబించే సిద్ధులైన కర్మశూన్యం, ఇందులో నడిచే సాధువు ఏ విధమైన పరిగ్రహాన్ని స్వీకరించడు (44)

ఉద్గమదోషం-తనకోసమని ప్రత్యేకించి తయారు చేసికొనే లేక చేయించుకొనే భిక్షా భోజనం దోషభూయిష్టం అవుతుంది. దానికి ఉద్గమ దోషం అని పేరు (405)

ఉదుంబరం-రావి, మఱ్ఱి, మేడి, ఆత్రి, జువ్వి - ఈ అయిదు రకాల పండ్లతో సూక్ష్మజీవులు (పురుగులు) ఉంటవి కనుక వాటిని తినటం నిషిద్ధం. (302)

ఉపగూహనం-తనగుణాలనూ, ఇతరుల దోషాలనూ వెల్లడించక పోవటం సమ్యక్ గర్వనంలో ఒక అంశం. (289)

ఉపధి-నిర్గంధ సాధువు తన శక్త్యనుసారం స్వీకరించే దోషరహితమూ, కాస్త్ర సమ్యక్తమూ అయిన ఆహారాది పదార్థాలు. (377-378)

ఉపభోగం-మాటిమాటికీ భోగించదగిన (అనుభవించదగిన) వస్త్రాంకారాది సుఖసాధనాలు లేక విషయాలు (వ్యసనాలు) (823)

ఉపయోగం-ఆత్మయొక్క చైతన్యానికి అనుకూలమైన జ్ఞాన, దర్శన, సంకల్పాలు (849)

ఉపశమం-శమభావం (136)

ఉపశమపడు-కషాయాలను, వికారాలను ఉపశమింప జేసికొన్న సాధకుడు (555)

రాహిత్యే-మూడు అశుభ లేళ్ళలో మూడవది, నికృష్టమైనది. (534, 541)

రాహిత్యే-ఇంద్రియంద్వారా భోగింపబడే (అనుభవించబడే)విషయాలు (49)
 కాయం-అనేక ప్రదేశాల (అకాలం) సమాహారం కూడుకొన్న ద్రవ్యానికి
 కాయం ఏర్పడి ఉంటుంది. (859) జీవునికి ఏర్పడే పృథ్వీ మొదలైన
 పంచ స్థావరాలూ, ఒక త్రసం-మొత్తం ఆరు జాతుల శరీరాంకు కాయా
 లని పేరు (850)

కాయక్షేపం-గ్రీష్మ ఋతువులో గిరి శిఖరాం మీద ఆసీనుడై 'అశపనయో
 గాన్ని', శరదృతువులో 'శీతయోగాన్ని' వర్షఋతువులో 'వర్షాయోగాన్ని'
 అభ్యసించే తపస్సు, (452)

కాయగుప్తి-శరీరప్రవృత్తిని నిగ్రహించి సంకుచితంగా ఉంచుకోటం (414)
 కాయోత్సర్గం-శరీరాన్ని కట్టె అనే భావనతో కొంతసేపు దైర్యంతో బాధ
 సహిస్తూ చేసే ఆధ్యంతరిక తపస్సు. (484-485; 490)

కాలం-సమయప్రమాణం గలిగి ఏక ప్రదేశమైన రూపరహిత నిష్క్రియ ద్రవ్యం,
 ఇది సమస్త ద్రవ్యాల పరిణామాంకు సామాన్య పేతువుగా ఉంటుంది.
 (625-629, 637-639)

కులం-జీవులలో ఉండే 190½ కోట్ల జాతులు (387)
 కూటకాలూరీ-నరకలోకాల్లో ఉండే బాధాకరమైన ముళ్ళచెట్టు (123)
 కృష్ణలేశ్యా-మూడు అశుభలేశ్యాలలో అన్నిటికన్న తీవ్రమైన మొదటి లేశ్యం
 (534-539)

కేవలజ్ఞానం-ఇంద్రియాల అపేక్ష లేకుండా సమస్తమూ గ్రహించే అత్యజ్ఞానం
 (894, 889)

కేవలదర్శనం-కేవలజ్ఞానం లాగనే సర్వమూ గ్రహించే దర్శనం (దృష్టి)
 (820)

కేవలంబ్ధి-కేవలజ్ఞానం వలె అర్హతులకూ, నిర్దులకూ కలిగే నవవిధ ఉపబాహులు
 (నీధిలాభాలు): అనంతజ్ఞానం, అనంతదర్శనం, అనంత సమ్యక్త్వం,
 అనంతదాత్రిత్రం, అనంత దానం, అనంతలాభం, అనంతభోగం, అనంత
 ఉపభోగం, అనంతవీర్యం. (582)

కేవలరష్మి-కేవలజ్ఞానం లాగ సర్వమూ తెలిసికొనే సర్వమూ చూడగలిగే
 అనంత శక్తి (820)

గుణస్థానం-కర్మలక్షణం కారణంగా సాధకుడు క్రమంగా చేరుకొనే 14 ఉన్నత
భూమికలు (518-548) (చూడు: సూత్రం 32)

గుప్తి-సమితులకు సహాయకంగా ఉండే మనోవాక్కాయాల ప్రవృత్తులను
గోప్యంగా ఉంచటం. (384, 386) (చూడు: సూత్రం 26-ఇ)

గురు-సమ్యక్త్వాది గుణాల ద్వారా ఉన్నతి పదవికి చేరుకున్న పంచపరమేష్ఠులు:
అర్హతుడు, నిర్దుడు, ఆచార్యుడు, ఉపాధ్యాయుడు, సాధువు.

గృహీతమిథ్యాత్వం-చూడు: అభిగృహీతమిథ్యాత్వం.

గోచరీ-భిక్షాటనం (372)

గోత్రకర్మ-దేవివల్ల జీవుడు ఉన్నత కులంలోగాని లేక నీచకులంలోగాని జన్మ
ఎత్తుకాడో అట్టికర్మ. (66)

గౌరవం-వచనం, కళ, బుద్ధి, సమృద్ధి-వీటివల్ల వ్యక్తిలో కలిగే అభిమానం.
(348)

జ్ఞానావరణం-జీవుని జ్ఞానగుణాన్ని ఆవరించుకొని దాన్ని తగ్గించేకర్మ (66)

గ్రంథం-24 విధాలైన పరిగ్రహం (148)

ఘాతకర్మ-జీవుని జ్ఞానం మొదలైన గుణాలకు విమోచనం కలిగించే-జ్ఞానావ
రణం, దర్శనావరణం, మోహనీయం, ఆంతరాయం అనే నాలుగు
కర్మలు (7)

చతుః-నాలుగేసి సంఖ్య గలవి:- ఆర్థనయం, 2. కషాయం, 3. గతి, 4. నిశ్చే
షం, 5. పర్యాయార్థిక నయం, 6. శిక్షావ్రతం.

చతుర్థం-నరక, తిర్కత్, మనుష్య, దేవయోనులు (528)

చతుర్విధియ-స్వర్గ, రసనా, ప్రమాదం, నేత్రం-ఈ నాలుగు ఇంద్రియాలగుం-
చుమొద-మొదలైన జీవాలు (650)

చతుర్థ- 1. ఆత్మంతర పరిగ్రహం, 2. గుణస్థానం, 3. జీవస్థానం, 4. మార్గ
దాస్థానం-ఇవి అన్నీ పదునాలుగేసి సంఖ్యగలవి.

చాత్రిత్రం మనోవాక్కాయాల ప్రవృత్తికి కారణభూతమైన గుణవిశేషం. (38)

చేతన-జీవులలో జ్ఞాన, దర్శన, కర్మత్వ, లోక్త్యత్వాలకు హేతుభూతమైన
మూలకం (135)

చాచిరహితం-ఆత్మహత్య ద్వారా పదలిపొయ్యే కఠిరం (742)

త్రిందియ-స్పర్శ, రసన, ప్రాణ, -ఈ మూడు ఇంద్రియాలుగల చీమ మొదలైన జీవాలు (650)

దండ-మనోవాక్కాయాలు (101)

దమనం-జ్ఞాన, ద్యాన, తపముతో ఇంద్రియ విషయాలనూ, కషాయాలనూ నిరోధించటం (127, 131)

దర్శనం-జ్ఞానానికి విషయభూతమైన పదార్థంలో నిరాకారంగా, నిర్వికల్పంగా ప్రతిబింబించే చేతనాశక్తి (36)

దర్శనావరణం-జీవుని దర్శన గుణాన్ని ఆవరించి దాన్ని మందగింపజేసే కర్మ (66)

దశ-బాహ్య పరిగ్రహాలు, ధర్మాలు పదేసి సంఖ్యగలవి.

దాండు-ఇంద్రియాలను, కషాయాలను అణచగలవాడు (127)

దిగ్వ్రతం-పరిగ్రహ పరిమాణవ్రతాన్ని సంరక్షించే నిమిత్తం వ్యాపార షేట్రాన్ని పరిమితం చేసికొనే సహాయక గుణవ్రతం (819)

దుర్గతి-నరకగతి, లేక తిర్యగ్గతి (587)

దుర్మయం-విరోధి ధర్మావేక్షను గ్రహించక కేవలం తన పక్షాన్నే పట్టుకొని వ్రోళ్ళదే దృష్టి (725)

దేశవ్రతం, లేక దేశావకాశికవ్రతం-దేశదేశాంతరాలకు వెళ్ళటాన్ని లేక అక్కడ వ్యాపారం సాగించటాన్ని సీమితం చేసికొనే వ్రతం; ఏ దేశం వెళ్ళితే వ్రతభంగం కలిగే భయం ఉంటుందో అక్కడికి వెళ్ళటం విడిచి పెట్టటం (320)

ద్రవ్యం-గుణాలకూ పర్యాయాలకూ (మార్పులకూ) అశ్రయభూతమైన పదార్థం (661); జీవము, పుష్కలము మొదలయిన అరు బేదాలుగల పదార్థం. (624)

ద్రవ్యకర్మ-జీవుని రాగాది భావాల కారణంగా ఆతనిలో పాటు బంధానికి తోనయ్యే సూక్ష్మపుష్కల స్కందం (82, 85-4855)

ద్రవ్యనికేపం-భవిష్యత్తులో జరుగబోయ్యే మార్పుకు కావలసిన లక్షణాలున్న పదార్థానికి వర్తమానంలోనే ఆ పేరు పెట్టటం. ఉదా: యువరాజును రాజు అని వ్యవహరించటం. (741-742)

ర్థాన్ని తెలిపే ఒక పితల్పం; అదే వస్తువుయొక్క ఏదో ఒక అంశాన్ని
మాత్రం గ్రహించే జ్ఞానం (890)

నవ-తేవం లద్ది, తర్హార్థం-ఇది తొమ్మిదేని సంఖ్య గలది.

నామకర్మ తీపుకి నాలుగు గతులలోనూ అనేక రకాల శరీరాన్ని కల్పించే
కర్మ. (80)

నామనిషేషం-ఏ వస్తువైనా మనం తలచిన పేరుపెట్టటం (739)

నిఃకాంక్ష-వస్తువుయొక్క కోరికగాని, కీర్తి, లాభం, పూజ్యత-పొందే కోరిక
గాని లేని నిష్కామ భావం; సమ్యక్గర్భనంలో ఒక అంగం (233-235)

నిఃశంకా-ఏవిధమైన భయంగాని, ఆశంకగాని లేని భావం; సమ్యక్గర్భనంలో
ఒక అంగం (232)

నిఃసంగుడు-బాహ్య పదార్థాలుగాని, వాటిమీద కోరికలుగాని లేనట్టి నిర్గంఠ
సాధువు (346)

నిషేషం-పేరు లేక స్థాపనం, ద్రవ్యం, భావం-వీటిద్వారా ఏ పదార్థాన్ని అయినా
యత్తిపూర్వకంగా తెలిసికొనే సాధన లేక తెలిపే సాధన. (23:787)

నిదానం-చనిపోయిన తరువాత మరుజన్మలో సుఖం మొదలైనవి పొందవలెననే
అభిలాష (866)

నిమిత్త జ్ఞానం-పుట్టుమచ్చలు, రేఖలు, సుళ్ళు మొదలైన వాటినిబట్టి భవిష్యత్తు
చెప్పే విద్య, లేక జ్యోతిషం (244)

నిర్గంఠుడు-ఏవిధమైన పరిగ్రహాలూ, గ్రంథులూ లేని నిస్సంగుడు.

నిర్జర-ఏడు తత్వాలలో ఒకటి, ఇది రెండువిధాలు: సుఖదుఃఖాలు, జన్మమర
ణాలు మొదలైన ద్వంద్వాలకు అతీతమై తేవం జ్ఞానానంద రూపమైన
జీవదళ (617-619); మోక్షం (192-211)

నిర్విచికిత్స-జుగుప్స లేకపోవటం, సమ్యక్గర్భనంలో ఒక అంగం (236)

నిర్వేదం-సంసారం, దేహం, భోగం వీటిమీద వైరాగ్యం కలగటం (22)

నిశ్చయనయం-అనంత ధర్మాలుగల వస్తువుయొక్క వాస్తవమైన అఖండ
స్వరూపాన్ని చూపించే జ్ఞానం, ఇది గుణగుణి రూపమైన భేదాలనుబట్టి
వస్తు నిరూపణం చేయదు, అదేవిధంగా బాహ్యమైన నిమిత్త నైమిత్తిక
సంబంధాలనుబట్టి భేదాలు స్వీకరించదు (35); ఉదా : మోక్షమార్గాన్ని
సమ్యక్గర్భనాది త్రయార్థకం అని చెప్పక సర్వపక్షాంత అతీతమనీ

శిష్యావ్రతం-శ్రమణ ధర్మం నేర్పటానికి, అభ్యసించటానికి సాధనమైన సామాన్యకం మొదలైన నాలుగు వ్రతాలు (324)

శీలం-సాధువుయొక్క అనేకమైన గుణాలు (555)

శీలవ్రతం-బ్రాహ్మణుని పంచ అణువ్రతాలను రక్షించే మూడు గుణవ్రతాలు, నాలుగు శిష్యావ్రతాలు (300)

శుద్ధలేఖ్యా-మూడు శుభకరమైన లేఖ్యాలలో శ్రేష్ఠతమమైన మూడవది (534, 544)

శుద్ధధావం-కర్మయొక్క ఉదయ, ఉపశమ యాలలో సంబంధం లేకుండా జీవునిలో ఎల్లప్పుడూ ఉండే త్రైకాలిక స్వభావం లేక తత్వం (188, 590)

శుద్ధోపయోగం-జ్ఞానము, చారిత్రమూగం సాధువు, శుభాశుభ భావాలలో సంబంధం లేని శేవలమూ శుద్ధమూ అయిన ఆత్మ భావనలో స్థిరంకావటం; లేక మోహజ్ఞోధరహితమైన సామ్యభావం (274-279)

శాచం-లోభము, తృప్తిలేని సంతోష భావం, దళవిధ ధర్మాలలో నొకటి (100)

శ్రమణుడు-మోక్షమార్గంలో శ్రమించి సమత అలవరచుకొన్న వాడు (341), వీరరాగి అయిన నిర్గంధుడు (421), సంయత జనుడు (386) (సూత్రం 24)

శ్రమణ ధర్మం-శాసనాధ్యయనాది సాధన ప్రాముఖ్యంగా ఉండేది (297); (సూత్రం 24)

శ్రావకుడు-గురుముఖతః ధర్మోపదేశం వినునట్టి ధర్మాత్ముడు, అవిరతంగా అణువ్రతం అచరించే గృహస్థు (201)

శ్రావకధర్మం-జంషలో, చయ, దానం, భక్తి, విసయం మొదలైనవి ప్రముఖంగా ఉంటవి (297) (సూత్రం 29)

శ్రుతం-బ్రాహ్మణ, లేక ఆగమం (174)

శ్రుతభావం-పొగను చూచి అగ్ని ఉన్నట్టు తెలిసికొనే విధంగా, మనస్సు, అంధ్రి యాదా అధ్యాత్మిక జ్ఞానాంతర్యామి గ్రహిస్తుంది, వాటి సహాయంతో జీవునికి కలిగే చలోదభావం, వాదకు ద్వారా వాద్యాభ్యామి గ్రహించే జ్ఞానం (207)

పదో-1. అర్హులందరినీ, 2. అపార్థులు, 3. జీవరాత్ములు, 4. ద్రవ్యాలు, 5. భావ్యాతమః 6. లేఖ్యం, 7. గుండచాలు-4వి అస్థి, ఆరేసి విచారుగా ఉంటవి.

4 5 6

సమయి రూపసయం-మూడు శబ్ద సంహారితో రెండవది, దీనిని బట్టి ప్రపంచ
సయంద్వారా స్వీకరించబడిన సమాన లింగ విలక్షణముగల పర వస్తు
సూచి శబ్దాలతో మర ఆగ్రభేదం పొందినట్లం బయ్యగతుంది. (711)

సమయం-ఆత్మ (28), దర్శనముగల లేక మతం (28)

సమయసారం-అన్ని వికల్పాలకు ఆరీతమైన ఆత్మయొక్క శుద్ధస్వరూపం (214)
(చూడు: శుద్ధ భావం)

సమాధి-ఆత్మయొక్క నిర్వికల్ప దానం (428) లేక బ్రహ్మసమయంలో
తర్జీనత (174)

సమారంభం-కార్యం ఆరంభించడానికి బావలిన సాధనాలు సమకూర్చుకోటం
(412-414)

సమితి-వివేక యుక్తమైన ప్రవృత్తి (338-338) (చూడు: సూత్రం 28)

సముద్భావం-వేదన (బాధ) మొదలైన కారణాలవల్ల దేహంలో జనించి ఉన్న
ఆత్మయొక్క కొన్ని ప్రదేశాలు (భాగాలు) దేహం విడిచి వెలుపలికి
వ్యాపించటం: ఇది ఏడు విధాలుగా జరుగుతుంది. (848)

సమ్యక్త్వం-చూడు: సమ్యక్గర్భం.

సమ్యక్ చారిత్రం-వ్రతం, సమితి, మొదలైన అనుష్ఠానం "వ్యవహారచారిత్రం"
అనీ, (268); నిజస్వరూపస్థితి (268), మోహాబ్ధి రహితమైన సమత్వం
లేక ప్రణాత భావం-"నిశ్చయ చారిత్రం" అనీ అనబడును. (274)

సమ్యక్ మిథ్యాత్వం-చూడు : మిశ్ర

సమ్యక్ జ్ఞానం-సమ్యక్ దర్శనంతో కూడిన శాస్త్రజ్ఞానం 'వ్యవహార సమ్యక్
జ్ఞానం'-అనబడుతుంది. (208, 245), రాగాదుల నివారణను ప్రేరే
పించే పద్ధత్య జ్ఞానానికి - 'నిశ్చయ సమ్యక్ జ్ఞానం' అని పేరు.
(250-255)

సమగ్దర్శనం-సప్త తత్వాలమీద శ్రద్ధ ఉంచడానికి 'వ్యవహార సమగ్దర్శనం'-
అనీ, ఆత్మరుచికి-'నిశ్చయ సమ్యక్ దర్శనం'-అనీ పేరు (220-221)

సయోగి-కేవల- సాధకుని 18. వ. భూమి, ఇక్కడ జీవుడు పూర్ణకాముడు
అయినప్పటికీ దేహం శేషించి ఉండటంవల్ల అతని ప్రవృత్తి ఉంటూ
ఉంటుంది; అర్హత లేక జీవన్ముక్త దశ (582-588)

సరాగ చారిత్రం-వ్రతం, సమితి, గుప్తి మొదలైనవి అనుష్ఠించినప్పటికీ రాగ
భావం కారణంగా తగిన ఆహారమూ వస్తు సామగ్రి అపవాద రూపంలో
స్వీకరించే చారిత్రానికి-'సరాగ చారిత్రం' అని పేరు. (280)

సంలేఖనం-సంయమానికి (నిగ్రహానికి) శక్తి లేక పోయినప్పుడు, విడి
పూర్వకంగా సమత్వ బుద్ధితో దేహాన్ని పరిత్యజించటం (సూత్రం. 38)

స్వ-ప్రవృత్తి-వృత్తి-అర్థ (అం. 1)

స్వ-సమయం- కర్తృత్వ-లో నవనూ తాను దర్శించే సమయం దృష్టిని 'స్వ-
సమయం' అంటారు. (271); స్వమరణం (28, 78వ); చాస్త్రం విరో
ధంగం మరణం (చరిత్రాచారం) యుద్ధి పూర్ణమైన సమయం;
సాధకుని నిష్కలదానం (728)

స్వాధ్యాయం-శాస్త్రాధ్యయన రూపమైన తపస్సు, ఇది అయిదు విధాలైనది.
(475)

హింస-జీవవర, లేక ప్రాణిని అణిచివేసే వ్యవహారం (858), దాగాడి భావాలు
కలగటం (158), విజేతరహిత ఆచరణగం ప్రమాదం (157) - ఇవి
నిశ్చయ హింసలు.

హింసా దానం-ప్రాణికి వీడకలిగితే, లేక దాన్ని వదిలి ఉపకరణాలు (పాత,
విలుకబోను, కత్తి, మొదలైనవి ఇచ్చి) పుచ్చుకోటం. (821)

